Hubert Rojer ...discrepantie...

107E JAARGANG — NO.: 297 VRIJDAG 21 DECEMBER 1990

AMIGOE

Preke

Guyana: Rice and shine.

NAVO NAM AL AFSTAND

Opvolging door Primakov zou slecht teken zijn

Aftreden Sjevardnadze klap voor Washington

WASHINGTON - De dramatische aankondiging van Sovjet-minister van Buitenlandse zaken Edoeard Sjevarnadze, donderdag, heeft de zwakte blootgelegd van een Amerikaans beleid dat geheel is opgebouwd rond de politieke overleving van Kremlin-leider Michail Gorbatsjov en Sjevardnadze zelf. "Dit is een belangrijke tegenslag voor de regering-Bush. Zij hebben alles gezet op Gorbatsjov en Sjevardnadze, en geprobeerd hen zo krachtig te steunen als mogelijk was", meende Kim Holmes, een analist van de conservatieve Amerikaanse Heritage Foundation. "Als het komt tot een ineenstorting in de Sovjetunie, is ons beleid failliet", zei hij.

Het was niet slechts het feit dat Sjevarnadze opstapt uit de Sovjet-leiding, maar de wijze waarop hij donderdagochtend zijn vertrek aankondigde, die schokgolven zond door de gangen van het Witte Huis en het State department in Washington. Functionarissen zochten naarstig naar meer informatie en verscheidene uren van intensieve interne beraadslagingen gingen voorbij zonder officiele Amerikaanse reactie.

WAARSCHUWING

Met zijn waarschuwing tegen de dreigende opkomst van een nieuwe Sovjet-dictatuur bracht Sjevardnadze diepe vrees in de openbaarheid die tot dusver nauwelijks werd verwoord, mogelijk zelfs bewust werd onderdrukt, door de regering van president George Bush en een groot deel van de rest van de wereldgemeenschap. "De dictatuur komt naderbij. De hervormers hebben het toneel verlaten... Als communist kan ik mij niet verzoenen met de gebeurtenissen die plaatsvinden in ons land", zei Sjevardnadze in zijn afscheidsrede.

Marshall Goldman van het Russische studiecentrum van de universiteit van Harvard zei dat Sjevardnadze's aankondiging dezelfde binnenlandse en internationale gevolgen heeft als wanneer de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken "het Amerikaanse publiek zou vertellen dat "George Bush een fascist aan het worden is".

Nog het afgelopen weekeinde wees Baker de vrees van de hand dat Gorbatsjov afstand aan het nemen is van zijn eigen "Perestrojka"-hervormingsprogramma en militaire stappen voorbereid om de onafhankelijkheidsbewegingen in Sovjet-republieken de kop in te drukken.

Baker zei dat Gorbatsjov en Sjevardnadze herhaaldelijk hebben bewezen mannen van hun woord te zijn, waarbij ze Oost-Europa zonder ingrijpen hebben toegestaan het communisme af te schudden, de weg hebben vrijgemaakt voor democratisering van het leven in de Sovjetunie en ruim baan maakten voor economische hervorming naar een markteconomie.

Maar tijdens een bijeenkomst van de NAVO-ministers van Buitenlandse zaken in Brussel, vorige week, uitten diverse deelnemers diepe bezorgdheid over de recente koerswijziging in Gorbatsjovs beleid in conservatieve richting en namen zij afstand van de Sovjet-leider, waarbij werd verklaard dat men in het Westen vooral belangstelling heeft voor de hervormingen en minder voor individuele personen.

TWIJFELS

Voor minister Baker was zijn persoonlijke verstandhouding met Sjevardnadze van vitaal belang. De mannen konden het duidelijk goed met elkaar vinden, vertrouwden elkaar en dat was gunstig voor de besprekingen. Ze ontmoetten elkaar alleen al dit jaar twintig maal, waarbij zaken werden gedaan in onderhandelingen over unieke akkoorden over wapenbeheersing, de vreedzame eenwording van Duitsland en samenwerking bij het wederzijdse beleid inzake de Golf.

Maar in de afgelopen weken stak twijfel de kop op over de koers van het Sovjet-buitenlands beleid. Had Sjevardnadze nog de touwtjes in handen? Kon men nog op zijn woord aan? Er rezen vragen of de Sovjetunie zich wel houdt aan de verplichtingen in het cruciale CFE-verdrag over de conventionele troepen in Europa nog op de dag dat het akkoord vorige maand in Parijs werd ondertekend, vragen die Sjevarnadze's ministerie van Buitenlandse zaken tot op de dag van vandaag niet heeft beantwoord.

President Bush kondigde donderdag aan begin februari volgens plan naar Moskou te gaan om het START-verdrag over de beperking van de arsenalen lange-afstandskernwapens te ondertekenen.

GOLFBELEID

Inzake de Golf zond Gorbatsjov twee maal de hoge afgezant Jevgeni Primakov voor pogingen tot een vredesmissie naar Baghdad, waarbij hij zich met het streven naar een diplomatieke regeling duidelijk gematigder jegens Irak leek op te stellen dan de harde lijn zoals Sjevardnadze die tegen de vroegere bondgenoot innam. Analisten noemden het veelbetekenend dat Sjevardnadze in zijn afscheidsrede langdurig klaagde dat zijn Golf-beleid van binnenuit wordt ondermijnd en dat hij het slachtoffer was van een binnenlandse geruchtencampagne. "Er zijn twee volledig verschillende versies van het Sovjet-buitenlandse beleid geweest. Sjevardnadze wilde oprecht een nieuwe koers maar zijn beleid werd gestadig ondermijnd door Primakov, die daarvoor alleen maar de steun van Gorbatsjov kan hebben gehad", zei Uri Raanan van de universiteit van Boston.

In Washington werd direct al donderdag gespeculeerd dat Primakov de opvolger zou kunnen worden van Sjevardnadze. Analisten zeiden dat dit een slecht teken zou zijn voor de Amerikaans-Russische samenwerking, vooral nu een oorlog dichterbij lijkt te komen in de Golf.

Veiligheidsraad eensgezind

NEW YORK - De Amerikaanse ambasadeur bij de Verenigde Naties Thomas Pickering (links) stemt samen met de Yemenitische voorzitter van de Veiligheidsraad Abdalla Saleh Al-Ashtal (rechts) voor de resolutie met betrekking tot de bescherming van de Palestijnen in bezet Israelisch gebied. De Veiligheidsraad keurde ook unaniem een verklaring goed van de V-raad-voorzitter waarin deze de noodzaak beklemtoont voor een Midden Oosten-conferentie ter oplossing van het Arabisch-Israelische conflict.

(AFP-satellietfoto)

Kerstwens: een paar schoenen

RIO DE JANEIRO - Een van de tienduizenden straatjongens in Rio de Janeiro, ontmoette al peuzelend aan zijn kippepoot Santa Claus. Hij onthulde aan Santa Claus ook zijn Kerstwens: een paar schoenen.

(AFP-satellietfoto)

President Chili na "oefening":

Niet tevreden over Pinochets antwoord

SANTIAGO - De Chileense president Patricio Aylwin is ontevreden over de verklaring die oud-president en opperbevelhebber van het leger, Augusto Pinochet, hem donderdag heeft gegeven voor de plotse legeracties van woensdag. Dat heeft minister van Buitenlandse zaken, Enrique Krauss, donderdag bekendgemaakt.

Het leger werd woensdag plots in staat van paraatheid gebracht. De verschillende eenheden moesten zich bij hun kazernes melden wat bijzonder is omdat de meeste militairen in Chili niet op hun bases wonen. Waarnemers en regeringsfunctionarissen vreesden dat de militaire operatie een coup tegen Aylwin tot doel had.

De Chileense president ontbood donderdag Pinochet bij zich en vroeg hem om een verklaring. Buiten de medelingen dat Aylwin vond dat het optreden van het leger "niet gerechtvaardigd" was wilde Krauss verder niets bekendmaken over het een uur durende onderhoud tussen de president en de opperbevelhebber.

Pinochet vond de legermanoeuvre overigens onschuldig. "Het was slechts een veiligheids- en mobilisatieoefening en geen enkele militair bevond zich op straat". Op de vraag waarom Aylwin niet was ingelicht antwoordde Pinochet: "Wij moeten onze oefeningen niet aan de regering melden. Wij zijn een leger". Pinochet verklaarde voorts dat niemand van de regering om zijn ontslag had gevraagd omdat "krachtens de grondwet niemand mij voor 1997 kan ontslaan".

Olieprijs bijna niet gewijzigd

NEW YORK - De olieprijs sloot woensdag vrijwel onveranderd.

De op de termijnmarkt van New York meest verhandelde oliesoort West Texas intermediate voor levering in februari sloot met een verlies van twaalf dollarcent op 26,80 dollar per vat van 159 liter. Ook hier speelden de opmerkingen dat de VS niet klaar is om op 15 januari militair in te grijpen een belangrijke rol. Direct hierna vond een golf van winstnemingen plaats waardoor de olieprijs naar beneden ging.

Over drugs, Decembermoorden en Nederlandse betrokkenheid

Bouterse daagt Den Haag uit voor rechtstreeks tv-debat

LUZERN - Desi Bouterse, opperbevelhebber van het Surinaamse leger, wil een rechtstreeks televisiedebat met een afvaardiging van de Nederlandse regering.

Bouterse zei dit donderdag in het Zwitserse Luzern in een verklaring voor de Nederlandse pers. Hij wil in ieder geval over drie dingen praten: de mensenrechten in Suriname, drugs en de decembermoorden uit 1982. De bevelhebber wil zodoende voor eens en voor altijd een aantal misverstanden uit de weg ruimen. In een rechtstreeks debat, zodat zijn woorden niet gemanipuleerd kunnen worden en het Nederlandse volk zelf een oordeel kan vellen, zoals hij zei.

ACTIEVE ROL

"Ik ben bereid", aldus de man die in 1980 via een staatsgreep de macht in Suriname overnam, "om de Nederlandse regering voor de ogen van het volk uit te kleden en uit de doeken te doen wat de Nederlandse betrokkenheid is geweest bij de Surinaamse vraagstukken". Want dat Nederland van de staatsgreep in 1980 af wist en er een actieve rol in heeft gespeeld, dat wil de bevelhebber graag in de televisie-uitzending uitleggen. "Any place, anywhere, anytime" wil Bouterse in debat met mensen als minister Van den Broek van Buitenlandse zaken en minister Hirsch Ballin van Justitie. "Zij komen met hun mensen, wij komen met onze mensen. Acuerdo", aldus Bouterse, die in gezelschap was van zijn persoonlijk adviseur en voormalig ambassadeur in Nederland, Herrenberg, zijn woordvoerder Breeveld en medewerker Christopher.

De bevelhebber wil buiten zijn verklaring weinig kwijt aan de pers. Op vragen over schending van de mensenrechten wil hij liever ingaan tijdens het televisiedebat met de Nederlandse regering. Men moet niet te emotioneel doen over het verlies aan mensenlevens tijdens de afgelopen tien jaar, vindt hij. Als je terugblikt moet je dat doen om ervan te leren, niet om het verleden te bewenen. "We gaan terug naar law and order. We zetten een nieuw trace uit en moeten ons niet laten leiden door gevoelens", aldus de commandant.

GEEN COMMENTAAR

Hij hoopt dat de Nederlandse regering zijn uitdaging aanneemt: "ik ben bereid de Kerst eraan op te offeren. Ik ga niet eens terug naar huis als Hirsch Ballin de handschoen opneemt". Bouterse en zijn gevolg gaan zaterdag opnieuw via Schiphol terug naar Paramaribo.

Het ministerie van Buitenlandse zaken had donderdagavond geen commentaar op de voorstellen van Bouterse.

Bij eerste verjaardag VS-invasie:

Panamezen eisen vertrek Amerikanen

PANAMA-STAD - Duizenden Panamezen hebben donderdag, de verjaardag van de Amerikaanse invasie in 1989, in de straten van Panamastad gedemonstreerd om het vertrek te eisen van de Amerikaanse troepen in hun land. Ook protesteerden zij tegen het beleid van president Guillermo Endara. In Panama zijn nog tienduizend Amerikaanse militairen gestationeerd op tien bases.

De demonstranten, volgens de politie tienduizend mensen, waren gekleed in het zwart ten teken van rouw en liepen door Chorillo, de sloppenwijk die volledig is verwoest tijdens de Amerikaanse interventie en nog steeds niet is opgebouwd. De voormalige bewoners eisen compensatie en schadevergoedingen van Washington.

De voorzitter van de vereniging van Burger- en militaire slachtoffers van de invasie, veroordeelde "de Amerikaanse massamoord" en uitte kritiek op Endara. De president wordt algemeen beschouwd als een zwakke leider. Een opstand van politieagenten moest twee weken geleden door vijfhonderd Amerikaanse militairen worden gesmoord. Eerder op de dag brachten 250 familieleden van de 123 omgekomen Panamezen een bezoek aan het kerkhof 'Tuin van vrede' en legden bloemen op het massagraf.

AJACCIO - In de hoofdstad Ajaccio van Corsica is een prominente functionaris bij een aanslag door onbekende schutters om het leven gekomen.

Het is de 42-jarige Lucien Tirrolona, hoofd van de Corsicaanse Kamer van Landbouw. Dit gebeurde na een reeks aanslagen op het Middellandse-Zee-eiland, waarvan guerrillastrijders worden verdacht die streven naar afscheiding van Corsica van Frankrijk.

Op de foto (vlnr): de economisch adviseur privatiseringszaken van de regering van Guyana mevrouw Darlene Harris, minister van landbouw Patrick McKenzie, Louis Bergman en Turhane Doerga.

Citco en Doerga bundelen krachten in Georgetown

WILLEMSTAD— De Citco Group Ltd en ir Turhane Doerga hebben in Georgetown, Guyana een joint venture opgezet met de oprichting van Guyana Investments Company. De maatschappij heeft een investering van 3.5 miljoen dollar gedaan in een rijstfabriek in Ruimzicht, Guyana en een produktiegebied van rijst van 20.000 hectare, net buiten de hoofdstad Georgetown. Een van de eindproducten van deze fabriek wordt Alesie rijst terwijl ook gewerkt wordt aan de introduktie van een rijstmerk van Guyana. Deze producten zijn bestemd voor de Caricomlanden en Europa. Zo blijkt uit een persbericht van de nieuwe firma.

De joint venture kwam tot stand na maandenlang onderhandelen tussen Guyana Investments Company en de Guyanese overheid. Die verliepen goed: in Guyana is men hard bezig met de uitvoering van een privatiseringsbeleid. Volgens de nieuwe firma betekent deze deal voor Guyana produktie van goede rijst, terwijl Curaçao in staat wordt gesteld haar technologie te exporteren.

Het materieel en de daarvoor nodige technologie worden op Curaçao geproduceerd middels de Industrial Equipment Construction Company. Curaçao kan op die manier haar functie van technologie- en handelseiland van de regio verder uitbouwen.

Tot nu exporteerde alleen de Mijnmaatschappij Curaçao naar Guyana. Met de ondertekening van het akkoord, afgelopen dinsdag, zullen onder meer het materiaal en de know how naar dat land worden geëxporteerd. In eerste instantie zullen vijf personen uit Curaçao bij de rijstfabriek in Ruimzicht te werk worden gesteld; die zullen samenwerken met 140 Guyaanse personeelsleden van de fabriek. De eerste Curacaoënaar gaat volgende week al weg, de rest gaat in januari.

Guyana produceert 150.000 ton rijst per jaar; de Alesie-produktie op Curaçao bedraagt slechts 6000 ton per jaar. De ondertekening van het akkoord tussen de Guyaanse regering en de joint venture Guyana Investments Company vond plaats in het bijzijn van een Curaçaose delegatie bestaande uit directeur Irving Durand van de Citco Bank Curaçao, Louis Bergman, vice-directeur van de Citco Group Ltd, ir Turhane Doerga en hun echtgenotes.

Vrijspraak in karnavalsmoord

WILLEMSTAD ARNHEM — De 37-jarige S.L.H. uit Curaçao is vandaag door het Arnhemse gerechtshof vrijgesproken van de Antilliaanse karnavalsmoord op drugskoning I.B. Mambre in 1984, waarvoor hij al vijf jaar gevangen heeft gezeten. De zaak tegen H. is op 8 december in revisie geweest bij het Arnhemse Hof op last van de Hoge Raad.

Het Arnhemse Hof heeft het arrest van het Hof in Amsterdam vernietigd voor zover het gaat om de karnavalsmoord. Voor een eerdere poging tot doodslag, een diefstal en een overval kreeg H. van het Arnhemse hof twee jaar gevangenisstraf met aftrek, die hij dus al ruimschoots uitgezeten heeft.

H., die altijd ontkend heeft Mambre doodgeschoten te hebben, kreeg van de Rotterdamse rechtbank en de gerechtshoven in Den Haag en Amsterdam twaalf jaar gevangenisstraf opgelegd. Ook procureur-generaal mr P. Cremers eiste in Arnhem twaalf jaar.

Het Hof is echter van oordeel dat het wettig en overtuigend bewijs in de karnavalsmoord niet geleverd is en heeft H. dus vrijgesproken. Het Hof doet geen uitspraak over de rol van H.'s halfbroer, die in 1989 verklaarde dat hij Mambre doodgeschoten had, maar die die verklaring na zijn veroordeling weer introk. De verklaring van de halfbroer was wel aanleiding voor de revisie. Verwacht wordt dat mr C. Korvinus, raadsman van H., een forse schadeclaim zal indienen tegen justitie, omdat zijn client drie jaar ten onrechte in de gevangenis heeft gezeten. Korvinus was echter vrijdag niet bereikbaar voor commentaar.

Het is niet zeker of H. nu onmiddellijk in vrijheid zal worden gesteld. Hij stak namelijk in oktober 1988 een medegevangene dood. Hiervoor is H. zowel door de Arnhemse rechtbank als het Amsterdamse Hof veroordeeld tot vijf jaar. In de afgelopen zomer werd hem schorsing van deze gevangenisstraf verleend tot zijn revisie-zaak behandeld zou zijn. Nu dit vrijspraak is geworden, is nog onduidelijk of de andere gevangenisstraf geeffectueerd zal worden.

"Het Hof in Arnhem doet over deze zaak nu geen uitspraak. De raadsman is in cassatie gegaan, maar het valt niet te voorspellen of de Hoge Raad rekening zal gaan houden met de drie jaar die H. onterecht vastgezeten heeft," aldus griffier mr Bruins.

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 82222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 82344, 82412 en 82947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht) tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 1?; kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster De la Paz, tel.: 290803.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 44231/44232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft broeder Korpa, tel.: 676368, pager boy 027-053 b.g.g. 43838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft broeder Korpa, tel.: 676368.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 445??, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere di...dagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Van H...wijnen, tel.: 642798 b.g.g. 601760.

STICHTING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
22 december 1990 vanaf 08.00 uur tot 24 december 1990 om 07.00 uur:
Dokter Cummins, Sentro Mediko Maria Pampoen, tel.: 615265/615044; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 290361 b.g.g. 89266/89337.
25 december 1990 vanaf 08.00 uur tot 27 december 1990 om 07.00 uur:
Dokter Middelhof, Spreekkamer: Bona..., tel.: 78026; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371227 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy Tseng, Nassy, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
21 december 1990 vanaf 17.00 uur tot 24 december 1990 om 07.00 uur:
Dokter Nivillac, Spreekkamer: Brievengat, tel.: 76280; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 6158?? b.g.g. 89266/89337.
24 december 1990 vanaf 17.00 uur tot 25 december 1990 om 24.00 uur:
Dokter Goilo, Spreekkamer: Van Leeuwenhoekstraat, tel.: 624113; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 615958 b.g.g. 89266/89337.
26 december 1990 vanaf 00.00 uur tot 27 december 1990 om 07.00 uur:
Dokter Braakman-Bonder, Spreekkamer: Kas Chikitu, tel.: 623550; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 671313 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
21 december 1990 vanaf 17.00 uur tot 24 december 1990 om 07.00 uur.
Dokter Tweed, Sentro Mediko Tera Cora, tel.: 648079; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 89266/89337.
24 december 1990 vanaf 12.00 uur tot 25 december 1990 om 24.00 uur.
Dokter Schellens, Sentro Mediko Barber, tel.: 641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 89266/89337.
26 december 1990 vanaf 00.00 uur tot 27 december 1990 om 07.00 uur.
Dokter Sommer, Sentro Mediko Barber, tel.: 641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucacius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

NACHTDIENST

Otrobanda
Otrobanda, Winkelcentrum Colon, tel.: 625633-34-35.

Punda
Brievengat '68, Corriweg 32, tel.: 79098/79567.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS
22 december: E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 125.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

KERSTCONCERTEN
20.30 uur van The Unity Singers in de kerk La Birgen del Carmen te Groot Kwartier.
20.30 uur van koor Orfeón Crescendo o.l.v. Frank Davelaar - Brievengat-kerk.

ZATERDAG

TOERISTENSCHIP
07.00-19.00 uur 'Amerikanis' (SJU)
* * * * * * * * * * * * * * * * *

CHATA niet echt tevreden over '90

WILLEMSTAD — Voorzitter Frank Maynard van de Curaçao Hotel and Tourism Association (CHATA) liet gisteravond op de jaarlijkse eindejaarsbijeenkomst weten dat 1990 'geen geweldig jaar is geweest, ook al hebben velen van ons geen reden tot klagen'. Hij toonde zich wel verheugd met de komst van American Airlines, die onlangs via Puerto Rico verbindingen met twaalf Amerikaanse steden naar Curaçao bracht. Het verlies van de directe vlucht op New York vond hij in dit licht bezien geen probleem.

Vanwege hun grote verdiensten voor het toerisme op Curaçao werden Sterling Isenia, Ester Maduro en André Oostdam door de CHATA-voorzitter in het zonnetje gezet. Zij kregen uit zijn handen een 'award of merit' in de vorm van een plaquette.

Isenia kreeg de onderscheiding, zoals de CHATA-voorzitter in zijn jaarrede memoreerde, voor zijn wekelijkse televisieprogramma 'Cocktail Turistiko'. Maynard: „Zelden hebben we zo'n goed voorbereide, technisch perfecte en uitnemende produktie gezien." Ester Maduro werd in het zonnetje gezet, omdat "veel van wat de CHATA doet aan promotie en marketing, zonder haar niet tot stand zou zijn gebracht." Zo was zij onder meer de motor achter de dit jaar gehouden European Road Show en veel andere promotie-activiteiten.

Nadat Maynard EG-vertegenwoordiger Marc Wolff, alsmede de KABNA had bedankt voor hun steun aan het toerisme in het afgelopen jaar, reikte hij de derde plaquette uit aan André C.M. Oostdam, general manager van de KLM voor de Caribbean en Guyana. Maynard: „De belangen van de CHATA en de KLM lopen parallel. De KLM heeft het aantal stoelen op de vluchten naar Curaçao dit jaar belangrijk uitgebreid. Maar dat is niet de reden dat we ze willen eren. We zijn vooral zeer erkentelijk omdat de KLM Curaçao heeft aangewezen als locatie voor haar regionale trainingscentrum voor het westelijk halfrond."

■*WILLEMSTAD— In het kader van de integratie van de werkzaamheden van het departement van onderwijs met het nieuwe directoraat cultuur en onderwijs, liet het eilandsbestuur een onderzoek doen naar de juridische implicaties van zo'n stap. Dat rapport met bevindingen werd opgesteld door de Caribbean Development Center. De heer Carolus van die firma overhandigde het document onlangs aan onderwijs-gedeputeerde Dito Mendes.*

Nieuw onderkomen voor TDS-apparatuur

Gedeputeerde Dito Mendes de Gouveia stelde ...middag de nieuwe zend...paratuur van TDS officieel in gebruik. De installaties, die zijn ondergebracht in de voormalige garage van Tele Curaçao op Berg Arrarat stellen TDS in staat het aantal kanalen tot 9 uit te breiden.

...ed. Mendes stelt TDS-apparatuur in gebruik

Geen privatisering TeleCuraçao en TDS

WILLEMSTAD - Er is voorlopig geen sprake van privatisering van TeleCuraçao en TDS, de twee ...verheids televisiebedrijven op Curaçao. Dit ...zekerde gedeputeerde ...to Mendes de Gouveia ...ermiddag in een toespraak bij de officiële ingebruikname van de nieuwe faciliteiten van TDS op Berg Arrarat.

...gedeputeerde zei dat ...Bestuurscollege van ...ing is dat de educatieve taak van televisie zo ...ngrijk is dat voorlopig ...et tot privatisering en ...in feite tot commer...alisering kan worden ...ergegaan van TeleCu...ao.

...aangezien Tele Curaçao ...TDS tweelingbedrijven ...waarbij het de bedoe...ls dat uit de winsten van ...uiteindelijk de tekorten ...Tele Curaçao worden gedekt, zal ook TDS voorlopig niet worden geprivatiseerd', aldus Mendes de Gouveia.

De gedeputeerde liet wel doorschemeren dat de weg open blijft om mede-financiers te zoeken voor TDS, maar had het daarbij niet specifiek over de verkoop van aandelen aan derden.

GEACCEPTEERD

TDS-direkteur ing. Roderick Pietersz gaf een overzicht van de ontwikkelingen bij TDS waaruit bleek dat ondanks tegenslagen het systeem van betaalde televisie op Curaçao gretig is geaccepteerd door het publiek, hetgeen blijkt uit het snel groeiende aantal abonnees. Momenteel zijn dat er ruim 4500. Door uitbreiding van het aantal installatieploegen en versnelde aanschaf van ontvangstapparatuur, hoopt men bij TDS de wachttijd voor nieuwe aansluitingen per februari tot één maand terug te brengen.

Met de nieuwe apparatuur die gisteren in gebruik werd genomen is het aantal kanalen van TDS tot negen uitgebreid: acht 'basiskanalen' en een pay per view kanaal, voor speciale evenementen waarbij per keer extra betaald moet worden. Buiten deze evenementen om wordt dit kanaal gebruikt voor het uitzenden van programma's van MTV (voornamelijk videoclips met popmuziek).

Zowel Pietersz als de direkteur van Tele Curaçao, Jossy Cijntje, lieten weten dat het de bedoeling is binnenkort iets te gaan doen aan de probleemgebieden waar Tele Curaçao en TDS niet of nauwelijks ontvangen kunnen worden, zoals in bepaalde gedeelten van Banda Abou, Saliña enz.

VREEDZAME OPLOSSING SAMEN MET VOLK

"Overheid beseft belang niet"

Plataforma is geruzie over Brionplein beu

WILLEMSTAD — **'Plataforma Otrobanda en SKO, vereniging van winkeliers van Otrobanda, maken onderscheid in optie op project en optie op grond. Het feit is dat de overheid niet de waarheid heeft verteld en ons altijd heeft voorgehouden dat er geen enkele projektontwikkelaar bindende afspraken zijn gemaakt. Wij hebben geen zin in kontroversie met de overheid. Wat wij wel graag willen is openhartigheid met het volk om te praten over het Brionplein en wat het zou betekenen als dit plein volgebouwd zou worden.' Joop Hart, woordvoerder van Plataforma Otrobanda wil weten hoe hij aan toe is, maar zou graag een vredige oplossing voor het plein zien. 'Er is al ruzie genoeg gemaakt.'**

In een onlangs verschenen persbericht stelde de Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting DROV dat de Franse firma Ultra Classic de eerste optie op ontwikkeling van het Brionplein heeft, maar niet over de optie beschikt om op de grond te bouwen.

'Optie op de gronden kan pas verleend worden als de overheid en Ultra Classic overeenstemming hebben bereikt over de te ontwikkelen lokaties, de grootte daarvan en het procentuele gebruik van het totale project. De overheid en de Franse firma zijn het niet met elkaar eens, want de voorstellen van Ultra Classic wijken sterk af van de oorspronkelijke uitgangspunten van de overheid. Dit is tijdens vergaderingen ook aan de vertegenwoordigers van Plataforma en SKO gezegd', aldus het persbericht.

Plataforma bestrijdt de laatste zin van het persbericht. Woordvoerder Hart: 'Plataforma en SKO hebben in verschillende vergaderingen de vraag gesteld: Hebben jullie afspraken gemaakt met Ultra Classic? 'Nee' was het antwoord dat we steeds kregen. Ik citeer een gedeputeerde letterlijk: 'De afspraken zijn nog in een embryonabel stadium.' De overheid is niet specifiek genoeg geweest.'

De woordvoerder van Plataforma benadrukt hoe belangrijk de functie van het Brionplein is. 'Toeristen op schepen zien dit plein bij het binnenvaren van onze haven.

Stel je voor dat daar geen prachtige palmbomen meer staan, maar een lelijk betonnen gebouw. Dit plein is uniek. Nergens anders ter wereld is er een plein dat uitkijkt op een haveningang. Het aangezicht van haveningang zou ingrijpend veranderd worden. Bovendien is het plein van het volk. Het heeft een sociale, culturele en nationale functie. Mensen ontmoeten elkaar op deze open plekken. Het Brionplein is vernoemd naar onze held en het is een schande om deze naam teniet te doen door het plein vol te bouwen. Als je Plaza Bolívar in Caracas en Times Square in New York zou bebouwen schieten ze je voor je kop. Waarom mag het op Curaçao wel? We moeten toch iets hebben om trots op te zijn?'

Uitbetaling periodieken

ABVO: Overheid moet nu over de brug komen

WILLEMSTAD — **De ambtenarenvakbond, ABVO, wil zo spoedig mogelijk met de regering van de Nederlandse Antillen en met het Bestuurscollege van Curaçao vergaderen. De recente stijging van de kosten van levenonderhoud moeten tijdens de vergaderingen besproken worden. Daarnaast wil de ABVO verschillende punten met de overheden behandelen.**

Her-introduktie van de periodieke verhoging voor ambtenaren moet ook besproken worden, aldus ABVO-voorzitter, Hubert 'Bebe' Rojer, in een schrijven aan het Bestuurscollege en aan de Raad van Ministers. Op 1 juli 1990 heeft de her-introductie van de periodieke verhoging plaats gevonden, maar volgens Rojer hebben de ambtenaren nog niets mogen ontvangen. Periodieke verhoging werd door de overheden voor vier jaren opgeschort.

De uitvoering van het protocol inzake functie-evaluatie, dat in 1978 werd opgesteld, laat ook op zich wachten, aldus de voorzitter. Het uitbetalen van de functiewaardering met terugwerkende kracht, volgens het protocol van december 1989, heeft ook nog niet plaatsgevonden. 'Dit benadeelt onze leden bij de Landsradio, Capriles Kliniek, SVB, GOG enzovoorts'.

De economische groei die Curaçao momenteel doormaakt heeft de situatie gecreëerd waarbij verscheidene overheidsbedrijven betere cao's (vergeleken met die van de ambtenaren) voor hun werknemers hebben gesloten. Dit betekent een ware discrepantie in de arbeidscondities van werknemers van de staat, aldus de ABVO.

Japan Airlines delegatie

■WILLEMSTAD — Onlangs verbleven op Curaçao hoge functionarissen van de Japan Airlines. Doel van de komst naar Willemstad was met lokale toerisme-autoriteiten te spreken over de toeristische ontwikkeling, de mogelijkheden van het aantrekken van Japanners, marketing en promotie. Gedeputeerde Page en directeur van de toerisme stichting, Siegfried Loeper en Piet Sampson hebben de nodige informatie verschaft. De Japanners zijn, aldus het bericht, tevreden naar huis teruggekeerd.

Angelitos brengen Kerstconcert

WILLEMSTAD — Het kinderkoor Angelitos zal op 23 december een Kersconcert verzorgen in Centro Pro Arte. De entree bedraagt f. 10,50 per persoon. Aanvang is drie uur 's middags en de kaarten zijn verkrijgbaar bij Mensing's, Van Dorp Eddine, Tik tak 2, Carinitos en boekhandel Salas.

WILLEMSTAD — **CITCO Insurance Services N.V. draagt per 1 januari de assurantie portefeuille op Bonaire over aan de heer R. Carolina. Hij zal het assurantiebedrijf uitoefenen onder de naam 'Carolina Administratie- en Beheerskantoor'. Het kantoor blijft op dezelfde plaats gevestigd en ook het huidige telefoonnummer wordt gehandhaafd. De heer Carolina heeft het voornemen het bestaande kantoor verder uit te bouwen en zal binnenkort zijn personeel uitbreiden.**

Voorzitter Bèbè Rojer:

ABVO trekt nooit BTG-leden aan

WILLEMSTAD — **'De ABVO wordt iedere dag door leden van de BTG voor vertegenwoordiging benaderd. Maar wij houden ons aan de regels. Wij trekken nooit leden van andere vakbonden aan'. Zo reageerde de voorzitter van de ABVO, Hubert 'Bebe' Rojer op een brief van een aantal arbeiders in dienst van Selikor. De arbeiders, leden van de ABVO, sporen hun collega's bij de dienst aan om zich bij de BTG aan te sluiten, daar de ABVO niet voor hun rechten opkomt.**

De arbeiders in dienst van Selikor en werksters in dienst van de overheid zijn onlangs door het Bestuurscollege opnieuw ingeschaald. Het een en ander betekende een financiële vooruitgang voor de arbeiders en de werksters.

Rojer verklaarde tegenover de Amigoe dat de huidige situatie door toedoen van het Bestuurscollege is onstaan. De overheid, voerde hij aan, moest iedereen bij de betrokken diensten opnieuw inschalen en eventueel uitbetalen. Door alleen maar een deel van het personeel bij de dienst 'iets' uit te betalen, veroorzaakte de overheid ontevredenheid onder het personeel, aldus de ABVO-voorzitter Rojer.

UNA cursisten

WILLEMSTAD — **De Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) organiseert computercursussen. Voor zowel beginners die met informatica willen kennismaken, als voor gevorderden die geïnteresseerd zijn in programmeren en dit willen leren. 145 cursisten, die gedurende de periode september tot en met december diverse computercursussen hebben gevolgd, ontvingen onlangs hun diploma. De UNA heeft afgelopen jaar een totaal van 879 cursisten opgeleid tot 'computerdeskundigen'.**

Naast de 145 cursisten werd ook een diploma uitgereikt aan zeven personen die een cursus Assistent Begeleider PC-gebruik met goed resultaat hebben gevolgd. Deze cursus werd in samenwerking met de afdeling Personeels Zaken van het eilandgebied georganiseerd. Ook aan werkloze jongeren die al een paar maanden bezig zijn met diverse cursussen op informatica niveau werd een puntenlijst overhandigd.

ORANJESTAD — De toeristenindustrie heeft in oktober dit jaar 7.908 mee toeristen gekregen dan in oktober vorig jaar: 39.128 tegen 31.220 bezoekers.

Het gemiddeld verblijf per toerist daalde van 7.6 naar 7.4 nachten. Een daling is ook te zien in de bezetting van hotelkamers: 81.1 procent in oktober vorig jaar en 77.3 procent dit jaar. Het aantal cruise-toeristen bedroeg 9.947 dit jaar tegen 9.041 vorig jaar. De meeste oktober-toeristen kwamen uit de Verenigde Staten (21.135), Venezuela (4.980), Nederland (2.910), Brazilië (2.330), de Nederlandse Antillen (2.143) en de Dominicaanse Republiek (818).

Op jaarbasis be... aantal toeristen to... oktober ... (a... 281.560 (vorig j... aantal cruise-t... 111.973 (dit jaar) ... (vorig jaar) en de ... zetting 73.3 procent ... tegen 75.8 procent ...

AGENDA ARUBA

…NTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/ …0-17.30 uur; zaterdag gesloten.

…EFOON: 24333. Voor spoedgevallen …kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. …boy 127-257.

TELEFAX: 22368.

…KREK. nr 10.815.445 Banco di Car-…

…LITIE: 100

…RMCENTRALE: 115.

…EKERTJES verschijnen op dinsdag en …ag en kunnen iedere dag tussen 08.00-…/14.00-17.00 uur worden opgegeven; …ve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die …maandag en donderdag vóór 10.00 uur …n zijn, kunnen de dag daarop (dus …dag en vrijdag) verschijnen.

…SCOPEN
…NCIPAL: geen voorstelling.
…VE-IN: 20.30+24.00 uur Pacific …hts (thriller, 18 jr).

******

…TICA'S (nachtdienst)
…o brug: del Pueblo, tel.: 21253.
…a brug: San Nicolas, tel.: 45712.

******

…CHTREGELING DOKTOREN …18.00-07.00 uur):
…njestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki …ndert, Paradera en Sta Cruz: dokter E. …Cuba, Sta Cruz 56, tel.: 25666.
…Chiquito, Savaneta en San Nicolas: …B. Britt-Croes via Centro Medico …colas, tel.: 48833.

******

…R BRANDGEVALLEN, ongelukken of …ander ongeluk gelieve Alarmcen-…te bellen, tel.: 115)

******

…TRO MEDICO CARABOBO (Enge-…aat 7, tel.: 21777): de wacht heeft …G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

******

…COTICS ANONYMOUS HELPLINE: …989 (24 uur per dag).

******

…HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/ …tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

******

…PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: …): voor inlichtingen omtrent preventie …ol/drugsmisbruik.

****

…STY INTERNATIONAL ARUBA (P.O. …1029): tel.: 27808/48124.

****

…EARUBA
…DAG: 18.00 X'mas Special: 'Pin-…'s Christmas'; 18.50 Showbiz …; 19.10 Showbiz today; 19.30 …y gana; 20.00 Telenoticias; 20.30 …m come true: 'Misa Spiritual'; …CNN International News; 21.30 …rapie: 'Fobie'; 22.08 Movie of the …: 'Mary & Joseph: A Story of …' (deel 1); 23.39 Sports Late Night; … Sluiting.

****

…AVANETA — Al vele …en lang vindt er in de …rinierskazerne Sava-…a in de avond voor de …rstnacht een massale …rstviering plaats voor … mensen van de …erne en de bevolking …n Aruba.

Ook dit jaar zal er weer … groots opgezette Kerst-…ring zijn en wel op maan-…avond 24 december om …t uur op de tennisbaan …n de kazerne. Voorgangers … deze viering zullen zijn …er W. Driessen en de vloot-…dikant dominee J.G. …oor. Verder zullen mee-…ken een koor, een kinder-…r, fluitisten, een klarinet-… en vele anderen. Op deze …rstviering, welke als …ma heeft 'Hoop doet leven', … iedereen van harte …elkom.

MENSENRECHTEN IN GEDING

Hoger beroep wegens maatregel onttrekking aan verkeer:

Gemeenschappelijk hof vonnist: teruggave zeiljacht eigenaar

ORANJESTAD — Bij landsverordening van 12 april 1989 is onder meer de 'maatregel onttrekking aan het verkeer' in het Arubaanse Wetboek van Strafrecht ingevoerd. Het Gemeenschappelijk Hof van Justitie heeft in een vonnis van 18 december 1990 voor de eerste maal deze nieuwe wetgeving beoordeeld in een zaak waarbij een zeiljacht, dat bij drugssmokkel betrokken was, werd onttrokken aan het verkeer.

Omstreeks eind augustus komt het zeiljacht 'Juliel' in de haven van Oranjestad aan. Het jacht was op weg van Curaçao naar Miami. Kort na aankomst in Oranjestad wordt onder het schip in een tweede roer een hoeveelheid cocaïne aangetroffen. Het schip wordt vervolgens door het Openbaar Ministerie (OM) in beslag genomen.

Enige tijd later blijkt dat het schip niet aan de bemanning toebehoort - dat waren DEA-agenten - noch aan degenen die de drugssmokkel met het schip hadden georganiseerd, maar aan een financieringsinstelling, Key Financial. Deze bank was al enige tijd op zoek naar het schip omdat de koper van het schip, die het geld voor de koop bij Key Financial had geleend, niet aan zijn afbetalingsverplichtingen had voldaan. Door berichten in de Amerikaanse pers over de cocaïnevangst op Aruba kwam Key Financial te weten dat het zeiljacht zich op Aruba bevond.

MAANDENLANG

Key Financial heeft eerst maandenlang getracht het schip terug te krijgen door direct contact te leggen met het Arubaanse Openbare Ministerie. Daarbij kon zij aantonen dat ze niets te maken had gehad met de drugs die op het zeiljacht waren aangetroffen. De Amerikaanse justitie had dit ook verschillnde malen bevestigd.

Toen het OM weigerachtig bleef om het schip aan Key Financial terug te geven, heeft Key Financial mr Rudi Oomen ingeschakeld. Nadat mr Oomen vervolgens een kort geding had aangespannen, heeft het OM op 7 mei 1990 bij het gerecht in Eerste Aanleg een vordering ingediend om het schip als onttrokken aan het verkeer te verklaren. Dit was het eerste geval van onttrekking aan het verkeer op basis van de nieuwe wetgeving. De rechter heeft toen echter beschikt dat het schip kon worden onttrokken aan het verkeer.

HOGER BEROEP

Van deze beschikking heeft mr Oomen voor Key Financial hoger beroep aangetekend, ondanks het feit dat de wettelijke regeling niet in dit hoger beroep voorzag. De wettelijke regeling voorzag überhaupt niet in het horen van belanghebbenden. Mr Oomen was van mening dat zulks in strijd was met de ook voor Aruba geldende mensenrechtenverdragen. Bovendien voldeed het schip niet aan de inhoudelijke criteria die deze wet stelt.

Het Gemeenschappelijke Hof van Justitie heeft nu in het vonnis van 18 december 1990 overwogen dat de Arubaanse procedure tot onttrekking aan het verkeer van goederen, die niet het eigendom zijn van degene bij wie ze in beslag genomen worden of van de beklaagde, niet voldoet aan voor Aruba geldende internationale verdragen. Daarom dient een derde, zoals Key Financial die op deze wijze van z'n rechten wordt beroofd, toch de mogelijkheid van een hoger beroep te hebben. Het Hof heeft Key Financial dan ook desalniettemin in haar hoger beroep ontvankelijk verklaard.

Vervolgens is het Hof gaan kijken of het zeiljacht voldeed aan de criteria die de wet stelt voor de onttrekking aan het verkeer. Onder punt 2.3 van het vonnis komt het Hof dan tot de conclusie dat niet is voldaan aan de genoemde criteria. Het ongecontroleerd bezit van het jacht 'Juliel' kan niet als strijdig met de wet of het algemeen belang worden geacht. Immers, het tweede roer, waarin de cocaïne had gezeten, is vrijwel onmiddelijk van het schip verwijderd en naar de VS gezonden.

Het Hof besteedt nog aandacht aan de overweging van de eerste rechter inhoudende dat de strekking van de Nederlandse regeling inzake onttreking aan het verkeer anders is dan die van de Arubaanse, omdat de strekking van de Arubaanse regeling zou zijn overtreders, vooral van drugsdelicten, financieel te treffen.

TERUGHOUDEND

Het Hof maakte korte metten met deze overweging. Verwezen wordt naar de wetstekst die immers duidelijk is: Alleen voorwerpen waarvan het ongecontroleerde bezit in strijd is met de wet of het algemeen belang zijn vatbaar voor onttrekking aan het verkeer. Ook in geval van drugsdelicten dient aan die voorwaarde te zijn voldaan.

Het Hof vernietigt dan ook de beslissing van de eerste rechter en gelast de teruggave van het zeiljacht aan de eigenaresse, in dit geval de bank Key Financial. Het valt te verwachten dat na dit vonnis het OM meer terughoudendd zal moeten omgaan met deze nieuw Arubaanse maatregel. In ieder geval heeft het Hof duidelijk vastgesteld dat de procedurele kanten van deze nieuwe wet niet voldoen aan de eisen van internationale mensenrechtenverdragen en dat in dit geval het zeiljacht 'Juliel' zich niet leent voor onttrekking aan het verkeer.

Apothekers-assistenten beëdigd

■ORANJESTAD — Twaalf nieuwe apotheker-assistenten hebben de eed afgelegd in handen van minister van Volksgezondheid Charro Kelly. Dit waren: Isabelle Geerman, Raymond Thomas, Tamara van der Veld, Ellen Grunder, Angela Meulman, Judith Pereira, Joslyn Pietersz, Annet Doornbos, Virginia Bilderdijk, Bernadine Haddocks, James Sijlbing en Gerda Welles.

Verhuisd omdat prijzenvlam in pan sloeg

Papiamento restaurant nu onder eigen dak

NOORD — Sedert kort is het bekende Arubaanse restaurant Papiamento van de Wilhelminastraat naar Washington 61 verhuisd. Een geweldige verbetering zeker wat sfeer betreft. Van de statige woning in Oranjestad ging het naar het 125 jaar oude Arubaanse pand te Bubali. Een gebouw waar jaren her Arubaanse boeren woonden die daar de landbouw uitoefenden en vee hielden.

Voor de directie van Papiamento - Leny en Eddy Ellis -sloeg letterlijk en figuurlijk 'de vlam in de pan' toen zij het slachtoffer werden van de abnormaal hoge huurprijzen die op Aruba betaald moeten worden. Twintigduizend florin was wel wat teveel van het goede. Besloten werd naar het Arubaanse huis te verhuizen, dat acht jaar geleden werd aangekocht en in de loop der jaren geheel werd gerestaureerd.

GEZELLIG

Een gezellig restaurant waar 75 gasten binnen in oude stijl en 125 gasten buiten rond het zwembad kunnen dineren. Terecht merkt Leny Ellis in een gespek met de Amigoe op: 'Het is iets unieks geworden dat vooral door de gasten gewaardeerd wordt, hetgeen wel uit de vele reacties blijft. Het 'buiten gebeuren' omvat een goed voorziene salad- en grillbar. In het weekeinde komt er typische Arubaanse muziek'.

Binnen kan men à la carte dineren, hetgeen duidelijk op internationale specialiteiten is gericht. Dat is bij de familie Ellis - hun kinderen en twaalf man personeel staan daarbij klaar - in goede handen. Zij hebben de afgelopen jaren wel duidelijk getoond het horeca-bedrijf bijzonder goed aan te kunnen.

OFFICIEEL

De officiële opening onder nieuw dak is begin volgend jaar. 'Er zijn nu al genoeg ontvangsten en we hebben onze handen vol om het onze gasten naar de zin te maken. We zijn erg blij dat een wens van vele jaren, Papiamento onder eigen dak, werkelijkheid is geworden'.

ORANJESTAD — De uitslagen van bridgeclub Aruba Ariba waren deze week als volgt: A-klasse: heren Somers/Oudeavenhuis 63.39 procent, heren Marapin/Tjon Kon Sang 63.39, dames Verbunt/Den Dunnen 59.82, mevr. Vos/heer Pennings 56.70, heren Feintstein/Lopez Henriquez 51.34; B-klasse: mevr. Van Vliet/heer Overeem 57.14, dames Haupt/Eilers 56.79, dames Monzon/Smit 54.29, heren Jacobusse/De Kogel 53.57, mevr. Poulsen/heer Russo 54.29, dames Becker/Vos 51.79, dames Flanegin/Tromp 51.79.

Record aantal toelatings-verzoeken

ORANJESTAD — De stijging van aanvragen voor toelating van vreemdelingen heeft in 1990 alle voorgaande jaren overtroffen. Het betreft hier meer dan twaalfduizend verzoeken.

Minister van Justitie mr Hendrik Croes verklaarde dat dit jaar ruim tweeduizend illegale vreemdelingen uitgezet werden. Dit is een toename van vierhonderd procent, vergeleken met vorig jaar. De bewindsman deelde mee dat volgend jaar de eerste rechtszaken tegen werkgevers, die illegale vreemdelingen in dienst hadden genomen, voortgebracht zullen worden.

PROJECT OMVAT VIER TERREINEN

Wilhelminastadion spoedig verlicht

ORANJESTAD — De regering heeft gisteren de bestelling gedaan voor kunstlichten voor het Wilhelminastadion, Noord Sportcentrum, Sportboysveld en een vierde nog te selecteren sportveld. Dit kunstlichtproject kost ongeveer een half miljoen florin, een bedrag waarvoor de regering, Harbourtown en stichting Sportlotto zullen zorgen. In april/mei volgend jaar zal het Wilhelminastadion, na bijna vier jaar, weer over kunstverlichting beschikken.

Minister van Sportzaken mr Hendrik Croes verklaarde gisteren in Kowloon restaurant, dat na de illuminatie de algehele renovatie van het Wilhelminastadion zal volgen. Het stadion zal op internationaal niveau worden gebracht en over een atletiekbaan gaan beschikken.

SNELST GROEIT

Het Noord Sportcentrum zal ook verlichting krijgen, omdat Noord het district is dat het snelst groeit en tot nu toe de mogelijkheid voor sport in de avonduren moet ontberen. De kunstverlichting zal zich verder strekken naar het Sportboysveld te Angochi en naar een vierde nog aan te wijzen sportveld.

De bestelling van de kunstverlichting is gedaan bij de Nederlandse firma Strago Electro die al 25 jaar bestaat en reeds meer dan achthonderd sportvelden en andere lokaliteiten in Nederland van haar Halogeen Kwikdampverlichting heeft voorzien.

DANKBAAR

Bob Swain van Harbourtown gaf na de minister te kennen, dat men zeer dankbaar is voor de allerwege op Aruba ondervonden medewerking voor het Harbourtown-project en als blijk van waardering voor deze medewerking de gemeenschap iets hiervoor terug wil geven. Dit geschiedt in de vorm van mede-financiering van de illuminatie van de sportstadions.

Bij zaalvoetbalcompetitie

Zeerovers, Estrella en Hyatt boeken overwinning

ORANJESTAD — De zaalvoetbalcompetitie werd voortgezet met drie wedstrijden in de derde divisie.

Estrella/Rowigini's versloeg Sue and Sue met 9-6 en behaalde hierdoor zijn eerste twee winstpunten in de competitie. Estrella stond met 5-0 voor eer Sue and Sue erin slaagde zijn eerste doelpunt te maken. Chito Jansen (Estrella) was met zijn drie doelpunten de topscorer van de wedstrijd.

Hyatt Regency speelde beter zaalvoetbal dan Arucanos/Talk of the Town en won verdiend met 3-1. Topscorer John Pietersz nam alle drie doelpunten van Hyatt voor zijn rekening.

Zeerovers/Seven Up behaalde een grote 9-2 overwinning op Tool Boys/Classic Boutique, welke ploeg pas bij een 0-8 achterstand zijn eerste doelpunt kon maken. Monti Duyn was de grote man bij de Zeerovers en nam vijf van de negen treffers voor zijn rekening.

In Centro di Barrio Savaneta worden vanavond de volgende competitiewedstrijden gespeeld: Maritimo - Italo/Arubano (7 uur, 3de divisie), Zeerovers/Pepci COla - Caiquetio (8 uur, 2de divisie) en Dakota/Coca Cola - Optica Moderna (9 uur, 1ste divisie).

Procureur Generaal: 24 uur per etmaal politieman

Voor mishandeling negen maanden in hoger beroep

ORANJESTAD — Negen maanden gevangenisstraf, waarvan vier maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar luidde het vonnis in het hoger beroep dat de politie-agent D. bij het Hof van Justitie had aangetekend. Het was een bevestiging van het vonnis dat hem in eerste instantie werd opgelegd.

terecht wegens mishandeling van de jongeman G.K., terwijl hij zich ook met verdovende middelen zou hebben bezig gehouden. De Procureur Generaal (PG) eiste tegen hem twaalf maanden gevangenisstraf waarvan drie maanden voorwaardelijk. Hij noemde het ernstige overtredingen waarvoor de politieman terecht stond. Een politieman moet niet vergeten, aldus de PG, dat hij 24 uur per dag politieman moet zijn. Juist de politie moet weten op te treden tegen agressieve mensen, die zij tegenkomen.

De PG vond het optreden van verdachte net zoals in de tv-film 'Miami Vice', waarin de politie haar woede op verdachten meent te moeten afreageren. Hij veroordeelde daarom niet alleen het optreden van D. maar ook van zijn college K., die de jongeman ook mishandelde.

Wat het gebruik van verdovende middelen betreft, vond de PG dat dit bewezen is. Het moet niet zo zijn dat een politieman in zijn vrije tijd drugs gaat gebruiken. Je bent 24 uur per dag politieman. Hij vond het vonnis van gerecht in eerste aanleg een beetje te laag en kwam daarna tot een hogere eis.

Boy Dap op Dandee-toer

■ORANJESTAD — De Curaçaose zanger/componist Boy Dap heeft een exemplaar van zijn nieuwste langspeelplaat aan minister van Welzijnszaken/Cultuur Fredis Refunjol geschonken. Op deze LP komt ook een dandecompositie, 'Anj'nobe', voor waarmee Boy Dap de Arubaanse gemeenschap het beste voor het nieuwe jaar toewenst.

SHELL en de Amerikaanse oliemaatschappij OCCIDENTAL Petroleum hebben met de regering van de Filipijnen een servicecontract afgesloten voor de exploratie en ontginning van een volgens onderzoeken groot gasveld ten noorden van het eiland Palawan. Wanneer de boringen succesvol zijn, zouden de Filipijnen voor het eerst de beschikking krijgen over een eigen grote energievoorraad.

Mensenrecht
Frankrijk bezorgd o Marokko

PARIJS - De Fra ring heeft Marokk zich de afgelopen diverse steden onge heden hebben daan, opgeroepen senrechten te teren". Parijs streepte dat het z in interne aange heden wil mengen "Wij roepen de Maro autoriteiten op houden aan de in nale verplichtingen zijn aangegaan door d rijkste verklaringen mensenrechten te schrijven", verklaarde Franse parlement de staatssecretaris voor nationale culturele b kingen, Thierry de Hij zei dat de Frans ring "al eerder haar b heid aan de Marok autoriteiten heeft bracht". Het was de reactie van de kant Franse regering onlusten in versch Marokkaanse steden een algemene staking december.

Reddend tabak

TAIPEI - In Ta zijn 25 doden e gewonden gev door een trein die bus greep op een o waakte spoorover De bus was er een va konvooi van twee landarbeiders werde voerd voor een Zij was gereserveerd niet-rokers. De tabak dus mijn leven gere een arbeider, die door rokers uit de eerst was gejaagd.

Ajax nu reeds in winterslaap

Geen toppers op laatste dagen voor winterstop

DEN HAAG - De laatste speeldagen in de Nederlandse competitie in 1990 zullen het zonder Ajax moeten te stellen. De Amsterdammers mogen al op winterreces, de competitie-wedstrijd tegen Sparta in Rotterdam is uitgesteld tot 13 januari.

De koploper in de eredivisie PSV, dat een wedstrijd meer heeft gespeeld dan Ajax, gaat op bezoek bij FC Twente, dat de laatste weken een goede wedstrijd meer heeft gespeeld. De nederlaag in de beker tegen Dordrecht was het voorlopige dieptepunt. De Tukkers hebben weer goede hoop dat juist tegen PSV de weg naar boven wordt gevonden.

Twee mannen moeten daarvoor verantwoordelijk worden: Numan en Vasemic. De eerste kwam van Haarlem en moet de lijn op het middenveld gaan uitzetten, de Joegoslavische ex-international gaat samen met zijn landgenoot Kirkela de voorhoede vormen. PSV moet het in ieder geval nog stellen zonder Romario, die wel terug is uit Brazilië maar nog niet beschikken over Fräser en Sabau, de vereniging ging in beroep tegen de schorsing die beiden kregen opgelegd na de rode kaart tegen Heracles.

Feyenoord gaat op bezoek bij FC Utrecht, eveneens weer een topper. De Rotterdammers kunnen toch

Onduidelijk is nog steeds over technisch directeur Bengtsson of hij de groep op een lijn kan krijgen. De sfeer schijnt goed te zijn, de prestaties nog steeds navenant slecht.

KOMST FAFIE

Bij de gastheren is het sinds de komst van Fafié een en al hosannah. Slechts tegen Vitesse werd verloren en dan nog wel door een eigen doelpunt. Het plezier is weer terug in Galgenwaard, de toeschouwers ook weer. Winst op Feyenoord lijkt niet onwaarschijnlijk gezien de stijgende lijn.

Van de echte subtoppers ontvangt Groningen, derde op de ranglijst, in het Oosterpark MVV, nummer zestien. 'een makkie' zoals de aanhangers in Groningen zullen stellen. Den Haag, dat waarschijnlijk Frans Danen weer in de basis heeft nadat het conflict met trainer Co Adriaanse werd bijgelegd, gaat in de lege Kuip op bezoek bij SVV. Een tweede overwinning voor de gasten, eerder werd Feyenoord in de Kuip met 2-0 verslagen, lijkt niet meer dan normaal.

De andere duels in de eredivisie zijn alleen interessant voor de plaatselijke aanhangers. In Sittard ontvangt Fortuna rode lantaarndrager Heerenveen, Willem II krijgt in Tilburg te maken met RKC, Vitesse ontvangt op Monnikenhuizen Roda JC en Volendam kan aan de Dijk tegen NEC proberen weer eens wat punten te veroveren.

JAB FAFIE: *zenuwen wegroken bij FC Utrecht.*

Hoofdklasse-vrouwen primeur in '92/'93

KNHB kondigt invoering play-offs in hockey aan

AMERSFOORT - Het bestuur van de koninklijke Nederlandse hockey bond (KNHB) heeft tijdens de algemene najaarsvergadering in Amersfoort de invoering van playoffs aangekondigd.

De vrouwen in de hoofdklasse krijgen de primeur in het na-Olympische seizoen 1992-1993. Na de reguliere competitie spelen vier ploegen om de landstitel. Volgend jaar al beginnen met de nieuwe opzet, is volgens de KNHB niet goed mogelijk gezien de internationale kalender met ondermeer het toernooi om de Champions Trophy voor de hockeysters in september.

De bond gaf met dit besluit toe aan de al jaren gehoorde roep uit het veld, dat de vaderlandse competitie op het hoogste niveau te weinig voorstelt en de (aankomende) internationals nauwelijks nog uitdagingen biedt.

Bij de mannen lijkt de nivellering in de hoofdklasse zijn intrede gedaan te hebben, bij de vrouwen maken de teams van Amsterdam en HGC al jarenlang de dienst uit.

Daardoor dreigt de motivatie voor de nationale competitie bij de hofleveranciers van wereldkampioen Oranje steeds verder af te nemen. De KNHB hoopt met de invoering van playoffs daarin verandering te brengen.

STRUCTUUR

De aanwezige leden gingen tijdens het slechts door enige studentikoze meligheid "opvallende" congres ook akkoord met een structuurwijziging van de KNHB. Een speciale commissie werkte daarvoor twee modellen uit, met als overeenkomst een beter vertikaal, vakgebieds overleg tussen de bond, de districten en de clubs.

De afgevaardigden kozen voor het behoudender model, waarin de algemene ledenvergadering (alv) het hoogste besluitvormende orgaan binnen de KNHB blijft en nog maar een keer per jaar wordt gehouden in plaats van twee.

Wel zal de voorbereiding op de alv sterk worden verbeterd. Het alternatief - een ledenraad met uit elk van de zes districten zes vertegenwoordigers - vond nauwelijks weerklank.

WINTERSTOP

Enthousiaster werd gereageerd op een voorstel uit de zaal de winterstop drastisch in te korten. Veel verenigingen zien het verbreken van de continuïteit in de maanden december, januari en februari als een bedreiging. Die tevens niet nodig zou zijn gezien het grote aantal kunstgrasvelden in Nederland.

Voordeel van inperking van de winterslaap is het vlottere verloop van de competitie en daardoor de ruimere mogelijkheden voor bijvoorbeeld commercieel en sportief interessante toernooien in het voorjaar.

Nadeel is dat het zaalhockey, dat in Nederland toch al een enigszins kwijnend bestaan leidt, verder in de verdrukking komt. Het bestuur van de KNHB beloofde bij monde van voorzitter Wim Cornelis de suggestie in overweging te nemen.

Bij grootscheepse ontruiming doden of gewonden

Stadion FC Den Haag niet veilig verklaard

DEN HAAG - Het stadion van FC Den Haag is niet veilig. In geval van een grootscheepse ontruiming bij brand of ander onheil zullen in ieder geval gewonden en mogelijk ook doden. Het leegvegen van een tribune door de ME is eveneens levensgevaarlijk.

Dit blijkt uit een rapport van de brandweer, politie en GGD dat in maart is aangeboden aan de gemeente Den Haag, eigenaresse van het Zuiderparkstadion. Een woordvoerder van de gemeente heeft dit bevestigd.

Het stadion heeft te weinig vluchtwegen en er staan te veel hekken om supporters in het gareel te houden. Bij een eventuele ontruiming zou zoveel publiek tegelijk op de uitgangen toestromen dat de kans bestaat dat mensen elkaar verdrukken of vertrappen.

Ambulances en brandweerwagens kunnen pas drie kwartier na het begin van de ontruiming in het stadion komen. De aanwezigheid van enkele EHBO-ers is ontoereikend. De GG&GD pleit voor een verpleegkundige per duizend bezoekers.

De Haagse politie-officieren N. Laagland en D. Driessen vinden dat het stadion zou moeten worden herbouwd of ingrijpend verandert. De twee verdiepen zich onder meer in de voetbalrampen in het Engelse Hillsborough en Bradford en het Belgische Heizel.

Zij komen tot de conclusie dat het Zuiderparkstadion het onveiligste is van de vijf Nederlandse risicoclubs, Ajax, Den Haag, Feyenoord, PSV en FC Utrecht.

De potentiële gevaren bij een ontruiming hebben de Haagse politie al doen besluiten niet meer op te treden tegen individuele supporters die zich op de tribune schuldig maken aan kleinere vergrijpen. Daaronder worden onder meer verstaan het gooien van vuurwerk of flessen, kleine mishandelingen en handel in verdovende middelen.

Een optreden met de ME om een tribune schoon te vegen beschouwen de twee politiemensen als levensgevaarlijk. Zij verwijzen naar de wedstrijd FC Den Haag-Ajax in 1987 toen de ME een ontruiming van de Noordtribune met daarop Haagse risicosupporters halverwege moest staken omdat het publiek geen kant meer uitkon.

Er vielen toen 25 gewonden. Bij volledige uitvoering van de operatie zouden zeker doden zijn gevallen, aldus Laagland.

MAATREGELEN

De woordvoerder van de gemeente Den Haag laat weten dat na het rapport maatregelen zijn genomen waarmee het verantwoord is risicowedstrijden te spelen. Tot dit oordeel zijn zowel burgemeester Havermans en de leiding van politie en brandweer gekomen.

De maatregelen houden onder meer in dat bij elk risicoduel een ambulance vlak bij het stadion staat. Verder komt er een videocamerasysteem en een commandoruimte van politie en hulpdiensten. Gasflessen mogen niet meer in verkoopstalletjes worden opgeslagen.

De problematiek wordt verder meegenomen in een onderzoek naar veiligheid, supportersbeleid en vandalisme in het gehele Haagse voetbal. Eventuele maatregelen in het Zuiderparkstadion komen dan in dat kader aan de orde. Het rapport is naar verwachting in januari gereed.

Tapié niet bang voor justitie

MARSEILLE - Bernard Tapié, de voorzitter van Olympique Marseille, is niet benauwd voor de Franse justitie, die jacht maakt op het zwarte geld in het Franse voetbal.

"Ik maak me meer zorgen over de prestaties van het elftal", verklaarde Tapié tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van aandeelhouders.

Tapié liet zijn gehoor weten dat Olympique in de toekomst meer duidelijkheid zal verschaffen over de boekhouding.

De koploper van de Franse competitie sloot het seizoen 1989/1990 af met een nadelig saldo van 180.000 gulden, maar aan onroerend goed en spelers beschikt de club over een kapitaal 38 miljoen gulden.

Tapié deelde mee dat de kosten voor het aantrekken van spelers de afgelopen vijf jaar ruim 110 miljoen gulden heeft bedragen. Daarvan staat 8 miljoen gulden te boek als honoraria voor bemiddeling. Tapié bezwoer dat Marseille louter met bonafide makelaars zaken heeft gedaan.

Sport Agenda

CENTRO DEPORTIVO KORSOU (Brievengat)
Open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; zon- en donderdagmorgen gesloten.

PISCINA BENNIE LEITO
Open op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
Curaçao Bowling Club, Chuchubiweg) Openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO (Ahoy & Burgh)
Iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE (Centro di Bario Janwé)
Iedere zaterdag van 09.00-13.00 uur lessen en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

******

Heren-hockey Ploeg van het Jaar

Breukink en Van Moorsel Sportlieden van het Jaar

DEN HAAG - Erik Breukink en Leontien van Moorsel zijn in Den Haag uitgeroepen tot sportman en -vrouw van het jaar 1990.

Ze kregen de Jaap Edentrofee. Breukink won twee etappes in de Tour de France en eindigde als derde in het eindklassement, achter Lemond en Chiapucci. Van Moorsel werd in Japan wereldkampioene achtervolging en met drie collega's eerste in de ploegentijdrit.

De sportverkiezing wordt jaarlijks georganiseerd door het omroepstation de AVRO. De nationale hockeyploeg, dit jaar wereldkampioen, werd uitgeroepen tot sportteam van het jaar. De hockeyers hadden slechts vier punten (50 om 46) voorsprong op de volleybalploeg, die zevende werd tijdens de wereldtitelstrijd in Brazilië.

Vooral Van Moorsel, opvolgster van Elly van Hulst, was ongenaakbaar: de Brabantse had 81 punten voorsprong op zwemster Marianne Muis. Breukink volgde schaatser Leo Visser op. De Tom Schreurs-prijs, bedoeld als aanmoediging voor jong talent, ging naar schaatser Falko Zandstra, de 18-jarige wereldkampioen bij de junioren.

RESULTATEN

Ploeg van het jaar: 1. Nederlandse hockeyploeg (mannen) 50 punten, 2. Nederlandse volleybalploeg (mannen) 46, 3. Nederlandse hockeyploeg (vrouwen) 24.

Sportvrouw van het jaar: 1. Leontien van Moorsel (wielrennen) 92 punten, 2. Marianne Muis (zwemmen) 11, 3. Thea Sybesma (triathlon) en Elly van Hulst (atletiek) 7, 5. Christine Aaftink (schaatsen) 3.

Sportman van het jaar: 1. Erik Breukink (wielrennen) 44 punten, 2. Ben van der Burg (schaatsen) 27, 3. Hans Spaan (motorsport) 23, 4. Frans Gobel (roeien) 17, 5. Bart Veldkamp (schaatsen) 9.

Aanmoedigingsprijs jong talent: Falko Zandstra (wereldkampioen junioren schaatsen).

Samaranch op vergadering in Stuttgart:

Duitse doping-perikelen niet van invloed op OS

STUTTGART - IOC-voorzitter Juan Antonio Samaranch heeft bij een vergadering in Stuttgart verklaard, dat alle dopingperikelen van de laatste tijd geen gevolgen zullen hebben voor het Olympische programma.

"Er bestaat geen gevaar dat een bepaalde sport voor de Spelen van 1992 wordt geschrapt wegens doping", zei Samaranch.

Met name de gewichtheffers, in Seoul publicitair naar de achtergrond gedrongen door de zaak Johnson maar wel de belangrijkste overtreders, maakten zich daarover nogal zorgen.

Volgens Samaranch hebben de betreffende bonden afdoende maatregelen genomen. "Ik ben ervan overtuigd dat we de strijd tegen doping winnen", meldde de Spanjaard vol overtuiging. Hij zei zich wel zorgen te maken over de ontwikkeling van de sport in de Midden- en Oosteuropese landen.

In Duitsland, waar bij de 21ste jaarvergadering van de Duitse sportfederatie (DSV) de sportieve hereniging met de DDR werd gevierd, maakten de congresgangers door de onthullingen en verdachtmaking van de laatste weken haast een anti-doping-resolutie op te stellen en te aanvaarden.

De letterlijke tekst, verspreid over zeven stellingen, zal niemand verrassen, hooguit door zijn hoogdravendheid vol ethische bezwaren, goede wil en geroep om hulp. Ook vanuit de zijlijn werden die "noodkreten" weer gehoord. Heinz Husselmann, coach van de grote atletiekvereniging Wattenscheid, liep te hoog tegen de verdachtmakingen, die aan zijn adres werden gedaan in het blad Der Spiegel. Husselmann werd ervan beschuldigd zijn atleten ook zonder hun medeweten met spierversterkende middelen te hebben behandeld.

Hij ontkende, zoals zo velen, uit de grond van het hart en kondigde aan juridische stappen te nemen tegen de onbekende die het weekblad de gewraakte stukken heeft bezorgd.

Husselmann wil niet alleen zijn eigen blazoen gereinigd zien, ook dat van clubvoorzitter en weldoener Klaus Steilmann: "Ik wil genoegdoening, opdat in de toekomst niet elke goede prestatie automatisch in verband wordt gebracht met manipulatie."

De manager/coach zegt zelfs niet met zijn beste atlete Ute Thim over doping gesproken te hebben. "Ze was wars van elke vorm van manipulatie. En zo hoort het ook. Volgens mij moeten we niet alleen strijden tegen de verboden middelen in de sport, maar tevens een campagne gaan voeren voor een zuivere sport."

R'dam AD-toernooi

Feyenoord gaat zelf organiseren

ROTTERDAM - De stichting Feyenoord gaat volgend jaar de organisatie van het internationale toernooi in De Kuip in eigen beheer nemen.

Daarmee komt een einde aan de samenwerking met de stichting "Rotterdam AD-toernooi", die ruim tien jaar voor de organisatie zorg heeft gedragen en de financiële risico's droeg.

De belangrijkste reden het evenement voortaan zelf te organiseren, is het feit dat transfers van spelers en sportieve contacten meer en meer worden gerealiseerd door het spelen van vriendschappelijke wedstrijden en toernooien in binnen- en buitenland.

Omdat Feyenoord slechts zijdelings verantwoordelijk was voor het eigen toernooi, bestond de indruk bij de Rotterdamse club dat de zakelijke mogelijkheden ervan onvoldoende werden benut.

Nieuwe ijsbaan is van de baan

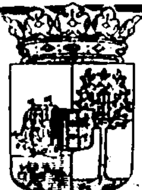
OSLO - De organisatoren van de Olympische Winterspelen van Lillehammer (1994) moeten op zoek naar een nieuwe plaats voor de schaatshal.

Na protesten van natuurbeschermers hebben de Noren besloten af te zien van de gekozen locatie.

De overdekte 400-meterbaan was gepland in de directe nabijheid van een vogelreservaat. De bouwkosten zijn inmiddels opgelopen tot 80 miljoen gulden.

Het is de bedoeling dat de baan tijdens het toernooi om het wereldkampioenschap voor allrounders (1993) in gebruik wordt genomen.

TENNIS, NEW YORK - Tom Gorman blijft aan als coach van het Amerikaanse Davis Cup-team. Na de winst van de bokaal afgelopen zondag door winst op Australië, opperde Gorman de mogelijkheid af te zullen treden. De problemen afgelopen jaar met ondermeer Andre Agassi, speelden daarbij een grote rol. Na ampel beraad besloot Gorman er echter nog minstens een jaar aan vast te knopen.

GOBIERNU DI KORSOU
Serviso di Limpiesa Kòrsou
SELIKOR

Hefe di Servisio di Limpiesa Kòrsou ta partisipá ku relashoná ku dianan di fiesta benidero, tin e siguiente kambio den kohementu di shushi di kas:

1. trùk ta pasa djasabra dia 22 di desèmber 1990, tantu den dia komo anochi, pa kohe shushi di kas den barionan ku segun e skema normal mester ser kohé djamars dia 25 di desèmber 1990.
2. trùk ta pasa djadumingu dia 23 di desèmber 1990, tantu den dia komo anochi, pa kohe shushi di kas den barionan ku segun e skema normal mester ser kohé djárason dia 26 di desèmber 1990.
3. trùk ta pasa djasabra dia 29 di desèmber 1990, tantu den dia komo anochi, pa kohe shushi di kas den barionan ku segun skema normal mester ser kohé djamars dia 1 di yanüari 1991.
4. Riba djaluna 31 di desèmber 1990, tantu den dia komo anochi, trùk ta pasa kohe shushi di kas normalmente.

Selikòr ke gradisí tur grupo, persona i instansia ku durante 1990 a kooperá pa kumpli ku e tarea importante di mantené nos medio-ambiente liber di shushi. Pa un i tur den nos komunidat ta bai e mensahe sinsero pa den aña 1991 uni den fila ku Selikòr pa huntu nos traha na interes i bienestar di Kòrsou. Bon Pasku i tur bon deseo pa aña 1991 yen di Dicho i Prosperidat.

E Hefe menshoná,
Dept. R.P. R.J Francisca.

Permanente expositie Dineke van der Geest

■WILLEMSTAD— Beeldhouwster en schilderes Dineke van der Geest heeft op Kwartje 58-D een permanente expositieruimte gevonden voor haar werken. Op dat adres worden bezoekers door een gastvrouw ontvangen, die uitleg geeft over het werk van de kunstenares en hen een drankje aanbiedt; bij aankoop krijgt men een authentieke karakterschets en werkomschrijving van de artiest. Voor bezichtiging kan men bellen telefoon 675076. Op de foto een van de beelden van Dineke met op de achtergrond een deel van een van haar schilderijen. Kwartje is te vinden via Santa Rosaweg richting Koraal Partir.

HET EILANDGEBIED CURACAO
Girodienst Curaçao

Het Hoofd van de Girodienst Curaçao maakt hierbij bekend dat ingaande 1 januari 1991 het tarief van stortingen op rekeningen van derden Nafl. 1,00 bedraagt. Stortingen op eigen rekening en de overheid blijven gratis.

Het hoofd voornoemd,
Afd. P.R. H.J. Silvano.

ancties moeten gehandhaafd

ANC geeft Pretoria ijd tot mei 1991

JOHANNESBURG - Het **idafrikaanse ANC heeft n leden opgeroepen tot ssaprotesten tegen de gering te dwingen een nde te maken aan de bedige strijd in de woon-rden. Het ANC vindt t de regering een einde oet maken aan de strijd ssen de zwarte rivalise-nde groeperingen. rder wil het ANC dat er or 1 mei 1991 hervor-ngen zijn doorgevoerd. niet, dan zullen de sprekingen met de rege-g worden gestaakt.**
besluit houdt in dat het erleg met de regering wordt rtgezet. Alleen heeft de nferentie een stok achter deur gezet omdat men eller resultaten wil zien n deze besprekingen. Men l zich dus ook nog houden an de belofte om geen eweld te gebruiken tegen et apartheidsbewind.
Het African Natonal con-gress (ANC) heeft tijdens zijn eerste in Zuid-Afrika geh-ouden nationale conferentie in Johannesburg besloten in de hele wereld te blijven aandringen op toepassing van strikte sancties tegen Zuid-Afrika. "Wij besluiten dat het bestaande pakket sancties wordt gehandhaafd", zo werd op de conferentie verklaard onder donderend applaus van de zestienhon-derd afgevaardigden en hon-derden waarnemers. Vrijdag nog had ANC-leider Oliver Tambo verklaard dat het tijd was voor zijn anti-apartheids-organisatie de sancties in heroverweging te nemen. Hij zei te zullen onderzoeken of het nodig is de sancties geleidelijk op te heffen in verband met de ontwikkelingen in het land. Het ANC heeft daarom het besluit van de EG om de sancties te versoepelen veroordeeld.

Walesa vraagt premier om aan te blijven

WARSCHAU - De gekozen president van Polen Lech Walesa heeft donderdag, erkennende dat hij er niet in is geslaagd een premier te vinden, de demissionaire premier Tadeusz Mazowiecki gevraagd aan te blijven tot de algemene verkiezingen volgend jaar.
In zijn verklaring gaf Walesa als alternatief aan toch een geheel nieuwe regering te vormen, maar dan wil hij de eerste volledig vrije parlementsverkiezingen in Polen een jaar verschuiven. Niemand met verantwoordelijkheidsgevoel zal het ambt van regeringsleider voor drie maanden aannemen, zei hij. Walesa deed zijn aanbod aan Mazowiecki, zijn politieke rivaal met wie hij over de snelheid van de hervormingen in de clinch lag, nadat de twee voornaamste kandidaten voor de post van premier daarvan hadden afgezien.

■ *LIMA - De Peruaanse gepensioneerden zijn de straat opgetrokken om te protesteren tegen de corruptie binnen de Sociale verzekeringsbank. Volgens de oud-gediendden is er ook met het geld dat voor medische zorg was gereserveerd geritseld.*
(AFP-satellietfoto)

Amerikaanse congrescommissie:

VS-anti-drugsbeleid in Zuid Amerika faalt

WASHINGTON - **De regering-Bush gebruikt anti-drugssteun in Zuid-Amerika als dekmantel om landen in dat gebied te helpen bij de strijd tegen rebellen. Deze beschuldiging uitte donderdag een commissie van het Amerikaanse congres.**
In een studie concludeert de commissie van het huis van afgevaardigden dat de Amerikaanse strategie in de drugsoorlog in Colombia, Peru en Bolivia faalt, zelfs gevaarlijk is en zou moeten worden herzien. De volksvertegenwoordigers willen dat er betere controle komt op de anti-drugshulp om te waarborgen dat deze niet wordt misbruikt voor hulp aan de gastlanden bij de strijd tegen de verschillende guerrillagroepen.
Het accent van de Amerikaanse hulp moet verschuiven van handhaving van wet en orde naar de ontwikkeling van een programma voor de bebouwing van de gronden met andere gewassen als de coca-plant waaruit cocaine wordt gewonnen, vindt de commissie.

Praag: geen behartiging Cubaanse belangen

HAVANA - **Tsjechoslowakije heeft besloten om met ingang van maart 1991 niet langer de diplomatieke belangen van Cuba in de Verenigde Staten te vertegenwoordigen. Dit heeft het Cubaanse ministerie van Buitenlandse zaken woensdag verklaard.**
Sinds 1961, toen de VS de diplomatieke banden met Havana verbraken, trad de Tsjechoslowaakse ambassade op als zaakgelastigde van Cuba. Cuba is nu op zoek naar een ander land dat bereid is zijn belangen te behartigen. Volgens diplomaten in Havana is China een mogelijke kandidaat. Het besluit van Praag is opnieuw een signaal van de toenemende vervreemding van het communistisch geregeerde Cuba van zijn voormalige bondgenoten in Oost-Europa.

Begin 1991 overleg Japan en Noord-Korea

BEIJING - **Japan en Noord-Korea hebben maandag afgesproken volgende maand in Pyongyang formele besprekingen te beginnen over de normalisatie van de betrekkingen tussen beide landen, zo heeft een Japanse functionaris meegedeeld.**
Een Noordkoreaanse en een Japanse delegatie zijn het, na in totaal zeven dagen van voorbereidende besprekingen in Beijing, eens over een agenda, de data en het niveau van de onderhandelingen. In welingelichte kringen is vernomen dat de Japanse compensatie voor zijn koloniaal bestuur over Korea (van 1910 tot 1945) een cruciaal punt bij het overleg zal vormen. Noord-Korea vraagt ook additionele schadevergoeding tot op de dag van vandaag.

Stalin in geheim onttroond

TIRANA - **De Albanese regering heeft vrijdagochtend vroeg stiekem een prominent beeld van de Sovjet-dictator Josef Stalin in de hoofdstad Tirana laten weghalen.**
De verwijdering van het monumentale beeld volgde op de ontheffing van de machtige weduwe van de overleden Albanese leider Enver Hoxha uit haar functies bij de communistische massaorganisatie Democratisch front. Nexhmije Hoxha is een communiste van de oude stempel die regeerde naar Stalinistisch model. Kort na middernacht verwijderde een groep functionarissen onder toezicht van de politie het tien meter hoge bronzen beeld van Stalin op een centraal plein en legde hem met zijn gezicht naar onderen op een vrachtwagen. Vladimir Lenin, de stichter van de Sovjetunie, bleef wel overeind staan op zijn sokkel een eindje verderop.

ieuwe dag in Saudische woestijn

■ *SAUDI ARABIE - Een romantisch plaatje van twee minder romantische gevaarten: namelijk C-5A Galaxy-vrachtvliegtuigen van de Amerikaanse luchtmacht met hun bemanning en op de achtergrond de opkomende zon. Een nieuwe dag breekt aan in de Saudische woestijn. De foto werd ergens in Saudi Arabie genomen.*

Volgens Unicef:

Kinderen in Irak nog niet dupe crisis

AMMAN - **Kinderen uit Jordanie en Yemen hebben meer te lijden onder de Golfcrisis en het VN-handelsembargo dan Iraakse kinderen. Dat hebben functionarissen van UNICEF (het Kinderfonds van de Verenigde Naties) in de Golfregio dinsdag bekendgemaakt.**
Baghdad stelt dat door de VN-sancties sinds 2 augustus zeker tweeduizend Iraakse kinderen om het leven zijn gekomen door gebrek aan voeding (melk) en medicijnen. De Iraakse minister van Volksgezondheid, Abdul-Salam Mohammed Saeed, noemde dinsdag een aantal van 2042 kinderen. Volgens Unicef-directeur voor het Midden-Oosten en Noord-Afrika Richard Reid maakt Irak gebruik van voorraden die tijdens de oorlog met Iran (1980-1988) zijn aangelegd. De reserves bestaan vooral uit eerste levensbehoeften zoals voedsel en medicijnen".

Economische VN-commissie over Latijns Amerika:

Economie verder achteruit

SANTIAGO - **Het gezamenlijke Bruto Nationaal product van de landen in Latijns-Amerika is dit jaar met 0,5 procent verminderd. Het inkomen per hoofd van de bevolking daalde zelfs met 2,6 procent en kwam daardoor op het niveau van 1977. Dit blijkt uit een woensdag gepubliceerd rapport van de Economische commissie voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied van de Verenigde Naties.**
De negatieve groei is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de economische inzinking in Brazilie en Argentinie, de twee grootste landen. Er waren echter nog zeven andere landen waar het Bruto Nationaal product verminderde. In zes landen groeide de economie minder sterk dan de bevolking. Slechts drie landen, Colombia, Costa Rica en Venezuela, wisten een economische groei te verwezenlijken van 3,5 procent of meer.
Brazilie, Argentinie, Peru en Nicaragua boekten succes in de strijd tegen de hyperinflatie (een inflatie van meer dan vijftig procent per maand). Daar staat tegenover dat de inflatie in andere landen, zoals Chili, Uruguay, Mexico en Ecuador, toenam, zij het vanaf een aanzienlijk lager niveau.
De buitenlandse schuld van Latijns-Amerika steeg dit jaar tot 423 miljard dollar. Er vloeide netto negentien miljard dollar uit de regio weg. Daarmee kwam de netto-uitstroom van kapitaal in de afgelopen negen jaar op 223 miljard dollar. Positieve uitzonderingen waren dit jaar Mexico en Chili. Deze landen konden dank zij hun economische vooruitgang weer terecht op de kapitaalmarkt.

Salvadoraanse soldaten naar Honduras gevlucht

TEGUCIGALPA - **Een groep van tweehonderd Salvadoraanse soldaten, onder wie zeker 85 gewonden, heeft zich woensdag in Honduras verschanst na hevige gevechten met het Salvadoraanse verzet. Dit heeft de Hondurese regering bekendgemaakt.**
De soldaten staken de grens over bij Guarita in het zuidoosten van Honduras, waar ze zich aan het Hondurese leger overgaven, aldus de Hondurese minister van Buitenlandse zaken Mario Carias. Onder hen zijn een dertigtal zwaargewonden.
In de naburige provincie Chalatanengo in El Salvador is de afgelopen drie dagen heftig gevochten tussen het leger en de guerrillastrijders van het Farabundo Marti Nationale bevrijdingsfront (FMLN). Het verzet begon vorige maand een offensief om de regering van president Alfredo Cristiani te dwingen tot vredesbesprekingen. Volgens een leider van het FMLN hebben de rebellen de soldaten niet op Hondurees grondgebied achtervolgd "uit respect voor de grenzen van de buurlanden".

Over verbanning Palestijnen:

V-raad unaniem bij veroordelen Israël

NEW YORK - De VN-Veiligheidsraad heeft zich donderdag unaniem uitgesproken tegen het Israelische besluit om opnieuw Palestijnen uit de bezette gebieden te verbannen. In de officiele tekst van resolutie 681 zeggen de leden van de raad het te "betreuren" dat Israel weer tot uitwijzingen is overgegaan. Dat hebben waarnemers gemeld.
De Veiligheidsraad stemde voorts bij consensus in met een verklaring van diens voorzitter dat "op het geschikte moment" een internationale vredesconferentie moet worden gehouden om het Israelisch-Palestijnse conflict op te lossen. Dat hebben waarnemers gemeld.
De verklaring werd voorgelezen door de voorzitter van de Veiligheidsraad, de Yemenitische vertegenwoordiger bij de Verenigde Naties, Abdalla Saleh Al-Ashtal. Hij stelde dat het Israelisch-Palestijnse conflict "uniek en belangrijk" was en "onafhankelijk van andere problemen op zijn juiste merites" beoordeeld diende te worden. En zogeheten voorzittersverklaring is niet dwingend, in tegenstelling tot een resolutie.

BELONING

Met de besluiten van de Veiligheidsraad is een wekenlange periode van verhitte debatten afgesloten waarin vooral de Verenigde Staten probeerden te voorkomen dat zij moesten instemmen met een resolutie die als "beloning" voor de Iraakse leider Saddam Husayn kon worden uitgelegd. Saddam stelt dat voor een regeling van de Golfcrisis eerst het Israelisch-Palestijnse probleem moet worden opgelost.
De Israelische premier, Yitzhak Shamir, bekritiseerde donderdagavond de door de Veiligheidsraad aanvaarde resolutie. Voor de Israelische televisie zei hij: "deze anti-Israelresolutie zal bij alle andere soortgelijke resoluties in het VN-archief worden gevoegd, waar later niemand meer naar kijkt".

GATT overleg in januari verder

GENEVE - **Het wereldhandelsoverleg in het kader van de GATT (Algemene overeenkomst inzake Tarieven en handel) zal op 15 januari 1991 worden hervat in Genève.** Dat heeft de directeur-generaal van de GATT, Arthur Dunkel, bekendgemaakt. Begin deze maand liepen de gesprekken over liberalisering van de wereldhandel in Brussel vast. De aangekondigde bijeenkomst zal op het niveau van topambtenaren plaatshebben.

Het Bestuur van de "Curaçaosche Huisartsen Vereniging" wenst namens haar leden de bevolking van Curaçao een Zalig Kerstfeest

en een gezond, gelukkig en voorspoedig
1991

BELANGRIJKE MEDEDELING!

I.v.m. de feestdagen zullen:

Maduro & Curiel's Bank N.V.
Algemene Bank Nederland N.V.
Banco di Caribe N.V.
Banco Industrial de Venezuela C.A.
Orco Bank N.V.
Pierson, Heldring & Pierson (Cur) N.V.
McLaughlin Bank N.V.
CITCO Bank Antilles N.V.
NMB Postbank Groep

OP 24 DECEMBER 1990 GEOPEND ZIJN
TOT 12 UUR 'S MIDDAGS

EN OP 31 DECEMBER 1990 ZULLEN ZIJ
DE GEHELE DAG GESLOTEN ZIJN.

BANKIERSVERENIGING CURAÇAO
wenst U een gelukkig Kerstfeest en een voorspoedig 1991.

Opening Little Holland

WILLEMSTAD — Aan Gomezplein 6 in Punda at een nieuwe winkel: Little Holland. Eigenaar Maurice Abady hield gisteren bij opening van de mooie zaak een toespraak (foto) terwijl zijn echtgenote toekijkt. In Little Holland kan men terecht voor kleding van 'Polo', sjieke schoenen en veel meer.

WILLEMSTAD WORDT VERDER OPGEKNAPT

Totaalplan kost 350 miljoen

Volgend jaar aanvang grootscheeps restauratieproject

WILLEMSTAD — Komend jaar krijgt op Curaçao een omvangrijk restauratie-programma gestalte waaraan in een periode van 15 jaar circa 350 miljoen gulden besteed zal worden. Curaçao en met name Willemstad moet door de initiatieven over enkele jaren voor een groot deel in oude glorie hersteld zijn. Het algehele verval dat sinds jaren een aantal historische wijken teistert' wordt hiermee gestopt' zodat ook de wijken die niet direct in het toeristisch oog springen weer een leefbaar niveau bereiken. Aldus een uitgebreid verslag van het ANP.

In 1991 wordt reeds een belangrijk deel van de voorstellen die het eilandsbestuur in 1989 in het monumentenplan deed, uitgevoerd. In januari wordt de officiele oprichting van de nv Stadsherstel een feit, kort daarop zal de aardelenemissie plaatsvinden. Verder is het meerjarenplan voor projectmatig herstel van de binnenstad klaar en wordt binnenkort de Monumentenraad ingesteld met een bijbehorend fonds en subsidiestelsel.

De situatie lijkt op het eerste oog niet ernstig. Wie als buitenstaander aan Curaçao denkt, ziet meestal als eerste de prachtige pastelkleurige geveltjes van de Handelskade voor zich, met in de Annabaai de majestueuze pontonbrug die op een bijna elegante manier vele malen per dag openzwenkt om zeeschepen te laten passeren van zo'n omvang dat ze -welk een grove tegenstelling - de geveltjes geheel en al aan het oog onttrekken. Een groot deel van het eeuwenoude stadscentrum van Willemstad, kortweg Punda, bestaat uit dergelijke geveltjes. Het is geen uiterlijke schijn - zoals op het naburige Aruba soms wel het geval is, zeggen sommige Curaçaoënaars trots - de panden zijn echt oud en weerspiegelen een historie zo kleurrijk als de gebruikte verftinten. Maar zo mooi als de meeste panden in Punda geconserveerd worden - veelal uit economische motieven, ze vormen immers een enorme toeristische trekpleister - zo vervallen liggen tientallen panden, soms hele wijken, in omringende stadsdelen erbij.

CONTRAST

Het contrast is pijnlijk scherp. In Scharloo bijvoorbeeld waar naast schitterende en zeer stijlvol gerestaureerde gebouwen, panden staan die minstens zo indrukwekkend zijn maar helaas compleet vervallen, mogelijk zo ernstig dat restauratie een bij voorbaat verloren zaak lijkt. Inwoners en toeristen verbazen zich er keer op keer openlijk over dat de teloorgang van deze afspiegeling van de Curaçaose geschiedenis ogenschijnlijk geaccepteerd wordt. Dat is ook lange tijd min of meer het geval geweest. Veel panden zijn particulier bezit en de overheid had geen middelen, lees wettelijke mogelijkheden, in handen om de eigenaren aan onderhoudstaken te binden. Wel werd de Stichting Monumentenzorg opgericht, die echter met een budget van twee miljoen gulden per jaar, waaruit zij aankopen en restauraties moest betalen, niet in het benodigde hoge tempo aan de slag kan. Dat tempo wordt nu wellicht wel gehaald met de plannen die de overheid vorig jaar ontvouwde in het Monumentenplan. Daarin wordt de noodzaak van maatregelen zonder omwegen erkend: "Het verval van de binnenstad met name' heeft een niveau bereikt dat langer uitstel van ingrijpende maatregelen niet meer duldt. Gedurende een reeks van jaren is er sprake van verval van de historische bebouwing en vertrek uit de binnenstad", zo stelde het Bestuurscollege vast.

MONUMENT

De ophanden zijnde uitvoering van het monumentenplan moet de grote ommekeer teweeg brengen. In de binnenstad zijn 765 panden aangewezen als monument, ongeveer de helft van de huidige bebouwing. Buiten de binnenstad zijn in het monumentenplan nog eens 291 gebouwen en bouwwerken als monumentwaardig beoordeeld en 30 als te beschermen archeologische objecten. Het noodzakelijke organisatorische, juridische en financiele kader voor het omvangrijke herstelplan is nu zo goed als klaar.

Het eilandsbestuur heeft de hulp van Nederlandse deskundigen ingeroepen om de diverse projecten uit te werken. Twee stadsvernieuwers van de gemeente Den Haag, Maarten Smit en Hans Meijs, zijn via het ministerie van VROM voor een periode van drie jaar uitgeleend aan Curaçao. Zij coördineren het werk op de secretarie-stadsvernieuwing, een speciaal voor het stadsherstel in het leven geroepen orgaan waarin alle diensten die met stadsvernieuwing te maken hebben, samenwerken. Smit ziet zijn opdracht als een creatieve uitdaging, maar onderkent ook de valkuilen. "Willemstad is een prachtige stad met een geheel eigen historische architectuur. Een van de taken van stadsvernieuwing is dan ook het restaureren van de oude binnenstad, het terugbrengen van de oude glorie, maar toch vooral ook er voor zorgdragen dat de stad blijft leven en geen museum wordt. Anders schieten we ons doel voorbij.

MODERN

Dat vergt meer dan het simpelweg opknappen van de huidige bebouwing. Bij de herstelprojecten die de secretarie in voorlopig een viertal actiegebieden opzet, moet uit historisch oogpunt rekening worden gehouden met de bestaande ruimtelijke en sociale structuren en met de verschillende functies die wijken hebben. Bovendien moeten in de klein bemeten binnenstad 'moderne' voorzieningen komen als voldoende parkeergelegenheid. Er zitten nog meer haken en ogen aan de stadsherstelplannen. Maarten Smit: "Een van de oorzaken van het verval is het feit dat veel panden eigendom zijn van particulieren die het helaas veelal in elkaar laten storten. Ze doen er niks meer mee, maar verkopen het ook niet. Soms omdat het onverkoopbaar is, maar ook omdat ze hopen dat de historische panden in de loop der tijd meer geld waard worden. Sinds de instelling van de Monumentenverordening vorig jaar zijn de particuliere eigenaren verplicht tot goed onderhoud van hun pand. "Maar dat kun je uiteraard niet zomaar opleggen, zegt Smit. "Daarom is met hulp van deskundigen van de gemeente Rotterdam een stelsel ontwikkeld van subsidies en zachte leningen dat voor uitvoering en beheer wordt ondergebracht bij een monumentenfonds. Het opknappen van als monument aangewezen panden mag voortaan ook niet meer zonder vergunning. De beoordeling van herstelplannen en de uitgifte van restauratievergunningen is in handen gegeven van een monumentenbureau. Het geld voor het fonds komt van de overheid (eilandsbegroting), uit fondsen voor ontwikkelingssamenwerking van Nederland en de EG en misschien ook nog uit particuliere bijdragen, zegt Smit hoopvol.

POSITIEF

Die hoop is wellicht niet ongegrond, gezien de goede reacties op een andere mogelijkheid voor particuliere ondersteuning: de nv Stadsherstel. Deze nv zal binnenkort aandelen uit gaan geven met een nominale waarde van 100 gulden. Met het hiermee verkregen kapitaal ten bedrage van 15 miljoen gulden, zal de nv historische, vervallen panden aankopen, restaureren en vervolgens exploiteren, hetzij voor bewoning of bedrijfsgebruik. De perspectieven voor de nv zien er florissant uit. Het nut van een Stadsherstel nv heeft zich in Amsterdam al bewezen, waar de nv sinds de jaren vijftig al succesvol draait. Het dit najaar gelanceerde initiatief heeft op Curaçao vrijwel uitsluitend positief gestemde reacties ontvangen. En vanuit Nederland is zelfs door bedrijven belangstelling getoond voor deelname in de nv.

TOERISME

Maarten Smit hoeft niet lang na te denken over het nut van deze meersporige aanpak van het herstel van Willemstad. "Het is zonder meer noodzakelijk voor de verdere ontwikkeling van het eiland en het is van groot belang voor de bewoners van de stad. Wij leggen bij het maken van opknapplannen daarom sterk de nadruk op een goed evenwicht tussen de verschillende belangen die in een stad meespelen. Natuurlijk speelt het toerisme in het geval van Willemstad daar ook in mee. Een mooie oude stad is aantrekkelijk voor de toerist en dus kan Curaçao met zo'n stad meer toeristen trekken, de concurrentiepositie tegenover de andere eilanden wordt steviger, maar het uitgangspunt blijft: opknappen voor de mensen die nu wonen en werken in de stad. We moeten zorgen dat het aparte van Curaçao gehandhaafd blijft, de eigen cultuur moet bewaard blijven. Niet streven naar een eenheidsworst.

'Si bo n' tin mama...' nieuw boek dr Maduro

BO'N tin mama, lo bo ama wela: Dit is een van talrijke Papiamentse reekwoorden die we in het cent verschenen boek getild 'Spreekwoorden en gswijzen Nederlands-paans-Portugees-Papiaents' van dr Antoine J. aduro aantreffen. Maduro de eerste doctor honoris usa van de Universiteit n de Nederlandse ntillen. De stichting aduro & Curiels Bank ter vordering van het hoger derwijs in de Nederlandse ntillen verleende financiële eun bij de uitgifte van dit aardevolle werk.

Om op de titel van dit tikel terug te komen: dit reekwoord vinden we onder Nederlandse trefwoord oe, waar acht Nederlandse reekwoorden met dit trefoord voorkomen, elk gevod door een of meerdere uivalenten in het Spaans of Portugees en/of Papiaentu.

Om een voorbeeld te ven:

e geen koe heeft, melkt zijn t.

uien más no puede cabe su dre se acuesta.
l que no tiene otra cosa con madre se acuesta.
falta de madre, abuela.
ex.: El que tiene chiche, ama, el que no, se cría nchito (Chiche= teta; sanito es el animal que no tá criado por la madre).
n.: El que no tiene madre conforme con su abuela.
ur.: Si bo'n tin mama, lo bo ama wela.

Maduro's spreekwoordenek telt 160 pagina's, arvan 146 door spreekorden worden ingenomen. e rest is gereserveerd voor registers van Spaanse, ortugese en Papiamentse oorden. Bij de Spaanse reekwoorden die niet voor lle Spaanssprekenden lden, is zelfs aangegeven t (de) Spaansamerikaanse nd(en), eiland(en) of ebied(en) waar ze gebruikt orden.

De Portugese spreekoorden zijn aangegeven met r., aangezien zij in de erste plaats in het Braziaans-Portugees gebezigd orden. Er is ook een speal register van moeilijke minder bekende Spaanse Portugese woorden. Bij t register van Papiamentse orden is bij elk woord angegeven de bladzijde(n) ar het in een spreekwoord vinden is. In het werk zelf aat voor het Papiamentse reekwoord: Cur.: om aan geven, dat dit spreekoord in elk geval op uraçao gebruikt wordt. Dit udt uiteraard geenszins in, t dit niet het geval zou zijn Aruba en/of Bonaire.

Hier volgen als voorbeeld kele Papiamentse spreekoorden waar de veel prezen en evenzo vaak versde Antilliaans geit in orkomt (blz. 10, 34, 104 en 10), onder de Nederlandse efwoorden bloed, geit, haap en soort.

bloed
Het bloed kruipt waar het niet gaan kan.
Es a fuerza de la sangre.
La cabra siempre tira al monte.
Cada uno alega en derecho de su dedo.
Más vale onza de sangre que libra de amistad.
Cur.: **Kabritu** semper ta tira pa mondi, karné pa tera abou.
Sanger ta serafina.

geit
Het geitje huppelt in het groen, en zo zal ook haar jongste doen.
La cabra va por la viña, como hace la madra hace la hija.
Por do salta la cabra, salta la que mama.
El hijo de la cabra, de una hora a otra, bala.
La hija de la cabra, cabrito ha de ser.
Pan.: Lo que hace el cangrejo grande lo hace el chico, como camina el cangrejo viejo lo hace el nuevo.
Br.: Filho de cabra já nasceu pulando.
Cur.: E mes yerba ku **kabritu** kome, su yu ta bin kome.

schaap
Elk schaapje bij zijns gelijke.
Cada oveja con su pareja.
DR: Cada pan tiene su queso.
Br.: Os carneiros com os carneiros; os bois com os bois.
Cur.: **Karné ku su tou, kabritu ku di dje.**

soort
Soort zoekt soort.
Dios los cría y ellos se juntan.
El diablo a los suyos quiere.
Cada oveja con su pareja.
Cada cual ama a su igual y siente su bien y su mal.
Br.:Cada gato com a sua gata.
Cur.: **Karné ku su tou, kabritu ku di dje.**

De hond treffen we in veertien verschillende Papiamentse spreekwoorden aan. Hier volgen enkele voorbeelden onder het betreffende Nederlandse trefwoord, dat, zoals reeds is gezegd, steeds gevolgd wordt door een of meer Nederlandse spreekwoorden met Spaanse em/of Portugese en/of Papiamentse equivalenten.

aap
De oude aap leert men geen kunsten.
Loro viejo no aprende a hablar.
Pan.: Perro viejo no aprede gracias nuevas.
Cur.: Lora bieu n'ta siña papia
Bo n'por siña **kachó** bieu un triki nobo.

mank
Met manken leert men kreupel gaan.
Quien con perro se acuesta, conm pulgas se despierta.
Quien con perro se echa, con pulgas se levanta.
Ven.: El que anda con cojo, antes del año cojea.
Cur.: Esun ku drumi ku **kachó** ta lanta ku pruga.

Hier ziet men de relatie enerzijds tussen het Nederlands en het Venezolaanse spreekwoord en anderzijds het algemeen Spaanse met het Papiamentse.

ondervinding
De ondervindig is de beste leermeester.
No hay mejor cirujano que el que ha sido acuchillado.
El fue fue cocinero antes que fraile sabe lo que pasa en la cocina.
El que fue monaguilo y después abad, sabe lo que hacen los mozos tras el altar.
La experiencia es la madre de la ciencia.
El escarmentado bien conoce el vado.
Cur.: Eksperensia bo ta kumpra na pakus di hende bieu.
Djaka ku trampa a hera, n' ta kome mas
Gutu bieu konose bok'i kanaster.
Kachó bieu sa ki banda wesu ta mas moli.
Kos mester pasabu pa bo sa.

Het is interessant onder het trefwoord **wespennest** te zien, hoe verschillende talen dit woord in hun equivalente spreekwoorden en zegswijzen gebruiken. Het equivalent van het Nederlandse 'men moet geen **wespennest** storen', is in het Braziliaans-Portugees: Quem te mandou, Joao Redondo, mexer com **casa de maribondo**? en in het Papiamentu: No mishi ku **nèshi di maribomba**.

Onder 't trefwoord 'God' vinden we dertien Nederlandse spreekwoorden, onder andere:
God laat ons zinken maar niet verdrinken.
Dios aprieta, pero no ahoga.
A lo más obscuro amanece **Dios**.
En chica hora, **Dios** obra y **Dios** mejora.
Br.: Quando o homem pensa que **Deus** o abandonou, êle vem chegando.
Cur.: **Dios** ta primi m'E n'ta mata.

In alle vier talen kent men deze wijsheid in een of meer spreekwoorden, waarin steeds naar God wordt gerefereerd. (Noot: Mex.= Mexico. Pan.= Panama, Ven.= Venezuela; DR= Dominicaanse Republiek).

Dit boek is een aanwinst voor de bibliotheek op school, kantoor en thuis. Het is vanaf deze week in alle plaatselijke boekwinkels verkrijgbaar.

SIDNEY M. JOUBERT

WILLEMSTAD — *Exclusive Gifts is de naam van een nieuwe zaak in het Paseata Shopping Center aan de Sta Rosaweg 192. Op de foto de opening door de familie Scharbaai, de eigenaars van Exclusive Gifts. Op de voorgrond hun twee zoontjes Javier en Jairo.*

200.000ste bezoeker van 1990

WILLEMSTAD—Op donderdag 20 december zette de 200.000-ste bezoeker van 1990 voet op Curaçaose bodem. Betty de Hernandez, die met de LAV uit Venezuela was aangekomen, kreeg een zoentje en een cadeautje van toerisme gedeputeerde Ruben Page die haar welkom heette op de luchthaven: een plakkaat en een klei uitvoering van de pontjesburg. Piet Sampson en Hebron Adoptie van de toeristenstichting waren ook van de partij. Mevrouw Martinez is met enkele kennissen haar kestvakantie komen doorbrengen op Curaçao. Ze logeert in het Van der Valk hotel.

Bielecki Walesa's premier

WARSCHAU - Na de mislukte formatiepoging van Jan Olszewski heeft gekozen president Lech Walesa gekozen voor Jan Krzysztof Bielecki als mogelijke nieuwe Poolse premier. Dat is woensdag van een bron uit de nabijheid van Walesa vernomen.

De 39-jarige Bielecki is lid van het Liberaal-democratische congres, een kleine partij die fervent voorstander is van een snelle privatisering van de Poolse economie. De keus van Bielecki volgt nadat Olszewski weigerde Leszek Balcerowicz als minister van Financien in het nieuwe kabinet op te nemen. Walesa wil deze "vader van de Poolse economische hervormingen" in zijn nieuwe kabinet houden en hem de vrije hand geven.

Groei VS-economie vertraagd

WASHINGTON - De groei van de Amerikaanse economie in het derde kwartaal van dit jaar is herzien van 1,7 tot 1,4 procent op jaarbasis, zo heeft de Amerikaanse regering woensdag bekendgemaakt.

Het is de tweede en laatste herziening van het cijfer. De eerste raming van eind oktober bedroeg 1,8 procent. In het tweede kwartaal was er een groei van slechts 0,4 procent. Het [illegible] percentage is lager uitgevallen doordat de consumentenbestedingen en de [illegible] waren dan eerder [illegible] geschat. De gegevens die tot nu toe beschikbaar zijn over oktober en november duiden erop dat [illegible] verder is [illegible] over het vierde kwartaal waarschijnlijk een [illegible] groei zal laten [illegible] bestuur van de Amerikaanse Centrale banken besloot dinsdag om het discento te verlagen van zeven naar 6,5 procent om de economie te stimuleren.

***

Het Britse informatieconcern REUTERS Holdings verwacht [illegible] stijging van de [illegible] belasting van [illegible] tot ongeveer 320 miljoen pond (Naf 1,05 [illegible]). Hierbij is een eerder aangekondigde voorziening van [illegible] miljoen pond inbegrepen.

Arron in Surinaamse parlement over ontwikkelingsbeleid

Duidelijkheid nodig tegenover Nederland

PARAMARIBO -Regering en parlement moeten volgens vice-president Henk Arron zo gauw mogelijk een gezamenlijk standpunt bepalen ten aanzien van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid voor Suriname. "Zo kan het niet verder", aldus Arron donderdag tijdens de begrotingsbehandeling in het parlement in Paramaribo.

Hij hekelde opnieuw het restrictieve beleid dat Nederland voert bij de financiering van ontwikkelingsprojecten in Suriname. "Wij kunnen ons beleid, zoals in de regeringsverklaring opgenomen, niet waarmaken want we zijn de woestijn ingestuurd", aldus Arron. Het internationale accountantsbureau Coopers en Lybrand moet uiterlijk medio januari een in het Nederlands gesteld ontwerprapport indienen bij de regering in Paramaribo.

VERWACHTINGEN

Nederland heeft toegezegd de negatieve effecten van een aanpassingsprogramma te helpen financieren. Arron vroeg zich af of deze financiering ten laste komt van de verdragsmiddelen. "Als dat zo is, krijgen we een sigaar uit eigen doos. We moeten dus weten waarover gepraat wordt", aldus Arron.

De vice-president wees opnieuw erop dat Nederland door toezegging van ondersteuning verwachtingen had gewekt bij de in 1987 aangetreden democratische regering. Het probleem waar het volgens Arron nu om gaat is dat Nederland eenzijdig ertoe overgegaan is een restrictief beleid te voeren. "We zijn in sterke mate in de steek gelaten door Nederland", zei de vice-president. Hij herhaalde dat het bilaterale ontwikkelingsverdrag van 1975 Suriname heilig is en dat Nederland geen voorwaarden kan stellen aan de project-financiering.

MOTIE WANTROUWEN

Arron waarschuwde voor Nederlandse toewijzing van gelden voor humanitaire hulpverlening in Suriname. Er zou bij bevolkingsgroepen buiten oost-Suriname een bron van jaloezie kunnen worden gecreeerd, wat ernstige consequenties kan hebben. Arron doelde op de humanitaire hulp die vanaf 1986 door Nederland wordt gegeven voornamelijk aan de bosnegers in het oosten van het land en evacue's in en rond Paramaribo. In 1988 heeft Nederland een bedrag van 25 miljoen gereserveerd voor humanitaire hulpverlening. "De regering kan zelf de zorg op zich nemen met die middelen", aldus Arron.

Het Surinaamse parlement kan geen motie van wantrouwen tegen de regering in stemming brengen. Dit heeft parlementsvoorzitter Jaggernath Lachmon donderdag gezegd tijdens de tweede ronde van de begrotingsbehandeling. De aan het leger gelieerde NDP wilde het vertrouwen in de regering opzeggen en haar vragen de portefeuilles ter beschikking te stellen. "Behandeling van de motie zou in strijd zijn met het orderreglement van het parlement", aldus Lachmon. "De begrotingsbehandeling is namelijk al begonnen en de indieners van de motie hebben aan de eerste ronde deelgenomen". De NDP vindt dat de begroting niet behandeld kan worden, omdat de regering geen ontwikkelingsplan heeft ingediend. "De begroting moet zijn afgestemd op het ontwikkelingsplan, dat schrijft de grondwet voor. Het parlement moet overeenkomstig de constitutie handelen", aldus NDP-fractievoorzitter Frank Playfair.

Hongerstaking Koerden twee weken in actie

EINDHOVEN - Een twintigtal Koerden is dinsdag in de Eindhovense Catharinakerk de tweede week van een hongerstaking ingegaan. De Koerden zijn hun actie begonnen om aandacht te vragen voor de vervolging van hun landgenoten door Turkije en om een versoepeling te bepleiten van het Nederlandse asielbeleid. De hongerstakers zijn van plan met hun actie "voor onbepaalde tijd" door te gaan.

Sjevardnadze en Gorbatsjov

MOSKOU - Sovjetpresident Michail Gorbatsjov heeft voor het Congres van volksafgevaardigden het aftreden van minister van Buitenlandse zaken Edoeard Sjevardnadze veroordeeld.

"Ik veroordeel Edoeard Sjevardnadze persoonlijk, daar hij mij niet vantevoren heeft geraadpleegd voor zijn besluit", zei Gorbatsjov. "Het is nu, misschien, de moeilijkste tijd en om op dit moment weg te gaan is onvergeeflijk. Dit moet worden veroordeeld", zo vervolgde Gorbatsjov. Hij zei nog dat hij de afgetreden minister tot vice-president had willen benoemen. De functie van vice-president bestaat nog niet, maar voor het instellen van die post bestaan wel plannen.

Het besluit van Sjevardnadze was voor hem als een "volledige verrassing" gekomen. Nu moet alles opnieuw worden bekeken en niets overhaast worden gedaan, aldus president Gorbatsjov. Het Congres van volksafgevaardigden keurde op verzoek van Gorbatsjov een verklaring goed, waarin gezegd wordt dat het buitenlands beleid van de SU niet wordt veranderd. Het congres droeg de president en de Opperste Sovjet (parlement), op de ontslagaanvraag van Sjevardnadze te onderzoeken. De Opperste Sovjet zal naar verwachting op 29 december bijeenkomen.

ZOEKERTJES

DINSDAGS EN VRIJDAGS
tot 10 woorden
F. 5,50
Elk woord meer f. 0.25
UITSLUITEND A CONTANT!

TE KOOP AANGEBODEN CURAÇAO

BUICK REGAL '82 f.7.000,-; baby opklapbedje f.200,-; babybed + standaard f.25,-; baby-draagstoeltje f.20,-; glazen Messing salontafel f.250,-. Tel.: 612222 (tijdens kantooruren) 76722 (na 18.00 uur).

WEGENS VERTREK: Renault 14TL, bouwjr '80, prijs f.1.800,-; Bel op na 5 uur pm.: 370163 (gaat volgens afspraak).

MOOIE HONDA Prelude 1984,rood, 4wALB, f.8.750,-; Autotelefoon optioneel. Tel.: 690188 na zes uur.

NIKON FM fototoestel + 50 mm lens; Kiron telelens 28-105 mm (macro). Beide in zeer goede staat! Samen: f.1.250,-, apart: prijs n.o.t.k. Tel.: 617274.

TOYOTA PICKUP Hilux, diesel, 2,4 4x4 airco, mac wheel, tinted glass, radio-cassette AM FM 1987; Toyota pickup dubbelcabine Hilux, diesel, 2,4 4x4 airco, mac wheel, tinted glass, radiocassette AM/FM, 1988. Tel.: 601396.

LADA SAMARA, bouwjaar 1988, in prima conditie. Te bevragen: Montezumaweg 87. Tel.: 74301.

WANDMEUBEL 3.00x2.20 mtr, mesa komedor/6 stoel, huntu f.1.275,-. Tel.: 682091 despues di 2'or.

SUZUKI JEEP (bouwjaar 1987) f.11.000,-; wandmeubel f.950,-; tienerkamerset (hang/legkast, nachtkastje + secretaire) f.250,-; grote koelkast (1½ jaar oud) f.1.300,-; twee kleuterstoeltjes + speelgoedopbergbankje f.200,-; cassette-opbergkastje f.35,-; stroller, nieuw (babybuggy) f.200,-; gourmetset (4-delig) f.75,-; bistrobestek f.75,-; stereocombinatie (tuner, versterker, cassettedeck, draaitafel + boxen) f.750,-; telefoonkastje f.50,-; Dressboy f.50,-; wit ladenkastje (Ikea) f.100,-; commodekastje f.400,-; drie plantentafeltjes f.15,-; porchset f.275,-; transformatoren 3000 Watt f.350,-; twee rolgordijnen à f.60,-; spotlight f.30,-; houten kinderbox met speelgoedlade f.200,-; houten bureau f.300,-. Reacties tel.: 671827.

MAZDA 323 1.3. HB, 1983, geen airco, NAf.6.000,-. Tel.: 673209.

AUTO MAZDA 121 LX '88; terrasset: wandmeubel; bar met bierinstallatie; surfplank; boekenkast; barkrukken; passiegel; Oosterse lampen; koffie-apparaat 2x2 liter. Kom zaterdag: Marsweg 9.

BANKSTEL F.375,-, teakhout. Tel.: 53469.

EEN LUXE vouwdeur met glazen ruiten, nog in verpakking. Voor informatie tel.: 676113.

WEGENS VERTREK: Daihatsu Charade TX '83, i.z.g.st., standaard + airco, f.5.900,-. Tel.: 611018.

RUBBER DINGHY met 4 PK Evenrude, z.g.a.n., f.2.000,-; Sony kleuren-tv 19' f.250,-. Tel.: 674166.

TE KOOP GEVRAAGD CURAÇAO

SEEKING PROPERTY for sale in the neighbourhoods (±875 m²; Groot Kwartier, Vadersijntje, Grimao, Chango, Jan Abel, Amerikanenkamp, Jongbloed, Cas Cora. Please call 86039 after 18.00 hrs.

AUTO RENAULT R-18 Stationwagon met standaard speed. Tel.: 7283L

TE HUUR GEVRAAGD CURAÇAO

STAGIAIRES ZOEKEN oppashuis of andere woonruimte vanaf 29 dec.-2 feb. Tel.: 682883.

PERSONEEL AANGEBODEN CURAÇAO

HEB JE problemen met strijken? Bel tel.: 673780 (na 7 uur 's avonds) en je probleem is opgelost.

PERSONEEL GEVRAAGD CURAÇAO

GEZIN MET 2 kinderen in Schelpwijk zoekt nette, betrouwbare huishoudelijke hulp voor 4 dg. per week. Tel.: 374169.

GEVRAAGD: WERKSTER voor twee ochtenden in de week, Punda. Tel.: 601136.

DIVERSEN CURAÇAO

OPPASHUIS GEZOCHT voor student Hogeschool Haarlem, voor de periode van 3 jan. tot 21 jan. 1991. Verzorging planten/dieren geen bezwaar. Goede referenties! Bel Jan-Albert Westerbeek: 618088 b.g.g. 73810.

GEZOCHT DANSPARTNER om gevorderd Latijnsamerikaanse mee te dansen (Eur. manier). Tel.: 601136.

TE KOOP AANGEBODEN ARUBA

FICUS BENJAMINA (Arubaanse treurwilg, 1½ meter hoog), f.17.50 per stuk. Matividiri 38-B.

AGENDA
BONAIRE

[...]E: 8000
[...]WEER: 8222
[...]NTRALE: 8845
[...]AAL: 8900

[...]L te Lagoen: maandag t/m vrijdag [...]0-16.00 uur; zaterdag van 08.00- [...]ur; zondag gesloten.

[...]ARE BIBLIOTHEEK
[...]gstijden voor het publiek)
[...] en donderdag van 14.00-18.00
[...]dag en vrijdag van 08.00-12.00/
[...]0.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00

[...]gstijden voor lezers)
[...]ag van 14.00-19.00 uur.

[...]UITING: maandag t/m vrijdag aan-[...]de stukken om 15.30 uur; gewone [...]om 16.30 uur

[...]E CLUBS
[...]informatie H. Nicolaas, tel.: 5520/

[...] woensdag 12.00 uur - Restaurant

[...]A DI ARTE BONAIRE (Kaya [...]70): openingstijden: maandag t/m [...]van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; [...] van 08.00-12.00 uur.

[...]CLUB (Weg naar Willemstoren): [...]op vrijdag van 20.00-24.00 uur; [...] van 12.00-24.00 uur.

[...]peningstijden Slachthuis i.v.m. [...]heid van de keurmeester zal tot [...]rder uitsluitend op donderdagen en [...]n geslacht en gekeurd worden.

[...]ENSTEN
[...]rduskerk, Kralendijk:
[...] t/m zaterdag om 18.45 uur; [...]om 08.00 en 19.00 uur.
[...]kerk, Antriol:
[...] t/m zaterdag om 19.30 uur; [...]om 09.00 en 18.00 uur.
[...]uskerk, Rincon:
[...] t/m zondag om 19.30 uur.

[...]TENBEZORGING doorgeven aan [...] Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique

Ex-advocaat Michiel Bijkerk:

'Mijn aanklacht is geen zaak van politiek opportunisme'

KRALENDIJK — Volgens mr Michiel Bijkerk is hem door minister Ivo Knoppel het verwijt gemaakt, dat hij van het door hem geëiste politie-onderzoek een 'issue' wil maken voor zijn politieke campagne met het oog op de komende verkiezingen. Bijkerk trachtte in zijn pleidooi rechter mr Bosch duidelijk te maken, dat daarvan geen sprake was. Woensdagmiddag diende de rechtszaak die Bijkerk had aangespannen tegen de minister van Justitie en de gezaghebber van Bonaire.

Bijkerk attendeerde er op, dat minister Knoppel vond dat politieke motieven in de zaak een grote rol speelden, en dat hij de rechter dan ook had verzocht om de zaak van Bijkerk met de nodige omzichtigheid en voorzichtigheid te benaderen.

Michiel Bijkerk: 'De minister geeft mij teveel eer. Ik ben helaas niet zo geniaal dat ik reeds drie tot vier jaar geleden een plan beraamde, dat mij nu, vier maanden voor de verkiezingen voor het gerecht zou brengen. Het is gewoon absurd om dit te suggereren. Ik wist een jaar geleden nog niet dat ik met CAS aan de verkiezingen zou gaan deelnemen'.

GEKONKEL

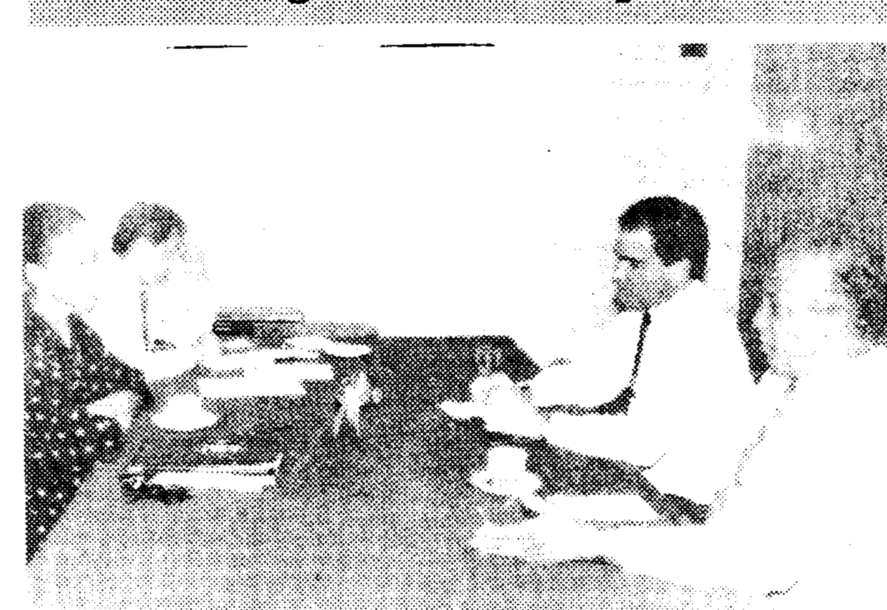
Tijdens zijn pleidooi kwam de ex-advocaat mr Bijkerk enkele malen in duidelijke aanvaring met rechter Bosch, die bepaalde uitdrukkingen en opmerkingen van Bijkerk aan het adres van minister Knoppel of gezaghebber Soliana niet wilde tolereren, maar het overigens toch deed. Niet in het minst omdat Bijkerk zich de mond niet liet snoeren en tijdens een toch wel wat heftige woordenwisseling met rechter Bosch gewoon bleef doorpraten.

Bijkerk, refererend aan zijn zogenaamde politieke motieven: 'Nu we het toch hebben over politiek gekonkel, merk ik op dat het toch wel opvallend is, dat de minister zich laat vertegenwoordigen door een advocaat, werkzaam bij zijn privé-kantoor. 'Ik zou de rekening wel eens willen zien die het advocatenkantoor Winkel, Knoppel & Soliana straks aan het Land presenteert. Die zal niet mals zijn'.

Deze minister van Justitie wist destijds ook goed hoe hij zijn prive telefoonrekeningen op het conto van de belastingbetaler moest brengen. Dat werd onder andere gemeld in een ingezonden brief onder de titel 'Suicidaal Rioolbeleid' in de Amigoe. De minister heeft daarvan kennelijk geleerd hoe hij zijn eigen zakken op juridisch waterdichte wijze moet vullen. Maar juridisch en waterdicht zijn niet gelijk aan ethisch verantwoord.

Een ontboezeming die de ex-advocaat weer op een lichte terechtwijzing van mr Bosch kwam te staan.

Consul-generaal VS op bezoek

■ KRALENDIJK — Afgelopen dinsdag was de consul generaal van de Verenigde Staten op Bonaire. Sharon Wilkinson wilde kennis maken met het Bonaireaanse Bestuurscollege en met het hoofd van de politie, inspecteur Antonius en de chef van de Vreemdelingendienst op Bonaire, onder-inspecteur Josepha. Behalve met het BC voerde de Amerikaanse consul ook gesprekken met Bonhata, de Kamer van Koophandel en de Vereniging van Bedrijfsleven.

Foto vlnr: Sharon Wilkinson, eilandssecretaris Rudi Thomas, gezaghebber mr George Soliana en gedeputeerde Rudi Ellis.

Actiegroep vreest voor verkoop Casa Sindikal

KRALENDIJK — De verklaringen die door de voorzitter van de vakbond AFBW Juan Jacobs zijn afgelegd over enkele WEB-werknemers die het oneens zijn met de ingevoerde functie-classificatie, kunnen de breuk gaan betekenen in de sterke vertegenwoordiging die het WEB-personeel heeft in de AFBW. Inmiddels heeft ook algemeen secretaris Sillé te kennen gegeven in januari zijn taak neer te leggen. Geruchten dat het vakbondsgebouw Casa Sindikal verkocht zal worden, worden door Jacobs ten enen male ontkend.

Al eerder merkte vakbondsvoorzitter Jacobs op, dat het WEB-personeel niet gauw tevreden is ondanks het feit dat zij volgens Jacobs een van de beste cao's hebben afgesloten. De ingevoerde functie-classificatie en de herclassificatie zijn echter op veel onbegrip gestuit. Volgens Juan Jacobs werd er zelfs opzettelijk paniek onder de werknemers gezaaid, hetgeen volgens de aftredende vakbondsvoorzitter absoluut onnodig is, aangezien geen enkele werknemers in salaris achteruit zal gaan.

Inmiddels hebben de bij de AFBW aangesloten werknemers een vergadering belegd met Hubert Rojer van de ABVO, aangezien zij zich niet meer vertegenwoordigd voelen door de AFBW en voorzitter Jacobs. Rojer, zo vernam de Amigoe uit betrouwbare bron, heeft geadviseerd de mening van de overige bestuursleden te polsen om na te gaan of zij achter de verklaringen van Juan Jacobs staan.

CASA SINDIKAL

Het enige vakbondsgebouw, dat Bonaire al jaren kent, is het Casa Sindikal van de AFBW. Over dit vroegere fraterhuis gaan nu geruchten dat het verkocht zal worden. De Amigoe nam contact op met vakbondsleider Jacobs, die mededeelde dat hem van een eventuele verkoop in ieder geval niets bekend was.

Jacobs: 'In augustus 1990 toonde het BC wel belangstelling om met medewerking van de Melia Hotels het vakbondsgebouw te kopen. Er zouden kamers en een hotelvakschool in ondergebracht worden. Wij vonden het idee wel aantrekkelijk, omdat de kosten van onderhoud bijna niet meer te dragen zijn'. De kwestie is ook besproken in een vergadering van de AFBW, maar concrete plannen kwamen niet meer op de proppen. Voor Jacobs is er dus geen enkele reden om de shopstewards ergens over in te lichten. Met nadruk zegt Jacobs dat het gebouw en de terreinen er omheen eigendom zijn van de stichting Recreatie AFBW.

Jacobs: 'Hoewel er dus nog steeds niets concreet was, kwamen er wel twee Venezolaanse ingenieurs het gebouw bekijken. Wanneer er verbouwd zou worden dan zou dat in de oorspronkelijke staat zijn, terwijl ons kantoor en onze vergaderzaal daar gewoon gehandhaafd zouden blijven. De kantine bleef onder beheer van de AFBW en de kosten van verbouwing, zouden geheel voor rekening van de Melia Hotels zijn'.

Nadrukkelijk zegt Jacobs tegenover de Amigoe dat er dus geen sprake was van verkoop, noch van een verhuizing van de AFBW. De beide architecten beloofden in Venezuela hun onderzoek uit te werken, maar zij vonden op voorhand de ruimte wat te beperkt voor het nagestreefde doel.

Jacobs: 'Voor ons was dat in het geheel geen reden om onze achterban in te lichten over de verkoop van het gebouw. We hebben daarin trouwens gelijk gehad, want na verloop van tijd lieten de beide architecten weten, dat het gebouw inderdaad te klein was en het voorgestelde plan derhalve niet door kon gaan'.

Een dezer dagen wordt het project-dossier over de renovatie van het Casa Sindikal verwacht. Er bestaat zelfs een mogelijkheid om de werkzaamheden te financieren, maar daarin zal de AFBW en met name de stichting Recreatiecentrum AFBW ook moeten bijdragen. Jacobs: 'Wat er ook nog komt in de toekomst, een ding is zeker: we hebben het project-dossier in ieder geval gratis'.

Kerstviering gehandicapten

■ KRALENDIJK — Afgelopen zondag heeft de Associatie van Ouders met gehandicapte kinderen Kerstmis gevierd in restaurant Richards. Het was een compleet succes, niet in het minst door de grote opkomst. Zanger Julius Andrews trad op voor de jeugdige genodigden, evenals het bekende duo M&M.

Op de foto: een beeld van de gezelligheid. Uiteraard wordt dank gezegd aan allen die bijgedragen hebben tot het slagen van dit Kerstfeest.

[Ged]eputeerde Carlos Marsera:

[D]rugs en corruptie [h]an[d] in hand'

[KRA]LENDIJK — 'Het hand over hand toenemende [g]ebruik is ernstig. Maar even ernstig is het [...]em van het verhandelen en vervoeren van [...] Dit werkt namelijk corruptie in de hand en [...]er bovendien voor dat de slachtoffers in de [...]van de narcotica blijven. Drugs, criminaliteit en [...]ptie zijn de monsters die ons in hun greep willen [...]n', aldus gedeputeerde van Gezondheidszorg [...] Marsera tijdens het tweedaagse congres over [...]ventie van drugsgebruik op Bonaire.

[...] Marsera is dit een [...]die vanuit alle gele[...]aangepakt zal moeten [...]n. De gedeputeerde [...]dat de basis daarvoor [...]pen maandag en [...] is gelegd. Marsera: [...] jaren geleden waren [...]nog onbekend bij het [...] deel van de bevol[...]Maar nu wordt vrijwel [...]et de problemen gecon[...]rd. Samen zijn we [...] verantwoordelijk het [...]em in de hand te [...]n.

[Mar]sera attendeerde spe[...]op de belangrijke pla[...] scholen moeten en [...]innemen ter bescher[...]n de jeugd. Die belang[...]sitie voor het onder[...]rd overigens tijdens [...]tudiedagen niet geho[...], aangezien geen [...]vertegenwoordiger - [...], schoolhoofden noch [...]hten - uitgenodigd [...]echts de gouverne[...]hool mocht drie ver[...]ordigersafvaardigen. [M]arsera: 'De school[...]rmt de toekomst. Zij [...]orgen de huisvaders [...]op hen rust dan de [...]e van het eiland. [...] is het noodzakelijk [...]peciale programma's [...]voor de vorming van [...]oljeugd'.

[SLA]CHTOFFERS

[...]teerde Cai Marsera [...]rde er ook op dat [...]ruikers eerder als [...]ers gezien moeten worden. Daarom acht hij het ook wenselijk, dat op Bonaire een mogelijkheid geschapen wordt om deze slachtoffers en verslaafden te helpen in een rehabilitatie- cq. ontwenningscentrum.

Met nadruk stelde Marsera dat Bonaire zich niet kan permitteren om Curaçao de problemen van het Flamingo-eiland te laten opknappen. 'Er kan en mag wel hechte samenwerking zijn, maar wij zullen onze eigen problemen moeten oplossen', aldus Cai Marsera, die eraan toevoegde dat hij ervan overtuigd is, dat dit ook mogelijk is.

[AM]ERIKAANS advies[...]en een ZWEEDS con[...]or elektronische sys[...]hebben met het stads[...] van Leningrad in de [...]ie overeenstemming [...] over de oprichting [...]effectenbeurs en goe[...]arkt in de stad. In [...]besloot de Newyorkse [...]eurs mee te werken [...] oprichting van een [...]beurs in Moskou.

Volgens gezaghebber Soliana:

Bijkerk heeft geen belang in rechtszaak

KRALENDIJK — Zowel de minister van Justitie mr Ivo Knoppel als gezaghebber mr George Soliana werden in de door mr Bijkerk aangespannen zaak verdedigd door mr Ernst Soliana van het advocatenkantoor Winkel, Knoppel & Soliana. Hoewel Soliana een aantal opmerkelijke opmerkingen maakte in zijn schriftelijk aangeboden pleidooi, was het feit dat hij Bijkerk geen belanghebbende acht in deze zaak toch wel de meest opmerkelijke.

Mr Soliana bedoelde daarbij niet dat Bijkerk in deze rechtszaak niets te zoeken had, maar refereerde aan de ondertekening van de overeenkomst tussen minister Knoppel, gezaghebber Soliana en enige andere instellingen naar aanleiding van de zeventiendaagse hongerstaking van Bijkerk. Soliana lichtte ook de reden voor dit standpunt toe. 'In de opsomming van ondertekenaars ontbreekt de naam van Bijkerk. Hij is dus geen belanghebbende en kan derhalve in rechte geen nakoming van de eerder genoemde overeenkomst vorderen'.

Bovendien attendeerde mr Soliana erop dat uit niets is gebleken dat Bijkerk door de commissie Pro Husticia gerechtigd was op te treden (deze Pro Husticia is met de toetreding tot de politiek van Willem en Gijsberta in het niets opgelost; red.)

Volgens mr Soliana doet lit niets af aan het feit dat de ondertekening een gevolg was van de hongerstaking van mr Bijkerk. Uit geen enkel stuk blijkt trouwens dat Bijkerk lid was van die commissie, aldus mr Ernst Soliana, die daaraan toevoegt dat de commissie van Justitie en N.C. (Nochi) WIllem zich openlijk hebben gedistantieerd van Bijkerk.

Soliana: 'Het is duidelijk dat wat Bijkerk betreft de politieke campagne voor de komende verkiezingen reeds is geëntameerd. We leven immers in een democratische samenleving. Het is alleen maar de vraag of dit gerecht zich voor de politieke karavaan van Bijkerk laat spannen'. Naar de mening van mr Ernst Soliana is Bijkerk om deze redenen niet ontvankelijk in zijn vordering.

Cruijff tekent een jaar bij

BARCELONA - Volgens de Spaanse pers verlengt Johan Cruijff met kerstmis zijn contract als trainer van Barcelona met een jaar.

Dat meldt de grootste sportkrant van de stad, El Mundo Deportivo.

Cruijff viert momenteel een korte vakantie. De Spaanse ploeg speelt woensdag tegen Albanië, de competitie ligt korte tijd stil. Na de verloren Supercup-wedstrijd tegen Real Madrid verklaarde voorzitter Nuñez reeds de overeenkomst met de Nederlander voor de jaarwisseling te willen verlengen.

Intussen stelt het bestuur van de koploper in de Spaanse competitie het contract op. Zo wil Cruijff volgens de krant een appartement in het centrum van de stad.

De Spaanse profclubs verleenden in Madrid, tijdens een vergadering van de profliga, hun goedkeuring aan een saneringsplan voor het betaalde voetbal. Gezamenlijk torsen de clubs een schuld van 26,2 miljard pesetas, ongeveer 440 miljoen gulden. De schulden moeten in twaalf jaar afgelost zijn. Atletico Madrid is koploper met circa 50 miljoen gulden.

Wilsoe reikt rijbewijs uit

■ WILLEMSTAD — Een historisch moment: de gezaghebber overhandigt haar rijbewijs aan Ana Craane, die wegens haar veramming in een rolstoel door het leven gaat. Ze behaalde ondanks haar handicap haar rijbewijs. Haar instructeur Ji[...] Boy staat ook op de foto.

MODELWONING te Grote Berg

nu open voor publiek

AREDCO n.v. AREDCO n.v.

AREDCO
(Antillean Real Estate and Development Company)
P.O. Box 4009 - Willemstad - Curaçao

heeft haar Modelwoning te Grote Berg voor het publiek open gesteld!

Inlichtingen: AREDCO n.v.
Landhuis Pos Cabai
Tel 77766 of 676677

AREDCO n.v.

In een recordtijd staan er 40 woningen waarvan de eerste al is ingericht en opengesteld!
Proficiat met dit fantastische resultaat

ELSEC CARIBBEAN

AREDCO n.v.

PABIEN
met de oplevering van uw model-woning

SHADES
Boerhaavestraat z/n (O.) - Tel.: 627979

AREDCO n.v.

Wij wensen U en Uw relaties een geslaagde en verzekerde voltooiing van Uw projekt toe

Direktie en Personeel

RUSSEL INSURANCE CONSULTANCY N.V.

AREDCO n.v.

Onze hartelijke gelukwensen met dit mooie project

winkel brothers

AREDCO n.v.

Van harte Proficiat met dit fraaie project.

ART ... ARTISELA

AREDCO n.v.

Onze hartelijke gelukwensen
Het was ons een genoegen
Uw modelwoning in te richten

... UNICUM N.V.
Saliña 127 - Tel. 612720

AREDCO n.v.

Van harte gelukgewenst
Wij wensen de initiatiefnemers veel kracht en doorzettingsvermogen.

ELCONA N.V.
Tel.: 672014

AREDC

De droomwoning is al opengesteld voor het publ
Het was voor ons een genoe de keukeninrichting te heb mogen doen.
VAN HARTE PABIEN!

DE MAAYER
MEUBELINDUSTRIE

AREDC

Klasse en sfeervol is de modelwo nu door u opengesteld
Proficiat

Mosaicos
NOS DAK N.
Tel.: 89744 - 8974

AREDC

een modelwoning die het
bezichtigen en kopen waard
pabien
met de snelle bouw en opleve

GANEK
Polarisweg 43 t/o Lin

AREDC

Het huis, degelijk gebouwd sfeervol ingericht staat er al Volgens schema en perfect af Onze felicitaties voor deze

---

AREDC

Wij zijn trots de tegels te hebben geleverd voor de modelwoning ...
Proficiat!

MOSAICO ...

AMIGOE KERST KRANT

ZONDER FAMILIE LIJKEN FEESTDAGEN HEEL ENG...

Reina Smit: 'Ik heb heel wat afgehuild

'Nieuwe' Surinamers kunnen op Curaçao moeilijk wennen

VEEL MEER vreemdelingen dan wij beseffen vieren bepaalde hoogtijdagen zoals Kerstfeest en Nieuwjaar ver van eigen haard en dus eigen familie. Voor sommigen gebeurt dat uit noodzaak, voor anderen weer uit eigen vrije wil. Feit is en blijft dat deze mensen zich in deze periode meer verbonden voelen met hun vaderland en zich om deze reden meer gaan bezinnen over hun eigen specifieke situatie in dat vreemde land.

Zo hebben grote groepen Surinamers hun vaderland, alles en iedereen achtergelaten om in een vreemd land, in dit geval Curaçao, een nieuw bestaan op te bouwen. Uit gesprekken met hier woonachtige Surinamers is gebleken dat ondanks hun lange of korte verblijf op het eiland een aantal van hen in deze tijd de kerstsfeer in hun vaderland erg mist terwijl anderen zich zodanig hebben aangepast dat ze het niet als een gemis ervaren.

= door A.Zerp =

RINALDO BIJLHOUT kwam op 18 september 1948 op Curaçao aan om als electriciën in dienst te treden bij de Shell.

'In Suriname had ik geen werk. Om wat geld te verdienen hielp ik met het afdraaien van films in een plaatselijk theater. Vanwege de slechte economische situatie aan het eind van de Tweede Wereldoorlog besloten velen hun heil in het buitenland te zoeken. Mijn oudere broer, die eerder naar Curaçao vertrokken was om werk te zoeken, legde voor mij de contacten zodat ik me op een bepaald moment bij de vertegenwoordiger van de Shell in het Palace Hotel in Paramaribo moest aanmelden toen men personeel begon te werven in Suriname. Mijn moeder was er niet zo blij mee dat ik ook vertrok, maar ik zette door. Bij de Shell begon ik te werken voor f.15,- per week, wat toen in Suriname een maandsalaris was.

Met de boten: *Cottica, Stuyvesant, Abraham Crijnssen* en *Van Ronselaar*, die de Antillen regelmatig aandeden, kwamen honderden Surinamers hun geluk beproeven. Velen konden niet aarden, omdat ze of het werk onderschat hadden, of door het gemis van familieleden in Suriname.

OPVANG

De Shell zorgde voor adequate opvang in het begin, waarna je je eigen weg moest zoeken. Het was wel hard werken geblazen, maar je had een bepaald doel voor ogen, dus zette je door. Als je eenmaal aan het werk was maakte je gauw vrienden, die je enigszins over je heimwee en eenzaamheid heen hielpen. Het eerste jaar was wel moeilijk voor mij, omdat ik mijn familie miste. Vooral de Kerst- en Nieuwjaarsviering vond ik verschrikkelijk. Ik heb die dagen als een blok geslapen, alleen uit verdriet. Ik vind het wel prettig op dit eiland te vertoeven en zie me met mijn vrouw nog een hele poos hier wonen. Het klimaat is prettig, ik heb hier mijn familie en vrienden, wat kan ik nog meer wensen? Mijn vrouw leerde ik in Suriname kennen en in 1954 kwam ze naar Curaçao; we waren met de 'handschoen' getrouwd.

Zij zegt dat ze geen heimwee als zodanig heeft ervaren, omdat ze doordrongen was van het feit dat ze hier op Curaçao samen met mij een toekomst kwam opbouwen. Mijn vrouw dacht hier op Curaçao niet aan werken, ze wilde alleen maar ons gezin verzorgen. Nadat onze kinderen wat ouder waren, kreeg ze een aanbieding om kinderen te verzorgen wat ze aannam, en sedert enkele jaren verzorgt ze 's middags muzieklessen aan jeugdigen.

REINA SMIT is leerkracht bij het kleuteronderwijs en woont al bijna zeven jaren op Curaçao. In Suriname woonde zij samen, in concubinaat, met een Antilliaan. Na de decembermoorden in 1982 besloten ze naar Curaçao te vertrekken. Daar aangekomen traden ze gelijk in het huwelijk en trokken voorlopig in bij de ouders van de echtgenoot.

AFGEHUILD

'We hadden geen van beiden werk, maar dat veranderde toen mijn man een betrekking vond als bouwkundig tekenaar. In augustus 1983 accepteerde ik een baan bij het Openbaar Onderwijs. Ik heb heel wat afgehuild in de periode dat ik niet werkte, omdat ik mijn familie in Suriname miste. Ik kom uit een vrij groot gezin. Mijn ouders hebben negen kinderen, waarbij de familieband erg hecht is. Maar uit liefde voor je man en je toekomst, bijt je door de zure appel heen en probeer je sterk te zijn. Toen ik uiteindelijk een eigen vriendenkring had opgebouwd, mijn vele vrije tijd nuttig leerde besteden en bovenal een eigen salaris ontving, voelde ik mij meer thuis op dit eiland.

Op school ondervond ik wel bepaalde problemen, waar ik eerst erg veel moeite mee had. Ik merkte dat je vaak genoeg niet begrepen werd, ik moest alles meerdere malen herhalen voordat de kinderen het door hadden. Ik heb het gevoel dat dat komt omdat de ouders haast geen aandacht voor hun kinderen hebben. De leerkrachten van de lagere school klagen op hun beurt dat de leerlingen van de kleuterschool te weinig weten. Men verwacht van de kleuterleidsters wonderen.

Met een voorbeeld zal ik proberen aan te tonen hoe sommige ouders met hun kinderen converseren: 'Kue e kos ku ta riba e ko'i' (neem dat ding dat op dat ding staat), terwijl ze hetgeen ze bedoelen aanwijzen. De ouders noemen de dingen niet bij de naam, dus de kinderen leren het ook niet'.

GEEN DISCRIMINATIE

'Ik ben nooit geconfronteerd geweest met discriminatie of discriminerende uitspraken. Wel constateer je dat de doorsnee Antilliaan de Surinamer liever ziet gaan dan komen. Met mijn collega's op school, allen Antillianen, kan ik heel goed opschieten.

Maar het contact reikt niet verder dan de school. Met Surinamers heb ik uiteraard een veel beter contact; je komt vaker bij elkaar over de vloer. Al mijn vrienden zijn Surinamers. December vind ik de leukste maand van het jaar. Iedereen is druk bezig met het versieren van huis en tuin en probeert een zo prettig mogelijke sfeer te creëren. De twaalfde maand van het jaar vind ik echt een hele leuke maand op Curaçao, die zou ik voor geen goud willen missen. Minder leuk vind ik hier de lange afstanden die je hier moet afleggen als je geen eigen vervoer hebt. Ook het openbaar vervoer is hier niet zo optimaal georganiseerd, waardoor je soms urenlang op een bus moet staan wachten.

Ook vind ik dat de winkeldames de klanten heel wat vriendelijker kunnen behandelen, want dat laat wel te wensen over. Als ik onheus behandeld wordt, dan ben ik gauw weer uit die zaak. Er zijn ook winkeldames die je heel correct en vriendelijk behandelen, ook al ben je vreemdeling; dus je merkt wel dat het ook anders kan'.

Surinamers vieren feest op Curacao: archieffoto gemaakt bij de viering van de onafhankelijkheid van Suriname in club JPF.

AFRADEN

'Ik wil Surinamers nu wel echt afraden zich hier op het eiland te vestigen of een vaste betrekking te zoeken. Ten eerste zijn er veel lokaal geschoolde werklozen en ten tweede moet je hier een hele goede en stevige 'kruiwagen' hebben om aan je verblijfsvergunning en werkvergunning te komen. Ik moet toegeven dat vele Surinamers het hier voor zichzelf en anderen verpest hebben. Surinaamse vrouwen komen hier prostitueren, waardoor alle Surinaamse dames over één kam geschoren worden. Sommige mannen komen hier de profiteur uithanen en maken misbruik van de Antilliaanse vrouw. Het is dus begrijpelijk dat de Curaçaose vrouwen nu eerst de kat uit de boom kijken en heel weinig positiefs over de Surinamer te vertellen hebben.

Ik denk dat ik niet terug ga naar Suriname om me te vestigen. Hier bevalt het me beter; ik heb een leuk huis, een leuke baan en een leuke kennissenkring'.

SANDRA VAN DE MURGEN werkt als verpleegkundige in het ziekenhuis. Ze kwam hier terecht op advies van een collega; ze solliciteerde en werd aangenomen. De reden van solliciteren was dat ze een beetje weg wilde uit Suriname. Weg voor de afwisseling en bovendien is Curaçao een tropisch eiland met veel overeenkomsten als je het met Suriname vergelijkt.

'Op Curaçao aangekomen werd ik gedurende twee maanden ondergebracht in het Sanatorium, waarna ik zou moeten verhuizen naar een zelf gehuurde woonruimte. De aanpassing is altijd al een probleem als je van land A naar land B verhuist. Wat mijn probleem groter maakte was dat er niet of nauwelijks naar je werd omgekeken'.

Voel je je wel geaccepteerd?

'Als je het hebt over de aanvaarding als mens, dan zeg ik dat het meer met de mond beleden wordt dan dat het ook daadwerkelijk gebeurt. Acceptatie om mijn kennis als verpleegkundige heb ik ook niet ervaren, want ik werd in het begin steeds gecontroleerd op mijn kunde of onkunde alsof men mijn diploma en ervaring in twijfel trok. Ook zijn de lokale verpleegkundigen bang dat jij als buitenlandse ze zal overtreffen, dus accepteren ze je niet uit angst voor de eigen positie.

Met de patiënten merk je hetzelfde; een deel plaatst je in een hokje. Je hoort dan vaak allerlei verhaaltjes over wat die Surinaamse zuster doet of zegt of geeft. Het ander deel geeft je het gevoel geaccepteerd te zijn; ze stellen je vragen over je land en over jezelf. Heimwee heb je zeker, want je laat land en familie achter. En dat gevoel wordt versterkt als je niet geaccepteerd wordt. Je dwingt jezelf om door te zetten, want je wilt je niet laten kennen en bovendien heb je nog een cont... moet afmaken. Je... zonder dwang aan ... dus moet je door... appel heen bijten'.

FAMILIE

'Met Kerst en Nie... aantocht: als je geen... tingsvermogen hebt... boel gewoon barste... terug naar Surinam... je gelukkig voelt... familie. Zonder je fa... de komende feestda... eng; de periode van ... klaarmaken z.a. po... rotie, hmm, hmm.... ... nodigen je uit of jij ... ze thuis. Hier probe... dagen te zien als ... dagen en hoop ik da... gauw voorbijgaan. ... familie en vrienden... name heb ik een goe... middels bellen en ... vooral in deze tijd v... het contact intensiev...

Mooi vind ik hier ... versieringen die ik... Suriname ben tegen... en er daar vaak ge... peperduur zijn. Na... toe ziet het er ... prachtig uit met Ker... lijk dat de mensen ... alleen bij het uiterlijk... laten'.

SINTERKLAA...

'Het Sinterklaasfeest... kinderen vind i... jammer dat het feest... oorspronkelijke vorm... schaft in Suriname. ... heidshalve moet ik ... dat ik op het eiland ... vrienden heb meegen... wie ik altijd kan ... daartoe behoren nie... Surinamers maar oo... lianen en Nederlande...

Ze begrijpen je ... enkelen hebben al e... het buitenland gewo... weten wat het is ... vreemdeling te zijn... wel zeker terug na... name, daar bestaat g... fel over, want nerge... beter dan thuis. Ik h... m.b.t. mijn werk wel ... tige evaluaties ge... worden en dat denig... opmerkingen van colle... terwege... voor eigen positie ho... niet te hebben als ... werk naar behoren u... Net als alle andere ... mers zijn wij, hoe ge... ook, een bijdrage ... leveren aan de ontw... van dit eiland.

Surinamers die ... zijn zich op Curaçao ... tigen wil ik aanraden ... enthousiast te zijn. Je ... siasme ebt weg naar... hier langer blijft. H... geld is echt niet alle... het alleen om het g... kan je gerust komen, ... je je identiteit niet wil ... henen kan je beter ... blijven...'

NOOT: de namen ... artikel zijn fictief op ... van de geïnterviewde... de voorkeur aan ge... niem te blijven.

WIE KOMT ER NA ONS? IK BLIJF OPTIMISTISCH'

[O]rfeon Crescendo viert dertigjarig bestaan

[F]RANK DAVELAAR groeide als kind op met klassieke muziek

= door Nel Casimiri =

[Het] koor ORFEON 'CRESCENDO' onder leiding van [Fran]k Davelaar bestaat dertig jaar. Ter gelegenheid van [die] verjaardag heeft dit koor in oktober j.l. een groot [conc]ert gegeven. Nu, met de kerstdagen, is het weer tijd [voor] het traditionele kerstconcert, dat vanavond plaats[vind]t in de kerk van Brievengat. Al die jaren staat het koor [onde]r leiding van Frank Davelaar, wiens naam, hoewel [onde]rwijzer, leraar Spaans, toneelspeler en enthousiast [in] vele andere activiteiten, toch in de eerste plaats [verb]onden lijkt aan de muziek. Al heel jong speelde de [muz]iek een grote rol in zijn leven en die centrale plaats [hee]ft zij behouden, tot nu toe, en dat zal ook wel zo [blij]ven. Frank Davelaar vertelde over zijn muziek, toen en

'Het is misschien al in de [wie]g begonnen. Ik was ongeveer acht jaar toen ik merkte [dat] ik onderscheid kon maken [tuss]en trappen, tussen [noo]ten. Ik kreeg van Sint [Nico]laas een trompetje met [een] toonladder. Doordat ik de [verschil]len tussen de noten [kend]e, kon ik meteen spelen. [Stille] Nacht, Heilige Nacht [bijv]oorbeeld. Dat talent stamt [van] de familie van mijn [moe]der. Daar hebben ze alle[maa]l bij kerkkoren gezongen. [Mijn] moeder zong thuis heel [veel] en ik pikte dat op. Zij [zong] bijvoorbeeld het Veni [Crea]tor. In de kerk zong het [koor] de eerste stem, zij zong [de] tweede stem thuis. Zo [kwam] het. Ik hoorde het en [begon] ook te zingen. Daar [heb] ik later op school profijt [van]. In de vierde klas hadden [we] een frater die niet kon [zing]en. Toch werd er zangles [geg]even. We leerden de liedjes die in de kindermis gezo[ngen] moesten worden. Ik [kend]e ze al, dus ik zong voor [en] de andere kinderen [zon]gen ze na.'

KOOR

[Ik z]at op het St.Albertuscol[lege], waar frater Arnoud en [frate]r Fidelius een jongens[koo]r dirigeerden. In de vijfde [klas] mocht ik ook bij het koor. [Ik] had ze al horen oefenen [toen] ik nog in de vierde zat en [ik h]ad er zo'n zin in. Nu kon [ik e]r ook bij. In de club [teg]enover het St.Albertuscol[lege], Club San Jose, werd elk [jaar] door de paters Domini[cane]n een toneelstuk opge[voer]d. Trouwens ook de fra[ters] en de zusters van Sch[ar]lel gaven daar opvoe[ring]en. In de kersttijd werd [er] een kerstspel gespeeld [door] pater Offermans. Daar [heb] ik al op het toneel ver[sch]enen. We zongen het Orate [Coe]li. Ik kwam op met twee [eng]eltjes, twee meisjes, aan [elke] zijde. Zij zongen het [kers]tlied en ik de tweede [stem]. Wie het me geleerd [heeft]? Niemand. Ik zong [gew]oon de tweede stem.'

[Het] zingen in een koor bij de

Zingen bij de fraters was een grote stimulans

[frat]ers heeft mij enorm gesti[mul]eerd. In de kersttijd [ging]en we bijvoorbeeld naar [z]eemanshuizen, katholiek [en p]rotestant, waar we dries[tem]mige kerstliederen [zon]gen. Ook gingen we naar [Qu]ito, het melaatsencen[trum], waar nu de GGD zit. [We] zaten rechts in de banken, [de] melaatsen links. Later [heb]ben ze een geneesmiddel [gev]onden, en zijn alle [mel]aatsen genezen. Ons koor [hee]tte 'Zingende Jeugd.' Zo [beg]on het. En ik ben steeds [blij]ven zingen. Later op [de] onderwijzersopleiding [kre]eg ik een goede onder[grou]nd in muziektheorie. Maar [h]et zingen van noten (Sol[fège]) was ik al een baas, zo te [zeg]gen.'

[Ho]orde u bij de eerste groep [Ant]illiaanse onderwijzers?

'[Ja], ik was bij de tweede [gro]ep. We kregen een vierja[rige] opleiding. Ik wilde steeds [blij]ven zingen. Toen ik een [ma]nnenstem gekregen had, ben ik bij het koor van de St.Annakerk gekomen. Dat was een heel goed mannenkoor. Ik met mijn notenkennis moest daar vaak 'a vue' zingen, liederen die ik nog niet had gerepeteerd. Bij het koor van de St.Annakerk ben ik dertig jaar gebleven, tot in 1978 de laatste dirigent stierf, dat was Mendes van de Bank. Toen viel het koor uit elkaar.'

Maar u was zelf toen al dirigent van andere koren?

'We woonden op Steenrijk in de Oranjestraat. Daar werd toen een nieuwe kerk gebouwd en bij die kerk kwam een koor. De dirigent was de dirigent van het koor van de kerk op Pietermaai, die deed ook dit koor erbij. Maar na een poosje vroeg hij mij of ik het niet wilde doen. Ik wilde het wel proberen, maar was toch wat onzeker of ik het wel zou kunnen. Maar ik begon en het ging fantastisch. Het was een van de beste dames-

... In volle aktie tijdens een repetitie.

Het begon met het trompetje van Sinterklaas

koren van Curacao. Helaas ben ik er maar drie jaar bijgebleven. Toen ben ik naar Nederland gegaan om te studeren. Dat was in 1956, toen ben ik Spaans gaan doen.'

Maar ook daar bleef u zingen?

'Ja, ook in Amsterdam ben ik blijven zingen. Ik kwam daar bij het Oratoriumkoor onder leiding van Piet van Egmond. Daarmee hebben we grote werken gezongen, ook in het Concertgebouw, zoals de Mattheuspassion en de Jahreszeiten. Tijdens de zanglessen moest ik al de solo's zingen voor het koor, niet op het concert zelf dus, maar tijdens de repetities. Met dat koor zijn we ook naar de Festspiele geweest in Bregenz. Dat was een hele leuke tijd, zo tussen de studie door. Die heb ik niet verwaarloosd hoor, want ik was binnen twee jaar klaar. Toen heb ik gevraagd of ik nog een jaar mocht blijven om ook een papiertje te halen voor muziek, maar dat mocht niet. Ik moest terug naar Curacao.'

GOEDE ZANGERS

'Ik kwam terug met de gedachte dat er geen koren bestonden op Curacao die concerten konden geven door het jaar heen. Maar er waren wel goede zangers, onderwijzers die goed noten konden zingen en er waren goede damesstemmen in het koor van Pietermaai. Zo is het begonnen. Op 7 oktober 1960 viel de beslissing. We richtten een koor op om concerten te geven, koraalmuziek. De mensen waren enthousiast. Ze konden al noten lezen. Ik ben begonnen met 20 jonge mensen, onderwijzers die samen met mij werkten en oude bekenden uit de koren van Pietermaai en Steenrijk. Toen heb ik ook de naam Crescendo gekozen. Dat betekent: Groeien in volume. Ik hoopte dat het zou uitgroeien in kwantiteit en in kwaliteit en dat deed het. In 1970 was het al uitgegroeid tot zestig zangers en zangeressen.'

Wie verzorgde nu uw muziekopleiding?

'Ik ben opgeleid door frater Fidelius, een van de beste dirigenten en hij had ook een prachtige bariton. Hij leidde het fraterkoor en ook het koor van de St.Annakerk. En ik ben ook opgeleid door Piet van Egmond. Van hem heb ik ook veel geleerd. Later woonde op Curacao de sopraan Maria Beetstra. Ik heb van haar zangles gehad en bij haar heb ik Nick Möller ontmoet, die daar ook zangles had. In 1966/'67 hebben we toen samen de eerste operaconcerten gegeven. Later in Nederland, toen ik daar met verlof was, heb ik nog een tijdje les gehad bij Dora Lindeman van het conservatorium in Utrecht. Het is jammer dat ik niet de hele tijd les heb gehad, maar als je aanleg hebt, neem je vlugger op in een kortere tijd. En wat ik geleerd heb, probeer ik ook weer door te geven. Kennis doorgeven is heel belangrijk. Uiteindelijk weet ik niet hoe lang ik nog te leven heb.'

Heeft u zelf ook zangles gegeven?

'Ja, aan het Radulphus College. Ik gaf in die tijd les tot en met het zevende uur. Daarna haalde ik een groepje jongens op met de auto, ze aten een boterham bij me met een kop thee en daarna begon de zangles. Maar er kwam een lichting onderwijzers die na hun studie een jaar naar Nederland moest voor de hoofdakte. Die waren weg en bleven weg, ze kwamen niet meer terug in het koor'.

Maar Orfeon Crescendo bloeide?

'Met het koor Orfeon Crescendo kon ik in 1964 al een stukje geven van de Jahreszeiten van Joseph Haydn. Ik heb het nog op de tape staan. De meeste concerten heb ik trouwens opgenomen en bewaard. Het eerste jaar, in 1960 hebben we geen concert gegeven, maar het tweede jaar hoorde Raymundo Debrot, die in die tijd voorzitter was van Hubentud na Marcha, ons zingen op een repetitie en hij vroeg ons waarom we niet voor de t.v. Kwamen. We zijn toen in maart voor de televisie geweest. In de krant stond een rubriek: 'Wat we hoorden en wat we zagen' en daarin was men heel lovend over ons optreden. Sinds dat jaar tot op heden hebben we elk jaar gezorgd voor een kerstconcert en steeds in een goed bezette kerk.'

En wat belangrijker is, u vindt het nog steeds leuk?

'In de jaren '70 toen ik les gaf op het Radulphus College had ik ook een koortje van eerste en tweede klassers, jongens en meisjes samen. Toen hebben we ook een kerstlied gezongen met de twee koren samen, het kinderkoor samen met het grote koor. Dat trok veel mensen. Maar je moet op een school iemand hebben die er zin in heeft, die er liefde voor heeft. Het is hard werken, maar ik heb er plezier in. Je gaat na het zingen in een tevreden stemming naar huis. Blij dat je mensen hebt blij gemaakt. Daarbij denk ik niet aan geld. Geld heeft al zoveel dingen kapot gemaakt. Zodra er geld aan te pas komt, gaat het stuk. De liefde is belangrijk. Dat is een van de redenen dat het koor al zo lang bestaat. We hebben het 12,5 jarig jubileum gevierd in Centro Pro Arte met een mooi concert, het 20-jarig jubileum was heel sober, met 25 jaar hebben we twee concerten gegeven en afgelopen 28 oktober dus het 30-jarig jubileum. Er zijn nu nog mensen die al dertig jaar bij het koor zitten. Dat is toch een teken dat ik het goed doe. Ze blijven bij me.'

U brengt vaak onbekende stukken met het koor?

'Ik probeer elk jaar iets nieuws op het programma te brengen en vooral werken die je niet overal tegenkomt. Zoals 'Kristus am Oelberg' van Beethoven of de 'Ceremony of Carols' van Benjamin Britten, een prachtstuk met harp. Vera Stern, de harpiste, was toen op Curacao en daar hebben we gebruik van gemaakt. Toen we bezig waren merkte je aan de mensen dat ze het niet zo mooi vonden. Er zitten veel dissonanten in. Toch heb ik doorgezet. Toen ze het later op de video zagen vroegen ze zich verbaasd af: 'Hebben wij dat gedaan?' Ja. Met hun

Vervolg op pag. 4

Het koor van Orfeon Crescendo tijdens een repetitie deze week

Vervolg van pag. 3

'...lijke gezichten trekken! Samen is het een prachtig stuk, dat wist ik wel. Het jaar daarna hebben we twee hoornisten uit Puerto Rico laten komen. Samen met de harp konden we vier liederen voor dameskoor met twee hoorns en een harp uitvoeren van Joh.Brahms. Ook hebben we de 'Misa in C' uitgevoerd van Beethoven en het 'Gloria' en 'Magnificat' van Vivaldi en stukjes uit de 'Messias', over de geboorte van Christus. In de tijd rond kerst komen er ook altijd mensen uit Nederland voor het orkest van Eric Gorsira en daar maken we weer gebruik van. Gorsira heeft nu een strijkorkest, geen blazers, en zij zullen vrijdag ook het 'Magnificat' van Johann Christiaan Bach, de zoon, begeleiden.'

Hebt u zelf ook gecomponeerd?
'Ik heb veel gearrangeerd. Ook in het Papiaments, voor een vier-stemmig koor. Bijvoorbeeld 'Maria ta den Kushina', 'Abo so', 'Mainit Tempran' en 'E Mariposa'. Sommige zijn zelfs in Venezuela gezongen. Ze kwamen in handen van een Venezolaanse dirigent en die wilde ze graag uitvoeren. Ook heb ik veel bewerkingen gemaakt van kerstliederen. Zo zullen we deze keer 'O Ora Santu' zingen. En ter gelegenheid van het feest voor het 100-jarig bestaan van de fraters is er een musical opgevoerd. Daarvoor moesten een paar liederen gecomponeerd worden en dat heb ik toen gedaan. En bij de komst van de paus heb ik liederen voor vier stemmen gearrangeerd. Voor echt componeren moet je de tijd hebben, rust, en ik beweeg te veel, ben veel te onrustig, heb ook te veel fantasie.'

En wat zijn uw plannen voor de naast toekomst?
'Volgend jaar is het Mozart jaar. Dan is Mozart 200 jaar geleden overleden. Ik ben van plan twee grote werken van hem uit te voeren. Daarvoor heb ik al contact gezocht met Venezolaanse solisten. Ik denk daarbij aan het 'Requiem' en aan de 'Grosse Messe'. Ik denk dat het wel kan. De solisten heb ik al.'

UITVOERINGEN

Frank Davelaar gaat door over de uitvoeringen die al geweest zijn, zoals het 'Stabat Mater' van Haydn in de vastentijd, en de 'Crucifiction' van Luigi Cherubini. Als het kan zingt Davelaar graag met lokale musici. Zo heeft hij met de blazersgroep van Pim en Aya Landheer 'Landa per la Nativitad del Signore' van O.Respighi uitgevoerd, een heel 'vreemd' stuk dat niemand kende.

'Wat we vrijdag spelen is ook nieuw. Dat hebben we nog niet eerder gebracht. Ik wil zo min mogelijk herhalen. Er zijn mensen die zeggen dat als ze het kerstconcert niet gehoord hebben, ze de sfeer van kerst niet proeven. Ik ben een van die mensen. Op de kerstconcerten laat ik het publiek ook meezingen.'

Ergert u zich dan niet aan het hun slechte zingen?
'Neen, ze zingen juist heel gedisciplineerd. Zij zingen de melodie en het koor zingt een tegenmelodie. Dat klinkt heel mooi. Met het koren festival dat door Rignald Yankee georganiseerd werd, hebben we met alle koren samen 'Despedida' gezongen. Dat hebben we niet van tevoren gerepeteerd. Ik was de dirigent en stond in het midden op het altaar. Het ging meteen goed. En dat waren zo'n twintig tot dertig koren, helemaal zonder repetitie... Het ging prima! Hoe groter de groep, hoe lastiger het wordt om al die stemmen bij elkaar te houden.'

ORGEL

U begeleidt ook koren op het orgel. Waar hebt u orgel leren spelen?

'Toen ik pas onderwijzer werd, was ik zestien jaar. Dat was onder de oorlog. Ik had nog geen diploma. Maar de frater in de klas had gezegd: 'Jij wordt onderwijzer'. Zo ging dat. Later haalde ik het diploma voor vierde-ranger, daarna de derde rang en de hoofdakte en toen nog wat talenaktes. Dat ging heel vlug, talen gaan bij mij heel makkelijk. Goed, maar zondagsmorgens na de kindermis, ging ik achter het orgel zitten en ik probeerde. Ik had een boek: 'Harmonium Schule' en daaruit leerde ik. Ik zong en begeleidde mezelf. Zo begon ik met solo-zingen. Dat was een leuke tijd. Ik heb toen veel gezongen. In de kersttijd helemaal, eerst de nachtmis, daarna de mis van tien uur 's morgens en tweede kerstdag weer. Ik was ook solist bij het koor van de St.Annakerk nadat de ouderen weg waren.'

'Op Curaçao zit zeker muzikaal talent...'

Zitten er veel jonge mensen bij uw koor?
'Neen, het is moeilijk aan jonge mensen te komen. Ze zijn niet meer grootgebracht in cultuur. Wij zijn nog universeel opgeleid. Toen ik zangles gaf ging dat in het Papiaments, maar ook in het Engels, Frans, Duits en Italiaans. Overal waar ik op school stond ben ik begonnen met een koor. Maar welke onderwijzer doet dat nog tegenwoordig? Wie houdt er nog zo veel van muziek? Men zingt nu alleen in het Papiaments. Dat heb ik ook gedaan. Dat is mooi. Ik heb veel bewerkingen gemaakt in het Papiaments. Maar ik blijf niet alleen bij het Papiaments. Er zijn ook andere talen. Vroeger werd men veel universeler opgeleid op Curacao. Ik heb wel jonge mensen gehad op het koor. Die blijven een paar jaar, maar daarna gaan ze naar het buitenland om te studeren en als ze daarna terugkomen gaan ze niet meer zingen. Ze gaan andere dingen doen, sporten en zo. Ze moeten van kleins af aan gewend zijn te zingen bij de juffrouw van school of de onderwijzer. Ik begon al thuis bij mijn moeder, maar de meesten leren het op school. Denk maar aan de bundel: 'Kun je nog zingen, zing dan mee'. We kenden alle liedjes. Ze moeten hun stem leren gebruiken, liefde krijgen om alles te willen zingen.'

Frank Davelaar speelt ook graag toneel.
'Frater Andreas vertelde me eens dat hij me in de eerste klas al liet dirigeren. En frater Arnoldo vertelde dat hij me in de derde klas als toneelspeler had ontdekt. Ik ben op school begonnen met toneelspelen. Vroeger liep het schooljaar van januari tot december. Toen ik in de zevende klas zat, is dat veranderd naar augustus. Ik heb maar een half jaar in de zevende klas gezeten. Maar in de zesde klas werd toneelgespeeld en daar viel vlak voor de opvoering iemand uit. Frater Arnoldo zei toen dat hij in de (derde)klas een leerling had die goed(Nederlands) kon lezen. Ik heb toen binnen twee weken die rol geleerd. Dat weet ik niet meer, maar ik weet nog wel dat ik toen als tovenaar gespeeld heb. En ik speel nog steeds toneel. Laatst nog in dat Engelse stuk, dat was heel leuk.'

Maar muziek blijft uw grote liefde!
'Wij zongen allemaal thuis, en nog steeds. Vier van de zes broers en zussen zitten bij mij op het koor, al dertig jaar. Gisteren waren we aan het luisteren naar een uitvoering van Haydn op de televisie (video) en we zongen allemaal mee. We kenden de liederen, allemaal. Ik ben van de generatie van Eric Gorsira, Robert Rojer, Harold Martina, Wim Statius Muller, Stanley Martina en Stanley de Castro. Allemaal musici. Wie komt er na ons? Mijn broer zei gisteren: 'Als jij er niet meer bent, is het koor weg'. Maar ik blijf optimistich, ik wil optimistisch zijn!'

Gelukkig Kerstfeest, maar wat komt er dan?

…N DEZE DAGEN …sen wij elkaar alle…al: Bon Pascu, Happy …istmas, Zalig Kers…s, Gelukkig Kerstfeest …oe wij het ook maar …en uitdrukken, al naar …ng van onze moeder…l of geloofsovertuiging. …aar waaraan denken … nu eigenlijk als wij …e man, onze vrouw, …e kinderen of kleinkin…en, onze chef, onze col…, onze klant of wie ook …ts toewensen? …aarschijnlijk zullen de meeste mensen bij het uiten van zo'n Kerstwens in de eerste plaats de bedoeling hebben om te zeggen: 'ik hoop dat je een paar gezellige en aangename dagen gaat doorbrengen, samen met de mensen die je graag mag'.

Misschien zijn onze maaltijden bij die gelegenheid wat overladen, maar wie zal dat veroordelen? Al in de oudste geschriften van de mensheid is het vieren van een gemeenschappelijke maaltijd een belangrijke vorm van feest. Met elkaar aan tafel zitten geeft de gelegenheid om zich met elkaar te verbroederen. En is het niet telkens weer nodig dat wij dat met elkaar doen?

In het alledaagse leven botsen wij mensen al vaak genoeg op elkaar. De gelegenheden om ons met elkaar te verzoenen zijn minder veelvuldig. Laat ons dan elke gelegenheid aangrijpen om nader tot elkaar te komen èn aandacht voor elkaar te hebben. Zo bezien vormen die twee extra vrije dagen in de laatste week van december zeker een waardevolle ervaring, die wij in ere moeten houden.

Kerstviering op Bonaire niet meer zo spontaan

…eloof is verschraald als gevolg van moderne tijd

= door Wim Baart =

…LF JAAR GELEDEN woonde ik op Bonaire en bij de nadering van het Kerstfeest probeerde ik mij op de hoogte te stellen van de wijze waarop men de feestdagen tege…t ging en wat er aan voorbereidingen … de gang was.

…t meest werd ik getroffen door wat een …airiaanse vrouw mij vertelde over haar …ringen in de Kersttijd vergeleken met …n haar kinderjaren.

…t kwam hierop neer: Vroeger groeide in …eken voorafgaand aan het Kerstfeest de …elijke stemming van dag tot dag. Men … zich bewust toe te leven naar een groot …t en dat maakte de mensen echt blij.

…e b.v. met de bus van Rincon naar …endijk reed, vond het heel gewoon dat …and van de passagiers een Kerstlied …ette en die kreeg dan het hele gezelschap …e bus aan het zingen. En dat duurde …at men op zijn bestemming aankwam.

…ie spontane uiting van …vreugde ontbreekt in de …eme tijd. Alles is veel …lijker geworden.

… verhaal van de Bonai…se frappeerde mij, want …wam helemaal overeen …mijn eigen ervaringen in …erland. Ook in mijn kin…aren heb ik het nog mee…aakt dat zich bij de nade… van het Kerstfeest een …tekelijke feestelijke stem…g ontwikkelde. Maar in …e jaren is alles veel nuch…er, veel zakelijker en …der spontaan geworden.

ANDERS

…kunnen wij de ontwikke…en niet meer terug…ien. Het is zinloos om te …peren met elkaar af te …ken dat wij allen tegelijk …r kinderlijk spontaan …den en tekenen gaan …n van een echte inner… blijdschap vanwege het …tgebeuren.

…et heeft er alles mee te …en dat het Kind in de …be, het kind van Wie de …elen zongen en dat de …zen uit het Oosten …men aanbidden, niet … zo'n centrale plaats in …ven inneemt.

…ns geloof is veranderd, …is verschraald. En dat …oel ik niet als een ver…. Het is gewoon een gev… van de ingrijpende ver…eringen in het geestelijk …aat waarin wij leven.

…k ben er van overtuigd …het tot onze opdracht om …mens te leven behoort … wij die veranderingen … uit de weg gaan, maar …wij ons rekenschap geven … de consequenties van …veranderingen.

…aar onze opdracht om …rlijk als mens te leven, …. En die is er niet gemak…ker op geworden.

…roeger meenden wij dat … in het geloof heel veel, …a alles, aan God konden …laten. Die had immers …r het zenden van zijn …n de grote ommekeer …onzen gunste bewerkt.

NIEUWE VISIE

…en van ons hebben de …aring opgedaan dat wij …n de praktijk van het …n alleen voor staan. Maar …n wij alleen voor? Om …r te maken dat wij mens …, d.w.z. dat wij niet een …r instincten voortgedreven dier zijn, maar een wezen dat wonderbaarlijkerwijs het vermogen heeft om in vrijheid te beslissen hoe hij met zijn medemensen om wil gaan. Ook heeft hij het vermogen om na te denken over de zin van zijn leven, zijn plaats in het grote geheel, de kosmos. Kortom: als mens weet je dat je geconfronteerd wordt met het geheim van het bestaan.

Misschien heeft u het al opgemerkt: ik vermijd hier zorgvuldig om te spreken over: geconfronteerd worden met God. Waarom?

Graag zou ik een voor *alle* lezers van de Amigoe een verstaanbare boodschap willen doorgeven. Dus dit artikel is voor iedereen bestemd, gelovig of niet gelovig. Vandaar dat ik liever spreek over het 'geheim' dan over God. Maar ik herinner mij een uitspraak van een Noord-Amerikaans Indianenvolk waarin ons begrip God weergegeven wordt door 'het Grote Geheimenis'.

In alle bescheidenheid moeten wij constateren dat wij over God niet zo erg veel weten te zeggen. Maar dat iedereen, geen sterveling uitgezonderd, weet heeft van het geconfronteerd worden met het geheim van het bestaan.

Maar wat heeft het kind in de kribbe nu met onze nieuwe situatie te maken? Ik dacht: heel veel.

NA HET FEEST

Wat je na afloop van het feest niet kunt meenemen naar het gewone leven, dat is de feeststemming. Dat is een gevoel dat voorbij gaat, ook al laat je de Kerstversiering misschien nog weken hangen. Het gewone leven van alledag krijgt je weer in zijn greep. Wij keren terug tot de nuchtere werkelijkheid van plicht en sleur.

En binnen korte tijd ervaren wij weer de vragen en problemen die samengaan met onze omgang met andere mensen. En sommigen van ons komen voor de vraag te staan wat je leven waard is, of het nog de moeite waard is, als je in een ernstige crisis-situatie geraakt bent en geen uitweg meer ziet.

Wat helpt het dan dat het pas Kerstfeest geweest is en dat wij aan het Kind in de kribbe gedacht hebben?

Ik dacht dat het antwoord op die vraag zou kunnen zijn: Christus heeft ons een voorbeeld nagelaten, opdat wij in zijn voetstappen zouden treden.

Dit is niet een gedachte die ik zo juist al schrijvende gevormd heb. Ik citeer hier een apostel, nl. Petrus. Letterlijk staat er in de Bijbel: Christus heeft voor u geleden en u een voorbeeld nagelaten; gij moet in zijn voetstappen treden.

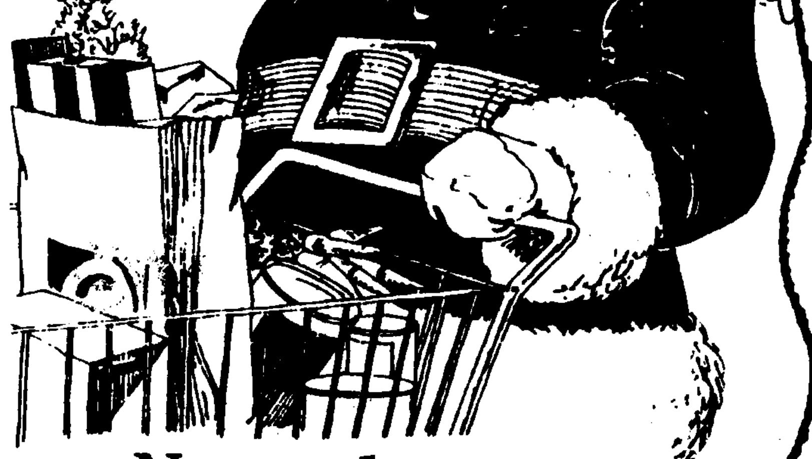
BEVRIJDEND

Dat zie ik als een bevrijdende gedachte. Wij mensen die in deze tijd als in een geestelijke woestenij verkeren, wij zijn niet zonder gids, niet zonder koers, niet zonder voorbeeld.

Hoe zwaar het menselijk lijden is, dat heeft Christus geweten. Hoe wij met onze medemens dienen om te gaan: dát heeft Christus ons voorgeleefd.

Ook ná het Kerstfeest heeft Christus voor ons betekenis. Hij heeft ons voorgeleefd wat het ware mens-zijn inhoudt. En in deze wereld van oorlogen en geruchten van oorlogen, van ruzie en strijd, van haat en nijd, hebben wij aan niets méér behoefte dan te weten langs welke weg ons eigen menszijn niet verloren gaat, maar behouden wordt.

KERST...

= door prof dr René Römer =

DE ONTWIKKELING van het stadsdeel Otrobanda begon in 1707, toen door directeur Jacob Beck (1704-1709) veertien erven werden uitgegeven aan de andere kant van het water, voor de bouw van pakhuizen en woningen van slechts één verdieping, om het schootsveld vanuit Fort Amsterdam niet te belemmeren.

Men sprak toen nog van 'de Westwal', welke naam geleidelijk aan werd vervangen voor 'de Overzijde' en tenslotte voor de Papiamentu benaming 'Otrobanda'.

Voor degenen die de warme benauwde stad wilde ontvluchten bood Otrobanda aantrekkelijke mogelijkheden. De wijk was fris, o.a. door de strook water die haar scheidde van Willemstad, maar vooral ook door het ontbreken van een stadsmuur. De beschikbare kavels waren ook groter dan in de omwalde stad. De vestiging op Otrobanda groeide dan ook snel.

Bij het ontbreken van een stedebouwkundig plan ontstond een chaotische wirwar van gangetjes en stegen, zowel ten Zuiden als ten Noorden van de hoofdstraat, de Breedestraat, die echter ook aan dit stadsgedeelte zijn pittoresk karakter heeft gegeven. Otrobanda is enerzijds ingewikkeld van structuur op het rommelige af, maar anderzijds hierdoor juist gezellig.

IN JULI van dit jaar hield prof.dr.Rene Römer tijdens het symposium 'Willemstad, Momumentenstad' in Amsterdam, een voordracht getiteld: 'De sociale geschiedenis van Willemstad. Haar wijken en hun bewoners'.
Uit deze voordracht publiceren wij vandaag in deze editie van de Amigoe Kerstkrant een passage illustrerend voor het bruisende leven in het Otrobanda van weleer

Archieffoto

Ontwikkeling beg...

Ooit was O... bruisend st...

Langs de Havenstraat (Brionplein) en de 'Kreek' (zoals het Rifwater toen heette) en langs de Breedestraat verrezen reeds snel de eerste huizen, die enige gelijkenis vertoonden met de landhuizen in de nabijheid van de stad. Tussen het Rifwater en de Breedestraat vond een verdichting plaats in een stadsdeel dat waarschijnlijk oorspronkelijk anders van opzet was gedacht.

Er ontstond een wijk die kwam te bestaan uit ambachtelijke bedrijven en kleine neringsdoenden in kleinere bescheiden woningen met een enkel herenhuis ertussen.

Ten Noorden van de hoofdstad zouden zich in de 19de eeuw welgestelde families vestigen op grote erven, de z.g. koralen. Het Rifwater was oorspronkelijk een binnenwater dat liep van de monding van de haven tot de Piscaderabaai. Ook hier vond evenals bij het Waaigat, bij behoefte aan grond aanplemping plaats met het gevolg dat van dit prachtige binnenwater nu slechts enkele meertjes over zijn.

De groei van Otrobanda verliep zo snel dat Directeur Isaac Faesch (1740-1758), die zelf ook een huis had in dit stadsgedeelte, n.l. het prachtige huis Sebastopol, in 1753 schreef dat 'De Overzijde meer betimmerd is dan Willemstad (Punda)'.

WONINGEN

De opgave van Directeur J. Rodier van 1774 vermeldt voor de Overzijde, (Punda) evenveel woningen als voor Willemstad n.l. 300. Grovestins en de Boey geven voor 1789 voor de Overzijde 392 woningen op tegen 262 in Punda. Nu gaat het hier om schattingen en grove tellingen, geen gegevens dus gebaseerd op een volkstelling. Maar de aantallen zijn wel indicatief.

De sfeer in de stegen en gangetjes van Otrobanda die van de Breedestraat naar het Rifwater liepen (en vice versa) was die van kleinburgerlijke bedrijvigheid en matige welstand. In de huizen langs het Rifwater en de Breedestraat woonden de meer welgestelden.

PROMINENTEN

Verschillende personen die een prominente plaats innemen in de geschiedenis van Curaçao en van de Nederlandse Antillen zijn in Otrobanda geboren of hebben daar gewoond. In de eerste plaats moeten genoemd worden Manuel Carel Piar (1777-1817) en Luis Brion (1782-1821).

Piar heeft als Generaal en Brion als Admiraal een vooraanstaande rol gespeeld in de strijd om de onafhankelijkheid van Groot Columbia, thans de republieken Panama, Colombia en Venezuela. Waar Piar en Brion gewoond hebben valt niet met zekerheid te zeggen.

Wat Piar betreft schrijft Joh. Hartog in diens biografie dat hij het tweede kind was van Isabel Gomez 'die haar woning had in de wirwar van stegen en gangen tussen de Breedestraat en het vroegere Rifwater, een volksbuurt die in de loop van de achttiende eeuw is ontstaan'.

Met betrekking tot Brion weet hij te vermelden dat in 1799 de oudste broer van Luis (die eigenlijk Philippus Luduvicus heette) eigenaar was van een pand aan de Breedestraat, hoek Nanniesteeg, vermoedelijk het huis van zijn vader Pierre, die een zeer welgestelde koopman was.

van prachtig Rifwater bleef niet veel over

Minstens twee Gouverneurs hebben in de 18e en 19e eeuw in Otrobanda gewoond.

Isaac Faesch (1740-1758) heeft in 'Huize Sebastopol' gewoond (Sebastopolstraat 26/28), terwijl Mr. A.M. de Rouville (1866-1870) op de 'de Berg' de prachtige 'Villa Belvedère' heeft laten bouwen, het monumentale pand aan het huidige L.B. Smithplein dat nu in verregaande staat van verkeert, maar op de lijst staat van te restaureren monumenten.

Isaac Faesch heeft tot zijn aftreden als Directeur (Gouverneur) 'Huize Sebastopol' in eigendom gehad. Bij het huis stond een wachthuis voor de gewapende macht. Dit heeft deze staat in de volksmond de naam 'Hanchi di Warda' bezorgd.

De Rouville heeft 'Villa Belvedère' in 1867 laten bouwen op het plateau ten Noorden van de Breedestraat, dat, zoals wij reeds aangaven, met 'de Berg' ('Seru') werd aangeduid. Van de Breedestraat uit liepen verschillende straatjes, steegjes en 'hanchi's' naar dat plateau.

Simons spreekt van 'eene menigte steegjes, die opwaarts lopen en naar eene bergachtige vlakte voeren, waarop aanzienlijke en minder aanzienlijke huizen staan'.

Een niet minder strijdlustige figuur dan Piar en Brion, maar dan niet met de sabel, maar met de pen, die in Otrobanda heeft gewoond is Abraham Mendes Chumaceiro (1844-1902). Hij was geboren in Amsterdam en kwam als jongeling van 11 jaar met zijn vader Rabijn Aron Mendes Chumaceiro in 1856 naar Curaçao. Hij groeide op tot een echte 'Yu di Korsow', die in vaak polemische artikelen en pamfletten opkwam voor de belangen van het eiland en zijn bewoners. Zijn meest bekende, publicatie is 'Zal het kiesrecht Curaçao tot kanibalisme voeren'.

Chumaceiro heeft in de Gravenstraat gewoond (No.5) in het huis waar nu de Loge Igualdad is gehuisvest. Hij stierf in 1902 op Curaçao. Niet ver daar vandaan woonde in dezelfde tijd A.T. Brusse, een onderwijzer die in Otrobanda een particuliere school dreef. Brusse is bekend om zijn boek: *'Curaçao en zijn Bewoners'* dat in 1882 verscheen. Brusse woonde in de Zaantjesteeg.

Inmiddels zijn wij bij het begin van de 20e eeuw aanbeland bij een hele bekende Antilliaan, die in zijn jeugd op Otrobanda heeft gewoond, n.l. de schrijver, oud-Gouverneur Mr. Nicolaas (Colá) Debrot. Debrot heeft in het herenhuis gelegen aan de Bajonetstraat (No.18) gewoond.

KERKEN

Otrobanda heeft in de 18e eeuw zowel een Lutherse kerk als een synagoge gekend. De Lutherse gemeente dateerde reeds uit het einde van de 17e eeuw en bestond voornamelijk uit Duitse en Scandinavische kooplieden.

De Lutherse kerk, die in 1763 werd ingewijd, stond op het perceel dat ligt op de hoek van de Breedestraat en het huidige Brionplein. De kerk brandde in 1804, tijdens een Engelse beschieting van Willemstad en omstreken, af. De gemeente, die te klein was om een nieuw kerkgebouw uit eigen fondsen te financieren, wendde zich in 1816 tot Koning Willem I met het verzoek om van landswege het vernielde gebouw weer te doen optrekken. Dit verzoek werd afgewezen. In 1825 werden de Lutherse en de Hervormde gemeenten verenigd in de nu nog bestaande Verenigde Protestantse Gemeente.

Kort na het vrijgeven... Otrobanda voor bebou... in 1707 moeten zich al J... in Otrobanda geves... hebben, want reeds in ... begonnen Joodse fami... die daar woonden, dien... te houden in een huis ... verbouwd was tot synag... Zij gaven er in het begin... naam 'Beth Shemuel' (H... van Samuel) aan.

Later, datzelfde jaar, kr... de synagoge de naam 'N... Salom'. In 1734 trok me... een huis van Moses Pe... een zeer invloedrijke en ... gestelde Jood. De g... kreeg toen echter nog ...

hier ... dive...

van 'Mikve Israel' ... woonden toen 35 Joodse f... lies in Otrobanda.

Zij waren van besche... middelen en waren w... schijnlijk de hoge huurpr... in Willemstad ontvlu... Toch waren het niet a... minder gegoeden die in O... banda woonden. ... noemden al de zeer we... stelde Moses Penso.

In 1746 werd met ge... ingezameld door de Jo... gemeente, een synag... gebouwd aan de Br... straat, vermoedelijk o... perceel dat nu met 1... aangegeven, gelegen t... de Elleboogstraat en de B... netstraat. Men had in... dels ook de nodige geb... rollen.

In 1785 woonden er ... altijd ongeveer 20 joodse f...

nda.

18e eeuw

anda een Willemstad

Otrobanda. In de tijd (1807-1816) is eidelijk aan in Punda Pietermaai gaan 'Neve Salom' bleef als synagoge dienst Het aantal Joden in da was toen zo afge- dat men geen n' (quorum) bij on krijgen.

ST. ANNA

banda werd tenslotte ook alweer in de straat, de eerste katholieke 'stadskerk' . Met de bouw was 1751 begonnen door

Miguel Grimon, één Spaanse priesters die eeuw voor kortere of tijd op het eiland n om de bediening atholieke godsdienst nemen. Bij de vol- van de kerk was rimon alweer enige . Pastoor was toen Martinus Arnoldus , een Nederlander. kreeg de H. Anna ones. Deze kerk niet alleen Otro- maar ook Punda, toen Willemstad.

atholieke bevolkings- niet uit blanken, oral uit kleurlingen woonde vooname- Otrobanda waar ook zich in de twerde n de 18e eeuw ves- De St. Annakerk van 1769 was kleiner dan de huidige kerk en reikte toen nog niet tot de Consciëntiesteeg.

Het is dan ook niet te verwonderen dat in Otrobanda in 1855 het eerste katholieke ziekenhuis voor arme zieken werd opgericht. Het ziekenhuis, dat de naam St. Elisabeth Gasthuis kreeg, werd door de R.K. Begrafenis-Sociëteit opgericht en stond onder leiding van de Zusters Franciscanessen van Breda. Bij de oprichting in 1855 was het ziekenhuis ondergebracht in een huis in de IJzerstraat, op 'de berg' dus, maar al in 1858 werd begonnen met de bouw van wat nu het oudste gedeelte is van het huidige St. Elisabeth Hospitaal, op een stuk grond dat men 'Cashaca' werd aangeduid, gelegen ten Westen van 'Cartagena'.

NAMEN

Reeds is erop gewezen dat de Sebastopolstraat in de volksmond *'Hanchi di Wacht'* is gaan heten, vanwege het wachthuis dat daar bij het huis van Directeur Isaac Faesch heeft gestaan.

Wij stoten hier op typisch Curaçaos gebruik de straten te noemen naar mensen die daar gewoond hebben of een winkel hebben gehad of een andere van de officiële naam afwijkende benaming te geven.

Als Eenstra een wandeling door Otrobanda beschrijft, merkt hij op: 'Behalve de Breestraat, de Havenstraat en het Molenplein bestaat Otrobanda uit eene groote hoeveelheid kromme nauwe steegjes en gangetjes met welke optelling ik mij niet zal bezighouden te minder, daar sommige misschien wel vijfentwintig namen heeft, naar personen welke in dezelve gewoond hebben of nog wonen'.

Dit gebruik heeft zich ook in de 20e eeuw voortgezet. In Otrobanda zijn nu nog bekend:

Hanchi di Techi (Dwergsteeg): Techi was een schoenpoetser afkomstig uit Coro (Venezuela), die als kind op het eiland was verzeild geraakt. Hij ontwikkelde zich tot een professionele schoenpoetser met veel klanten onder de gegoeden van de bevolking aan beide zijden van de haven.

Hanchi di Ma Katea (Boudewijn Hendriksteeg): dat is het steegje waar een zekere Ma Katea een handel in pasteitjes, koffie etc. dreef.

Hanchi di Bientu (Consciëntiesteeg,maar eerder Windstraat geheten): deze staat loodrecht op de haven en loopt Oost-West, waardoor er altijd een frisse, afkoelende wind doorheen waait.

Seru di Trapi (Trapsteeg): zo genoemd omdat deze steeg voornamelijk uit trappen bestaat die van de Breedestraat naar boven voeren naar de Frederikstraat 'op de berg'.

Daar woonde ook de legendarische schoenmaker Don Pancho Pikaflor gewoond. Don Pancho was een echte Don Juan, die nogal tot de verbeelding van zijn tijdgenoten heeft gesproken. Zijn escapades hebben aanleiding gegeven tot een lied, dat nu nog bekend is en ten onrechte als een kinderlied wordt beschouwd.

Gallerosteeg: deze, overigens officiële, naam houdt waarschijnlijk verband met het feit dat hier klandestien hanegevechten werden gehouden. Deze steeg liep achter de stoffenzaak van Son Lou de Windt: 'La Moda de Paris'. Hier kon men altijd terecht voor kwaliteitsstoffen, zowel voor dames- als voor herenkleding. De klanten kwamen van over het hele eiland. In 1989 is de zaak gesloten waarmee een stukje typisch Otrobanda is verdwenen, evenals dat het geval is met Techi, Ma Katea, Don Pancho en vele anderen die een naam hebben gegeven aan de een of andere steeg of gangetje.

OP DE BERG

Wij zagen dat in de 19e eeuw welgestelde families zich vestigden 'op de berg', een bergachtig plateau ten Noorden van de Breedestraat, waar men huizen bouwde op grote erven de z.g. 'koralen'.

Ofschoon ook in 'Otrobanda-abao', de buurt dus tussen het Rifwater en de Breedestraat, 'koralen' voorkwamen, zoals de 'Kurá di Baka', is Otrobanda op de berg de echte 'Koralenbuurt'. Deze 'koralen' ontstonden door de aankoop van een groot stuk grond waar men een herenhuis op liet bouwen en er omheen kleinere huizen, soms bestemd voor het personeel, maar vooral voor verhuur.

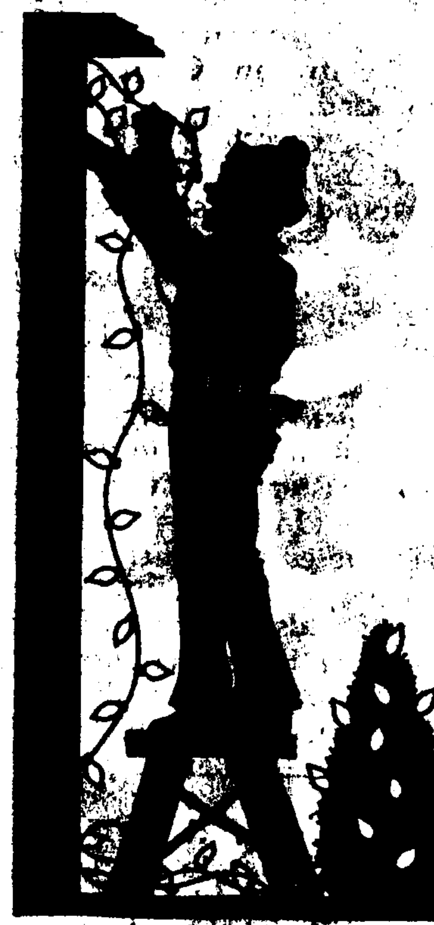
De opbrengst van de huur moest n.l. het grote huis helpen afbetalen en het onderhoud bekostigen. Een heel bekende 'Koraal' was de 'Kobá'. De mensen die daar woonden die woonden dan 'den Kobá'. Andere bekende 'koralen' waren de 'Kura di Shon Phil' (de Jongh) en de 'Kura di Joubert', 'koralen' die naar de eigenaar waren genoemd. Andere droegen namen van landen en steden, zoals Ulanda, Panama, Colon, Paris, Cartagena etc.

De 'Seru di Otrobanda' (de Berg) ademde tot de eerste decennia van deze eeuw nog een rustige sfeer. Het was een gemeenschap die bestond uit wat wij tegenwoordig zouden aanduiden met 'lower middle' en 'middle class' families: blanken en kleurlingnen. In de 'koralen' Ulanda, Panama en Colon woonde de 'lower class', soms aan de grens van de armoede.

MUZIEKLEVEN

Opvallend was het muziekleven in deze buurt van Otrobanda. Bekende componisten en musici als Shon Janchi (Johannes) Boskaljon, Shon Dodo (Rudolf) Boskaljon, Shon Koko (Jacobo) Palm, Shon Djidji de Windt, Edgar en Albert Palm, om maar enkelen te noemen, hebben daar gewoond. Zij vormden ontelbare ensembles en speelden zowel klassieke als Curaçaose muziek.

Het was toen nog de tijd van het gezamenlijk thuis musiceren. Op een wandeling aan het einde van de dag door de Langestraat, de IJzerstraat, de Emma- en de Frederikstraat om uit te komen in de Hoogstraat kon men de bewoners van de 'stupi' voor het huis, genietend van de geleidelijk intredende afkoeling door de frisse wind aan het einde van een warme dag. Men zat gewoon wat te praten of de krant te lezen (de Amigoe di Curaçao of de Boletin Comercial) al of niet onder het genot van een aperitief.

De standsverschillen bij deze buurtbewoners waren klein. 'Nos tur tabata pober'. (Wij waren allemaal arm.) vertelde mij eens mijn grootmoeder. Zij bedoelde waarschijnlijk dat in de wijk niemand rijk was. In de 'koralen' als Ulanda, Panama, Colon en 'Kurá di Baka' woonden er echter genoeg die echt arm waren. Armoede is en blijft een relatief begrip, dat was het toen, dat is het ook nu nog.

RIF

Een deel van het huidige stadsdeel Otrobanda verdient nog onze aandacht n.l. het Rif, de smalle strook grond, die het Rifwater scheidt van de zee. Het was in 18e en 19e eeuw bestemd voor wat men buiten de bewoonde buurt wilde houden, zoals de galg en het 'lazarus en dolhuys'.

In 1770 besloot het

bestuur van de kolonie op het Rif een hospitaal te bouwen voor onvermogende melaatsen, waar tevens krankzinnigen in konden worden opgenomen. Dit hospitaal kwam in 1781 klaar. In 1867 werd overgegaan tot de bouw, aan de overkant van het Rifwater, van een apart krankzinnigengesticht, dat in 1870 in gebruik werd genomen.

Het 'lazarushuys' werd in 1877 door een orkaan geheel verwoest. De galg stond er al toen het 'lazarushuys' werd gebouwd en lag op enige afstand ten Westen daarvan. Volgens Hamelberg was deze galg er al in 1729. Zij bestond uit twee stenen zuilen met daaroverheen een ijzeren staaf, met daaronder een beenderenput. Het is niet duidelijk of de veroordeelden daar ter plekke werden opgehangen of dat de lijken van de terechtgestelden daar werden gehangen 'ten proyen van het gevogelte des Hemels en verder door de lugt te worden verteert'.

In de jaren 50 en 60 begon de trek uit de stad naar de nieuwe woonwijken en de volkswoningencomplexen buiten de stad. Dat heeft de bevolking doen teruglopen, waarna het verval zijn intrede deed. Toch doet het goed te zien dat de 'Otrobandistas' die daar zijn blijven wonen nog steeds trots zijn op hun wijk en ook bereid zijn zich in te zetten om het verval een halt toe te roepen.

Prettige Kerstdagen
Voorspoedig 1991

Dank voor het in ons gestelde vertrouwen
Ook in 1991 staan wij aan de top
met nieuwe stijle en mode

BOUTIQUE CARNABY
Nassaustraat 100

Pasku 1990

Bon Pascu
Bon Aña
Merry Christmas
Happy New Year

Prettige Kerstdagen
Voorspoedig 1991

Dank voor het in ons gestelde vertrouwen

Banco di Caribe
ARUBA

Pasku 1990

Bestuur, verplegend- en administratief personeel van de stichting voor volkshygiene
Postbus 488, Oranjestad

HET WIT-GELE KRUIS ARUBA

wensen haar leden in het bijzonder en de gemeenschap in het algemeen

ZALIG KERSTFEEST
en
EEN GEZEGEND 1991

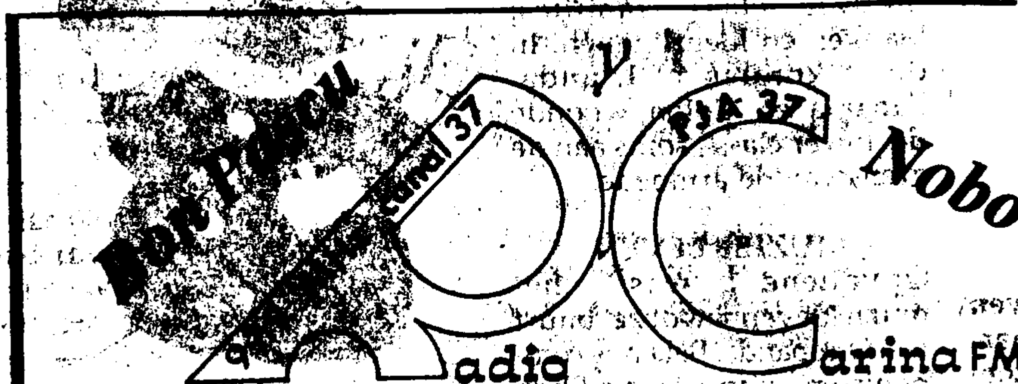
Kerst 1990

Merry Christmas
Happy New Year
from

EMTEX
Aruba
In 1991, we are at your service again

Pasku 1990

Pasku 1990

Wishing you
Beautiful Christmas
and Happy New Year

Beautilities (Aruba) n.v.
J.G. Emanstr. 29 - Tel. 21207
For all your perfumes and cosmetics

Kerst 1990

Wishing You All the Best of Christmas
Happy New Year

Tropical Bottling Co.

Coca-Cola

Merry Xmas
Happy New Year
AKO'S Upholstery
Fergusonstraat 106
Tel. 23818

Pasku 1990

Bon Pascu Bon Aña Nobo

Het was ons een genoegen U van dienst te zijn.
Ook in 1991 staan wij voor U klaar.

ACME STORE
(Mr. & Mrs. Trappenberg)
Oranjestad - San Nicolas

Pasku 1990

Merry Christmas
Happy New Year

Thanks for your confidence and patronage.
We await your service again in 1991.

SEGUROS MANSUR N.V.
INSURANCE

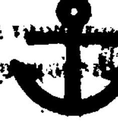
Pasku 1990

prettige feestdagen
seasons greetings
meilleurs voeux
frohe festtage boas festas
feliz navidad y año nuevo
vivissimi auguri

FIRST
First National Bank of Aruba N.V.

Kerst 1990

Wij wensen de gehele Arubaanse gemeenschap, onze cliënten en in het bijzonder ons personeel en gezinnen

Prettige Kerstdagen en Voorspoedig Nieuwjaar

n.v. bouw- en handelmaatschappij

Pasku 1990

Ringing out good wishes for the season to our wonderful friends

Adm
Aruba N.V.

a Merry Christmas
and to express our thanks
All the Best in 1991

DRAGON PHOENIX
BAR RESTAURANT
Havenstraat 31

Pasku 1990

OPSTAND HAD IN FRANSE KOLONIEN NEGATIEF EFFECT

Pater Schinck was bevreesd voor bloedbad

Een vraag die blijft bestaan: wat voor een man was Toela?

DE AMIGOE VAN 18 augustus ver-[sch]een en interview over Toela, dat nogal opspraak teweeg bracht en een felle [reac]tie opriep in de editie van 21 augustus [j.l.]. Wellicht waren sommigen na het [leze]n van beide artikelen maar half vol-[daa]n: Nu weten wij nog niet of Toela een [held] is geweest of een schobbejak!

[Hoe] komt dat? Men liet niet duidelijk [gen]oeg uitkomen in welk een verwarde [sam]enleving Toela ineens te voorschijn [kwa]m en wijdde te weinig aandacht aan de [sch]aarse, maar zeer belangrijke gegevens [over] Toela.

Ook in 1795 was Curaçao al een eiland vol beroeringen, waar geestesstromingen van-uit vele hoeken der wereld samenvloeiden en tegen elkaar opklotsten. De leuze van de eeuw der Verlichting: 'Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap', in Latijns-Amerika vooral door Diderot en de beruchte abbé Raynal rondgebazuind, verwekte op het *einde* van die 18de eeuw in Venezuela een eerste nog zwakke onafhankelijkheidsbeweging vooral in enkele kringen van de creoolse, d.i. in Latijns-Amerika geboren, aristocratie, maar raakte de slaven daar ter plaatse bijna niet. Die bleven rustig.

= door Leo van Dijk o.p. =

De slaaf Toussaint (links) valt pater Schinck in de rede, wanneer deze erop wijst dat de slavenopstand geen kans van slagen heeft. Rechts op de foto Toela. (foto:Pacheco Domacasse ontleend aan het boek 'Tula' van dr.Johan Hartog)

[I]n de Spaanse koloniën [wer]den de slaven over het [alge]meen veel beter behan-[deld] dan hun lotgenoten in [de Brit]se, Hollandse en [Fran]se koloniën. Daaren-[boven] stond het Spaanse [besti]uur nergens toe, dat de [slave]n de meerderheid van [de b]evolking uitmaakten. Op [elk] Spaans eiland, in elke [Spaa]nse provincie vormden [de bl]anken met de inheemse [bevolking]n steeds de in aantal [groo]tste groep. Door hun [num]erieke minderheid in alle [Spaa]nse gebieden hadden [slav]en daar maar heel [weinig] kansen om een suc-[cesv]olle opstand te ontke-[tene]n. Niets wijst er dan ook [op d]at Toela beïnvloed, aan-[gemoe]kkerd of geholpen zou [zijn d]oor groepen uit Vene-[zuela] of uit andere delen [van L]atijnsamerika.

[F]RANSE INVLOED

[Maa]r de invloed van Frank-[rijk o]p de Curaçaose samen-[levin]g in de 18de eeuw was [v]rij groot. Pater Nooyen [noem]de die 18de eeuw eens: ['de F]ranse eeuw in de Cura-[çaose] geschiedenis'. Heel wat [bewo]ners van Martinique, [Guad]eloupe, St. Domingue [en a]ndere Franse eilanden [vesti]gden zich op Curaçao. [Ze z]ochten daar een wat [veili]ger woonplaats, omdat [Fran]krijk en Engeland tel-[kens] weer met elkaar oorlog [voer]den. In de doopboeken [van] de St. Annakerk 1752 [...] tref je heel wat ouders, [peter]s en meters aan met een [Fran]se achternaam. Velen [van] hen bleven in contact [met] de bewoners van het [eila]nd, waar zij vroeger [gele]efd hadden.

[M]ENSONTEREND

[Ni]et die Franse, maar ook [a]lle Hollandse en Britse [gebie]den in het Caraïbisch [gebi]ed, in Suriname en [Guya]na leefden duizenden [slave]n. Vaak in mensonte-[rend]e omstandigheden. Tel-[kens] braken vooral in de [suik]er-producerende geb-[ieden] in de loop van de 17de [en 18]de eeuw bloedige sla-[veno]pstanden uit, die steeds [wed]er onderdrukt werden. [Toe]n dan ook op de [Fran]se eilanden de leuze 'Vrij-[heid,] Gelijkheid en Broeder-[schap]' klonk, vond die kreet [weer]klank, vooral bij de [mulatte]n en slaven. Wat men ook deed in de Britse en Hollandse gebieden om te voorkomen dat die kreet ook daar gehoord zou worden, het lukte niet. Ook daar infiltreerden nieuwe ideeën over vrijheid en gelijkheid. Op het eind van de 18de eeuw begon er een steeds grotere onrust te heersen in de gelederen der slaven, in de Britse gebieden sterk aangewakkerd door de 'Anti-slavery movement' in Engeland zelf. Tergelijkertijd ontstond er een honger naar nieuws over de verwerkelijking van al die wilde verlangens. Niet alleen bij de ongeruste slaveneigenaars, maar ook bij de kleine blanke man en bij de vrije kleurlingen. Het meest echter bij de slaven. Terwijl iedereen uitzag naar wat er waar dan ook in het Caraïbisch gebied ging gebeuren, brak de slavenopstand op Curaçao uit, een gebeurtenis, aan alle Antillianen min of meer bekend.

OPSTAND

Op 17 augustus 1795 weigerden zo'n 40 à 50 slaven van de plantage Knip's morgens aan het werk te gaan. Zij waren ontevreden over hun werk en.... wensten de vrijheid, wat zij op dat moment nog niet zeiden. Onder leiding van een zekere Toela trokken zij naar de plantage St. Cruz, waar een tweede groep slaven met een zekere Carpata aan het hoofd zich bij de stakers aansloot. Het schijnt dat in de slavenwereld van Band'Abau deze 2 mannen bekend waren en dat men wist dat Toela contact had met de vrijheidsbeweging in St. Domingue (Haiti).

Het dagboek van Bartolomeo Senior doet ons vermoeden dat die 2 slaven onbekenden waren voor de brave burgers van Willemstad; Senior betitelt ze als de leiders van 'de brutale negers'.

Verwittigd door de eigenaars van de plantages, besloot de Gouverneur met zijn Raad soldaten te sturen om de onwillige slaven in bedwang te houden, maar die stuitten bij hun eerste treffen met de opstandelingen op zo'n massaal verzet dat zij zich moesten terugtrekken. Inmiddels bood pater Schinck, die sinds 1779 op Curaçao in de zielzorg werkzaam was en de taal van de slaven sprak, zich aan om te bemiddelen.

Heel dankbaar werd dat aanbod door het Bestuur aanvaard. Zo ging hij in de namiddag van 19 augustus naar het kamp van de opstandige slaven op Porte Marie. Hun aantal was intussen aangegroeid tot minstens 700. Pater Schinck werd hoffelijk ontvangen en kreeg onmiddellijk gelegenheid om met Toela te spreken. Namens de Raad van Bestuur beloofde hij Toela en zijn metgezellen 'vergiffenisse voor het gepasseerde'; men zou hun mogelijke klachten in overweging nemen enz. maar... dan moesten zij onmiddellijk weer aan het werk. Maar Toela antwoordde:

'Wij zijn al te zeer mishandeld, wij zoeken niemand kwaad te doen, maar zoeken onze vrijheid, de fransche negers hebben hunne vrijdom bekoomen, Holland is ingenomen door de franschen, vervolgens moeten wij ook hier vrij zijn; ik antwoorde hem dat in Holland onze overigheid woonde, en dat wij aan die overigheid moesten gehoorzaamen, waar op hij Toela antwoordde, als 't zoo is, waar blijven dan de hollandsche scheepen?'

WEINIG KANS

Pater Schinck wees er op dat de slaven weinig kansen op slagen hadden. Je kon op Curaçao niet de bergen in vluchten en je verborgen houden zoals op St. Domingo. Toen Toela bemerkte dat dit argument van zijn opponent indruk maakte op de talrijke omstaanders, stuurde hij alle nieuwsgierigen de kamer uit. Alleen 2 gevangengenomen blanke ruiters mochten erbij blijven. Daarna zei Toela:

'Heer Pater koomen alle menschen niet voort uit een vader Adam en Eva? Heb ik kwalijk gedaan dat ik 22 van mijn medebroeders verlost hebbe uit de boeijens, waar in zij onregtvaardig geworpen waren? Heer Pater de fransche vrijheid heeft ons gediend tot torment; als iemand van ons gestraft wierd, wierd hem telkens tegengeworpen, gij, zoekt ook uw vrijheid?

***Eens werd ik vastgebonden**, ik riep zonder ophouden genaade voor een armen slaaf, tot ten laasten losgemaakt zijnde, golfde 't bloed uit mijne mond, ik wierp mij op mijn knien, en riep tot God: O Goddelijke Majesteit! Suyverste Geest! Is 't van Uwen Wil dat wij zoo mishandelt worden! Ach Pater men draagt meer zorg voor een beest, als een beest een been breekt 't wordt geneezen etc.'*

Het was duidelijk: Toela bleef bij zijn eis: VRIJHEID. Alle pogingen om hem tot andere gedachten te brengen waren tevergeefs. P. Schinck werd naar een behoorlijke slaapkamer gebracht. Hij kreeg zelfs een bijbel tot zijn beschikking. Maar hij sliep niet al te best: hij hoorde de slaven franse vrijheidsliedjes zingen.

Toen hij de volgende morgen aan Toela vroeg wat voor rapport hij aan de gouverneur en zijn Raad moest uitbrengen, antwoordde deze: 'Wij verlangen niets anders dan onze vrijheid'.

Heel dat gebeuren maakte de arme man van streek. Hij schreef dan ook in zijn rapport:

'Ik kan niet ontveinzen Wel Ad. Achtbaare Heeren, dat deze expedetie buiten pijn verwagting is uitgevallen; nooit hebben wij aan de negers eenige zaaken voorgesteld dienende tot hun heil of zij hebben zich altijd gedraagen als gehoorzame schaapen. Waarom dat nu zulks niet geschied is kan ik niet bevatten'.

Hij weet dit vooral een paar kwaadwilligen en eindigt zijn brief met:

'de omwenteling van zaaken heeft mij zoodaanige droefheid veroorzaakt dat ik niet kan naar laten om aan U Wel Achtbaare Heeren mij voorneemen te kennen geeven om met een goede occatie na 't vaderland te vertrekken, om daar de gerustheid van mijn gemoed weder te vinden, die ik hier op Curaçao zoo 't schijnt door droefgeestige gedagten verlooren hebbe'.

UITZICHTLOOS

De afloop van deze opstand is ons allen bekend. Na een heftig begin werd de strijd van de vrijheidszoekers al gauw uitzichtloos. Na verloop van een paar weken

Vervolg op pag. 9

Vervolg van pag. 10

werd Toela gevangen genomen en spoedig daarop ter dood veroordeeld en terecht gesteld.

De gouverneur met zijn Raad bedankte p. Schinck oprecht voor zijn bemoeienissen en vroeg hem op Curaçao te blijven om....' als voorheen, die afgedwaalde schaapen tot de goede kunne trachtende weerder te brengen, en zijn vermogens en invloed wilde employeeren om de goede order alhier weeder te herstellen en te helpen handhaven'.

Als je deze geschiedenis leest en er wordt je gevraagd: Wie had het nu eigenlijk bij het rechte eind? Pater Schinck of Toela?, dan kies je nu in 1990 spontaan voor Toela en neem je het die pater een beetje kwalijk dat hij Toela aanraadde zich maar te schikken in zijn ongelukkig lot. We hadden veel liever gezien dat hij fel geprotesteerd had tegen het onrecht dat Toela en zijn lotgenoten werd aangedaan.

We vragen ons af: Hoe is het mogelijk dat een edelmoedig en onverschrokken man, zoals p. Schinck zich steeds betoond had en die bovendien heel goed wist wat er in de wereld van de Curaçaose slaven gaande was en broeide, zo'n advies aan Toela kon geven. Waarom voelde hij zich zo ongelukkig, toen Toela niet op zijn raad inging? Vanwaar die zwaarmoedige voorgevoelens, die hem noopten naar Nederland terug te keren?

MENTALITEIT

Vermoedelijk was p. Schinck ervan overtuigd dat de vrijheid, die Toela zo vurig verlangde en die hij voor zichzelf en zijn lotgenoten met alle macht wilde verkrijgen, niet dan ten koste van een verschrikkelijk bloedbad verworven kon worden. Want p. Schinck voorzag hoe halsstarrig de blanke heren aan hun suprematie en hun vermeende rechten zouden vasthouden en hoe zij elk verzoek om vrijheid met soevereine minachting heel ver van zich zouden afwerpen. Wel was in Engeland een anti-slavery Beweging ontstaan, wel hadden predikanten van de Evangelische Broedergemeenschap, van de Methodisten en Baptisten eindelijk permissie gekregen om in Suriname en op de Britse eilanden het Christendom te verspreiden en waren zij begonnen om heel voorzichtig te spreken over de plichten van de Heren en de rechten van de ondergeschikten en slaven. Maar dat raakte de Hollandse Heren op Curaçao nauwelijks. Met trots wezen die erop dat zij al sinds het eind van de 17de eeuw hun slaven toestonden om katholiek te worden. Een ongelofelijke toegevenheid: in Suriname mochten pas in 1785 katholieke priesters binnenkomen.

CONTACT

Uit eigen ervaring wist p. Schinck dat hij slaven mocht dopen. Hij mocht zelfs op de plantages komen en persoonlijk contact met hen hebben. Maar.... alleen op voorwarde dat hij hun in zou prenten dat zij aan hun heren moesten gehoorzamen. En met de stilzwijgende restrictie dat hij nooit over de gelijkheid van alle mensen of over rechten van slaven zou spreken. Dat was nu eenmaal een ongeschreven wet in alle Hollandse en Engelse koloniën.

Als hij zich niet aan die wet hield, zou hij verbannen worden, zoals vele predikanten van de Methodisten en Baptisten, die zich in de Engelse gebieden niet aan die wet stoorden, onverbiddellijk uit de koloniën verwijderd waren. (Eenzelfde bestraffing hing Pater Stöppel in 1817 nog boven het hoofd toen hij het gewaagd had te spreken over het recht van slaven op een burgerlijk huwelijk.) Op sommige Britse eilanden mochten de slaven niet leren lezen en was de Bijbel een verboden boek. Want daarin stonden enige markante woorden over de gelijkheid van alle mensen. Het was maar beter dat slaven die niet hoorden of lazen.

Volgens vele blanken hadden slaven geen rechten. Alleen maar plichten. Hun rechten toekennen was het laatste waaraan de meeste blanken dachten. Dat dit zo was, blijkt ook uit hetgeen enige maanden later op Curaçao zou gebeuren. Toen de slavenopstand uitbrak en het duidelijk werd dat Toela en Carpata er de leiders van waren, werden er beloningen in het vooruitzicht gesteld voor al degenen, die daadwerkelijk zouden helpen die leiders gevangen te nemen. Een som geld voor alle vrijen en voor slaven; 'bevrijding van straffe alsmede van alle slaafsche dienste voor het toekomende'.

Toen echter Toela en Carpata door toedoen van 2 slaven waren gevangen genomen, vond de Raad Fiscaal (de openbare aanklager) het nodig eerst nog even bij de Gouverneur en zijn Raad te informeren of zij werkelijk die amnestie en die vrijheid wilden geven of dat zij die belofte maar hadden uitgeschreven pro forma, als een lokmiddel om ook de slaven aan te zetten om te gaan zoeken zonder serieus aan werkelijk vrijlaten te denken.

Heel terecht wees Toela er in zijn betoog op, dat de franse vrijheid 'de slaven diende tot torment'. Slaven mochten niet spreken of denken aan vrijheid. Zelfs niet verlangen naar vrijheid. Want... die vrijheid tastte de rechten van de heren aan. Als een slaaf naar vrijheid verlangde, was dat een misdadig verlangen: Hij wilde zijn heer van iets beroven. Zo'n verlangen moest er daarom uitgeranseld worden. Bovendien was verlangen naar vrijheid een grove belediging van de heer. Slaven moesten zich geëerd voelen als zij als slaaf zulke superieure wezens als blanke heren mochten dienen.

Door deze halsstarrige houding van hun heren — als je dat vergelijkt met de slaveneigenaars in de omliggende gebieden, waren de Curaçaose heren heus niet zo wreed, maar wel koppig — had Toela in zijn dagen geen schijn van kans iets voor zijn lotgenoten van de heren gedaan te krijgen. Aan vrijheid-geven dachten zij in geen geval. Tenzij na een verschrikkelijke bloedbad. Dat leerde St. Domingo aan blanken en zwarten.

In de jaren 1763 - 1789 was het franse gedeelte van St. Domingo de meest welvarende kolonie van Frankrijk: heel het moederland profiteerde daarvan. Er woonden zo'n 30.000 blanken. Zij vormden een vrij homogeen blok. Sommige arme blanken heulden wat met de tweede groep: de kleurlingen en de vrije zwarten. Die waren bijna even talrijk als de blanken. Heel wat kleurlingen en enkele vrije zwarten hadden een goede opleiding in Frankrijk gehad. Onder hen waren zelfs welgestelde eigenaars van plantages, die ook slaven hadden. Maar die kleurlingen werden door de echte blanken steeds meer met de nek aangezien.

Tenslotte leefden er nog zo'n 466.000 slaven. Zij werden slecht gevoed en huisden in erbarmelijke hutten, terwijl veel heren in overdadig luxueuze paleizen woonden.

Hardvochtige drijvers zorgden er voor dat zij het arbeid in hoog tempo verrichtten. Gold in Suriname en in de Engelse suikerproducerende koloniën de regel: een slavenhouder moet zijn slavenstapel in 10 jaar vernieuwen — want na 10 jaar zware arbeid was een slaaf totaal uitgeput —, in St. Domingo zeiden de heren in de jaren vlak voor de franse revolutie dat zij dat elke 6 jaar moesten doen. Tengevolge van dit moordend systeem dreigden er telkens opstanden, ook al omdat de slaven wisten hoe talrijk zij waren. De heren hielden hun slaven onder uiterst strenge controle: elke laksheid bij het werk, elk klein vergrijp werd op de meest wrede en vooral op de meest afschrikwekkende manier gestraft. Dat mensen-afbeulen riep om wraak; geruchten hierover bereikten Frankrijk. Hier en daar ontstonden in het moederland groepen; vrienden van de Zwarten.

AVERECHTS

Ook in deze Franse kolonie galmde de kreet: Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap. Zoals overal werd alle lectuur daarover gretig verslonden. Maar had hier averechtse gevolgen: de vrijheid van de slaven werd nog meer beknot en blanken en kleurlingen stelden zich hoe langer hoe vijandiger tegenover elkaar op.

Ernstige moeilijkheden begonnen op St. Domingo, toen op de Nationale Vergadering te Versailles in 1789 men, in een roes om gelijkheid te scheppen, de koloniën tot geïntegreerde delen van het Rijk verklaarde en men... alle vrije burgers gelijke rechten toekende. Dit moest in de kolonie zelf nader geregeld worden. De kleurlingen in St. Domingo eisten toen onmiddellijk hun rechten op, maar de blanken wilden daar niets van weten. Een burgeroorlog brak uit in 1791. De blanken droegen de soldaten van het nationale leger op om de opstandige kleurlingen en zwarten mores te geven. Maar in het leger van de kolonie dienden naast wat arme blanken heel veel kleurlingen. Bovendien recruteerde de kleurlingen-groep soldaten onder gelijkgezinden om de door Versailles toegekende rechten te verdedigen en de kleurlingen-slavenhouders vroegen hun slaven om met hun heren mee te vechten, terwijl de vrijheid in het vooruitzicht werd gesteld.

Dit had tot gevolg dat talloze slaven hun blanke heren verlieten, zich vrij verklaarden en zich bij het kleurlingenleger aansloten. Nu kregen zij de kans om wraak te nemen op die gehate groep van blanken! In de tijd van 2 maanden sneuvelden tijdens allerlei 'schermutselingen' meer dan 10.000 personen, waaronder minstens 2.000 blanken. Er heerste een verschrikkelijke chaos. De wraakzucht van de getergde slaven riep nog ergere wreedheden op bij de blanken, als die zwarten te pakken kregen. Het werd één moordpartij.

Heel veel blanken probeerden te emigreren. Soms met de hun trouw gebleven slaven. Ook Curaçao en Bonaire namen vluchtelingen uit St. Domingo op. Die vertelden natuurlijk aan iedereen, die het wilde horen wat er op St. Domingo gaande was.

In 1793 werd de toestand nog chaotischer. De blanken in het Noorden van het eiland wilden in niets toegeven. Na de dood van Lodewijk XVI wilden blanke revolutionairen in navolging van hun geestverwanten in Frankrijk een schrikbewind tegen de blanke royalisten uitoefenen. Steeds meer slaven liepen weg. Engeland en Spanje bezetten delen van het eiland. Maar dat wekte weerstand op bij alle partijen! Op 4 februari 1794 werd in Versailles de slavernij in Frankrijk afgeschaft en nog in het zelfde jaar wist de zeer bekwame Toussaint Louverture, een ontwikkelde kleurling, een beetje orde te scheppen. De vrije zwarten gehoorzaamden hem en zelfs de weinige blanken, die alles overleefd hadden, gaven hem hun vertrouwen, omdat hij duidelijk toonde dat hij frans wilde blijven en blanken en zwarten wilde verzoenen.

Al dit nieuws kwam in flarden met talloze overdrijvingen, misschien ook met bagatelliseringnen op Curaçao terecht. Bij de blanke élite, die versterkt was door verschillende families uit St. Domingo, bij pater Schinck, bij vrije kleurlingnen, bij de slaven. Uit de verslagen opgemaakt tijdens of kort na de slavenopstand blijkt dat er ook op Band'Abau slaven rondliepen, die frans spraken en dus waarschijnlijk uit St. Domingo afkomstig waren. Waren zij talrijk? Hun invloed schijnt nogal opvallend te zijn geweest: de slaven op Porte Marie zongen franse vrijheidsliedjes.

BEHOEDZAMER

Als we deze achtergronden kennen, worden we wat behoedzamer met onze opmerkingen over wat p. Schinck had moeten doen en wat hij aan Toela had moeten adviseren. Hij stijgt in onze hoogachting. Vooral vanwege zijn onverschrokkenheid. Hij wist dat ' 't opnemen voor rebellerende slaven' levensgevaarlijk was, hij voorzag dat de twee partijen zich onvoorzettelijk tegenover elkaar zouden opstellen. Vermoedelijk had hij ook gehoord dat geruchten de ronde deden

dat generaal Rigaud u[...] Domingo beloofd ha[...] slaven op Curaçao in [...] vrijheidsstrijd te helpen. [...] bood p. Schinck zich aa[...] te onderhandelen. Man[...] aanvaardde hij alle ris[...] daaraan verbonden voor [...] zelf en zijn kudde.

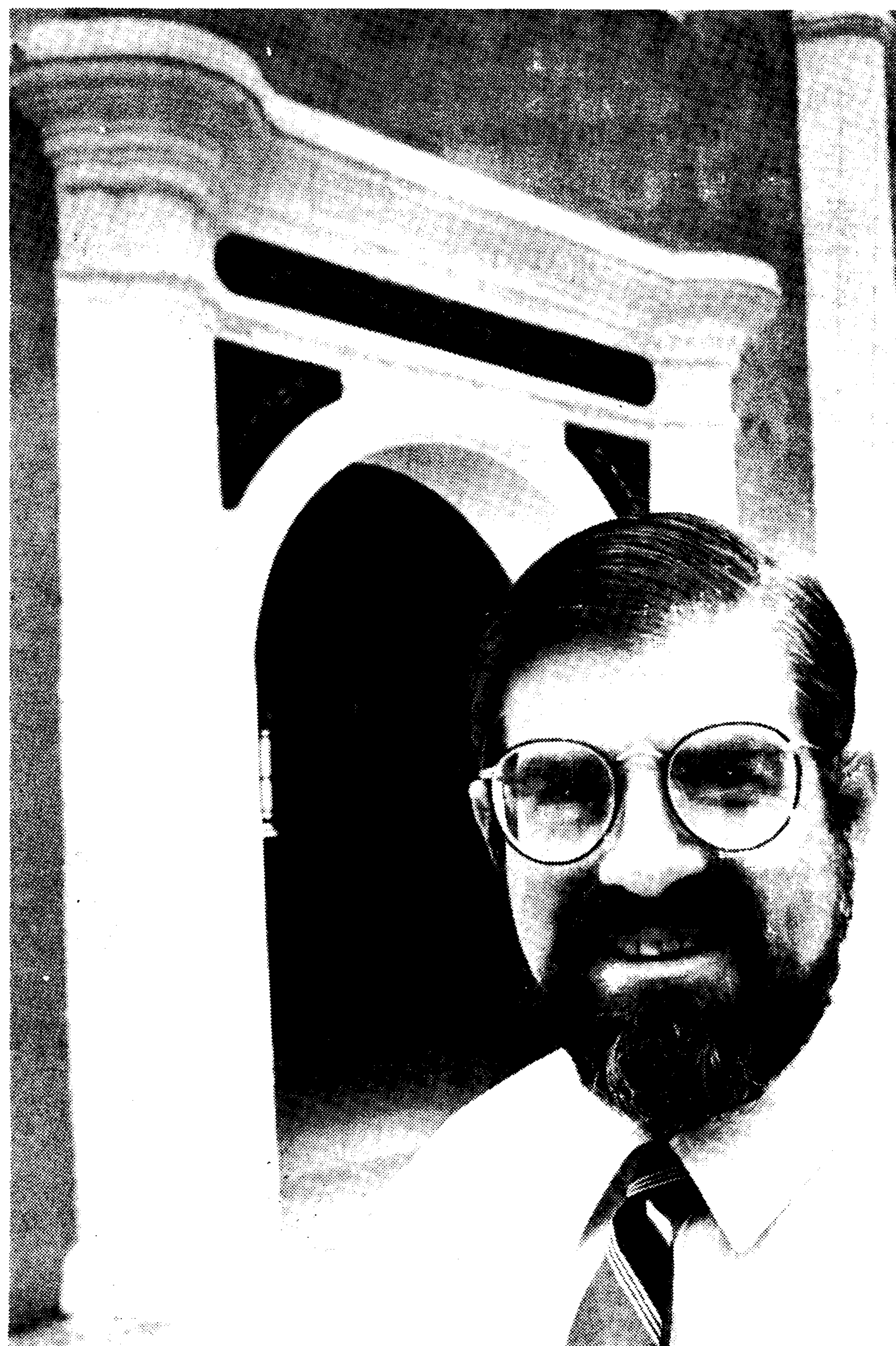
Ook groeit onze bewo[...] ring voor Toela. Op het m[...] kritieke moment van [...] leven begint Toela nie[...] schelden op de blanke h[...] of zich te beklagen [...] eigen bestraffingen [...] wijst met een verplette[...] eerlijkheid op het onr[...] dat hem en zijn lotgen[...] wordt aangedaan: zij m[...] zelfs niet verlangen na[...] vrijheid, die God aan i[...] mens geeft.

We weten heel weinig [...] die Toela. Maar in [...] gesprek met pater Sch[...] toont hij op een ontroer[...] wijze een man van kar[...] te zijn, niet misvorm[...] onteerd door een elke m[...] ontluisterde slave[...] Tevens bewijst hij een g[...] stel hersens te bezitten[...] had de grief van de [...] bewustwordende sla[...] tegenover hun heren [...] scherper kunnen formul[...] Hij is door zijn blanke te[...] standers toen mateloos on[...] schat. Zelfs werd hij [...] door p. Schinck een bee[...] laag gewaardeerd.

BRENG 'CHRIST' TERUG IN X-MAS

Rabijn Peller over joodse gemeenschap in kersttijd

Traditionele basis van Kerstmis dreigt verloren te gaan

AARON PELLER

= door Stella Slooten =

DE OP HET EERSTE OOG nog vreemde woorden van rabbijn Aaron L. Peller van de synagoge van de Mikvé Israel-Emanuel gemeenschap, komen voort uit een ontwikkeling die hij met lede ogen aanziet. Het kerstfeest rijgt volgens de sympathieke rabbijn van Amerikaanse omaf een steeds minder religieus karakter. 'Het wordt eeds meer een feest van cadeaus geven en diners anrichten, de traditionele religieuse symbolen vergen tot jaarlijkse gewoonten: het optuigen van een erstboom, het ophangen van kerstkransen, men realiert zich steeds minder wat de betekenis is van die mbolen. Wat rabbijn Peller daaraan stoort is dat dit idt tot een vervaging van religies. Hij doelt op iets wat j heel voorzichtig wil formuleren. 'Als je het goed pschrijft zal het sommige mensen inzicht geven, erwoord je het niet goed dan krijg ik een hoop oblemen', verzucht Feller vriendelijk maar beslist.

'BRENG 'CHRIST' terug in het woord X-mas, zoals Kerstmis tegenwoordig gemakshalve vaak wordt geschreven. De hele religieuze binding met de Kersttijd gaat verloren en dat is jammer'. Het lijken vreemde woorden uit de mond van een rabbijn, voor joden is kerstmis immers geen feest. Het wordt dan ook niet als zodanig gevierd, zelfs niet de joodse gemeenschap Curaçao die toch nauw oor de maatschappij verweven is. Maar invloeden ijn er wel degelijk.

'Kijk, er zijn joodse mensen e een kerstboom een hele ooie boom vinden. En omdat het zo'n mooie boom nden zetten ze in de kerstd een kerstboom in huis. at ze zich echter niet realiren is wat voor symbolische arde de kerstboom in het istelijk geloof heeft. Het is et zomaar een denneboom, lles wat daar in en omheen ngt aan versierselen heeft symbolische betekenis. En zijn symbolen van een ere godsdienst dan de dse'. Peller keurt het dan ook af dat joodse gezinnen een kerstboom in huis halen en die rond kerst optuigen. 'Iedere religie zou zich moeten houden aan z'n eigen symbolen'.

GAST

Dat wil echter geenszins zeggen dat Peller alle bemoeienis van joden met de kerstviering afwijst. 'Kijk, als een joods gezin bij christelijke vrienden wordt uitgenodigd om kerst te vieren, vind ik dat iets anders. Je bent als jood te gast in een christelijk huis, bij een christelijk gezin, als vrienden onder elkaar. Niet-joden kunnen wat mij betreft ook joodse feestdagen meevieren als gast van joodse vrienden. Maar dat is iets heel anders dan wanneer je als jood christelijke elementen in huis haalt, zoals een kerstboom'.

Geen kerstmis dus voor de joodse gemeenschappen op Curaçao, dat zijn er twee: de Askenazische (Oosteuropese origine) en de Sephardische (Spaans-Portugese origine) gemeenschap, bestaande uit totaal zo'n 450 personen. 'Maar', zegt Peller, 'dat wil niet zeggen dat wij geen feest vieren. Wij hebben rond kersttijd zelf ook vieringen: Ganukah, het toewijdingsfeest. Het heeft echter helemaal absoluut niks te maken met kerst, hoewel er wel overeenkomsten zijn. Het is ook een feest wat veelal thuis in familiekring wordt gevierd en er worden ook cadeaus uitgewisseld, het huis wordt versierd. Dat is misschien wel gegroeid onder invloed van het christelijk kerstfeest. Kinderen uit joodse gezinnen zien uiteraard de kerstcadeautjes van anderen en willen dat ook wel. Verder heeft het niets van doen met Kerst.

GANUKAH

Ganukah is ontstaan in de jaren 168 tot 165 (BC). Peller: 'Toen ontstond van joodse zijde een rebellie tegen de toenmalige overheersing van Syrische Grieken. Ze slaagden erin hen uit Palestina te verdrijven en heroverden de heilige tempel. Bij de herinwijding van de tempel gebeurde een mirakel wat nu jaarlijks wordt herdacht. De inwijding van de tempel gebeurde door het ontsteken (iedere dag één) van acht oliehouders die gevuld zijn met een olie die speciaal door de hoge priester werd gemaakt. Maar, er was nog maar één oliehouder heel, men besloot die dan in ieder geval maar aan te steken. Het verhaal gaat dat wonderlijk genoeg dat ene lichtje acht dagen heeft gebrand. Sindsdien ontsteken we de olielichtjes tijdens Ganukah op een speciale kandelaar met acht houders plus één'.

Ganukah valt niet precies samen met kerstmis. Het tijdstip wordt bepaald volgens de joodse jaartelling en valt volgens de christelijke jaartelling ieder jaar op een andere datum ergens in november of december. Dit jaar begint het acht dagen durende feest op de avond van 11 op 12 december, volgend jaar valt het weer vroeger vanaf 2 december en in 1994 zelfs vanaf 27 november.

ANDERE FEESTEN

Kerstmis is uiteraard niet het enige feest waar joden in een overwegend christelijke samenleving geen binding mee hebben. Goede Vrijdag, Pasen enzovoorts, allemaal feestdagen die in de joodse gemeenschap niet gevierd worden, net zo goed als de christenen niets vieren op Grote Verzoendag of Ganukah.

Dat levert wel eens problemen op in gemengde huwelijken. 'Het gebeurt tegenwoordig steeds vaker dat mensen buiten hun geloof trouwen, gewoon uit liefde. Met feestdagen heb je dan een dilemma, vooral als er kinderen zijn. Ik bedoel, wat vier je? Het ene jaar de joodse, het andere jaar de christelijke feesten, of altijd allebei, of helemaal niet?' Rabbijn Peller is er in zo'n geval voorstander van het hele geloof en dus de officiële feestdagen buiten het gezin te houden. 'Dat is voor de kinderen ook duidelijker. Je kunt kinderen bijvoorbeeld wel bij familie met de gewoonten en vieringen van de beide religies kennis laten maken, want dan is het verschil ook duidelijk door het onderscheid tussen de familie van vader en van moeder'.

